

**Bílá kniha Evropské komise
Nový podnět pro evropskou mládež**

Komise Evropských společenství
Přeloženo z anglického originálu COM(2001)681 ze dne 21.11.2001

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
odbor pro mládež

Praha, 2002

Obsah

Obsah	2
Předmluva	3
1. Souvislosti	4
2. Výzvy	7
2.1 Demografický vývoj	7
2.2 Mění se mládež	8
2.3. Zapojování mladých lidí do veřejného života	8
2.4 Evropská integrace	9
2.5 Globalizace	9
3. Plodné konzultace	10
3.1 Nejdůležitější závěry	11
4. Nový, ambiciózní rámec	12
4.1 Specifické otázky politiky v oblasti mládeže	13
4.2 Zvýšená důležitost mládeže v jiných politických oblastech	176
4.3 Realizace programu MLÁDEŽ	19
5. Závěr	19
Dodatky	21
Dodatek 1: Výsledky konzultací	211
1. Není demokracie bez participace	211
1.1 Analýza výsledků	21
1.2 Návrhy, které vyplývají z konzultací	25
2. Vzdělávání mladých lidí v rozhodující fázi života	28
2.1 Analýza výsledků	28
2.2 Návrhy, které vyplývají z konzultací	33
3. Zaměstnání jako nástroj pro lepší integraci mladých lidí	35
3.1 Analýza výsledků	35
3.2 Návrhy, které vplynuly z konzultací	40
4. Optimální využití doby mládí	42
4.1 Analýza výsledků	42
5. Evropa spočívajících na hodnotách	49
5.1 Analýza výsledků	49
5.2 Návrhy, které vyplývají z konzultací	53
6. Příspěvky k Bílé knize	58
Dodatek 2: Přehled evropských opatření přijatých ve prospěch mládeže	60
1. Akční program MLÁDEŽ	60
2. Politické iniciativy významné pro mládež	61
3. Příspěvky v oblastech zaměstnanosti, vzdělání, kultury a ochrany mládeže	67
4. Charta základních práv	68
5. Podpora poskytovaná Evropským parlamentem	68
6. Příspěvky Hospodářského a sociálního výboru a Výboru regionů	69
7. Dialog s Evropským fórem mládeže	69
8. Činnost Evropské rady	70
9. Studie a průzkumy mínění prováděné na zakázku Evropské komise	71

Předmluva

Rozhodnutí vydat Bílou knihu o politice v oblasti mládeže a především úmysl nejprve uskutečnit široce založené konzultace vyrůstá z vůle zavádět v Evropě nové formy vládnutí.

Bílá kniha tedy odpovídá linii předznamenané Bílou knihou o evropském vládnutí, kterou přijala Komise v červenci tohoto roku. Tato linie spočívá v otevření procesu rozhodování na úrovni Evropské unie (EU) těm, kteří budou rozhodnutími ovlivněni - občanům – a tedy i mládeži.

Mládež vpřed

Rozsáhlé konzultace, které předcházely zpracování Bílé knihy, přinesly jeden jasný výsledek: ačkoli se situace mladých lidí podstatně liší, sdílejí na jedné straně společné hodnoty a cíle a na straně druhé musí řešit stejné problémy. Mladí lidé tvoří skupinu obyvatelstva, která prochází hlubokou přeměnou. Nástup do zaměstnání a založení rodiny posouvají do pozdějších let, často přecházejí ze zaměstnání na studium a naopak, avšak především se jejich osobní životní cesty mnohem více liší od minulosti. Škola a vysokoškolské studium, zaměstnání a společenské prostředí již nehrají tak výraznou integrující úlohu jako dříve. Mladým lidem trvá stále déle, než se stanou skutečně nezávislými.

Tyto skutečnosti se odrážejí v pocitu nejistoty, ztrátě důvěry ve stávající rozhodovací systémy a v odstupu od běžných forem účasti na veřejném životě a v mládežnických organizacích. Politická opatření, která přijala generace rodičů dnešní mládeže pro sebe, neodrážejí z hlediska některých mladých lidí jejich potřeby. Část mladých lidí projevuje nezájem nebo sází na individualismus, jiné přitahují extrémní výrazové formy, které jsou mnohdy na samém okraji demokratických zvyklostí. Většina z nich však chce ovlivňovat politiku, avšak neví, jak.

Mladí Evropané však mají rozhodně co říci, protože jsou první, kterých se dotýkají ekonomické změny, demografická nerovnováha, globalizace a kulturní mnohotvárnost. Požadujeme od nich, aby vytvářeli jiné formy sociálních vztahů a jiné druhy solidarity, aby se vyrovnávali s odlišnými způsoby života a nalézali v nich obohacení, zatímco současně se před nimi vynořují nové nejistoty.

Přes mnohem složitější společenské a hospodářské podmínky dokazují mladí lidé, že jsou neobyčejně přizpůsobiví. Ti, kteří tvoří politiku na národní i evropské úrovni, musí mladým lidem takové přizpůsobení usnadnit a současně z nich učinit plnohodnotné "akcionáře" naší společnosti.

Mládež a Evropa

Diskuze o budoucnosti Evropy je zahájena a probíhá. Dosud nepoznaná vlna rozšíření Unie brzy otevře naprosto nové perspektivy. Na základě toho, co se odehrává v posledních letech v oblasti evropské politiky, je možné učinit pouze jediný závěr: Unii lze budovat pouze ve spolupráci s evropskými občany. Do konzultací o utváření Evropy a do úvah o způsobu řízení musí být zapojeni i ti, kteří se zítra ujmou otěží. Evropský projekt je sám o sobě mladý, prochází nepřetržitým vývojem a nadále zůstává předmětem diskuzí: Má-li přinést úspěch,

potřebujeme ctižádost, nadšení a angažovanost mládeže ve prospěch hodnot, na nichž je založen.

Mladí lidé řekli zcela jasně: chtějí být slyšeni a přejí si, abychom s nimi jednali jako s plnohodnotnými partnery. Chtějí se podílet na budování Evropy a zapojit se do debaty o její budoucnosti. Je tedy nejvyšší čas dívat se na mladé lidi jako na kladnou sílu při výstavbě Evropy, a nikoli jako na problém. Jinými slovy: musíme jim nabídnout možnosti a prostředky, aby mohli vyjádřit své myšlenky a konfrontovat je s myšlenkami jiných členů občanské společnosti.

Z místní na evropskou úroveň: nová dynamika

Většina návrhů v této Bílé knize se zaměřuje na členské státy a regiony Evropy. Na nich spočívá hlavní tíha realizace opatření v oblasti mládeže. Na místní úrovni, na níž mohou mladí lidé posoudit konkrétní výsledky dosažené osobní angažovaností, se mohou naučit aktivnímu občanskému postoji. Účast na životě školy, čtvrti, obce nebo spolku umožňuje mladým lidem získávat zkušenosti i potřebné sebevědomí, které jim usnadní postupné zapojování se do veřejného života na stále vyšších úrovních včetně celoevropské. Právě účast v sociálních aktivitách, jež jsou otevřeny bez rozdílu všem, přibližuje mladé lidi k solidární společnosti a přijetí všech povinností občana.

Je třeba dodat evropský rozměr opatřením přijatým ve prospěch mládeže. Tím posílíme účinnost těchto opatření a dosáhneme synergického efektu, protože současně posoudíme míru zodpovědnosti u každé úrovně aktivity. Toto požadují mladí lidé, to podporuje Evropský parlament a to také obhajují členské státy, jak bylo vyjádřeno v rámci konzultací inicializovaných Komisí. Pro splnění tohoto požadavku doporučuje Bílá kniha vytvořit nový rámec pro evropskou spolupráci, který by se vyznačoval dvěma důležitými vlastnostmi: využití otevřené metody koordinace ve specifické oblasti politiky zaměřené na mládež a lepší vnímání potřeb mladých lidí při přípravě opatření v ostatních oblastech politiky.

Zavedení evropského rozměru přinese do této oblasti dynamiku, povzbudí tvořivost a výměnu a srovnávání dobrých zkušeností a postupů. Tento přístup rovněž posílí uznání místních a oblastních aktivit jednotlivců i mládežnických organizací na národní a evropské úrovni. Pomůže vytvořit společnou vizi, poskytne lepší náhled na otázky související s mládeží a umožní dosáhnout vyšší efektivity prováděných činností na základě spolupráce a stanovení společných cílů.

Naslouchat mládeži, nabídnout prostor místním iniciativám, povzbudit členské státy k efektivnější spolupráci, přicházet s konkrétními návrhy v rámci stávajících evropských programů a přikládat větší význam mládeži v každodenní politice – to je přístup navržený touto Bílou knihou, která by měla vytvořit předpoklady pro plné zapojení mládeže do života našich demokratických, otevřených a solidárních společností.

1. Souvislosti

Po rozšíření bude v Evropě žít 75 miliónů mladých lidí ve věku od 15 do 25 let.¹ Bez ohledu na rozdíly (z hlediska přístupu na trh práce, vzdělání, rodinného zázemí, příjmu apod.) se

---

¹ Tato publikace považuje mládí za období mezi 15. až 25. rokem života v souladu s rozhodnutím, které přijaly Parlament a Rada ve vztahu k programu „Mládež“. Termín „po rozšíření“ označuje stávající členské státy a 12 zemí, které v současné době jednají o připojení.

mladí lidé považují za plnohodnotné občany se všemi souvisejícími právy a povinnostmi. Investice do mladých lidí je investicí do bohatství našich společností, do dneška i do zítřka. To je jeden předpokladů dosažení politického cíle, který byl stanoven lisabonským zasedáním Evropské rady a jenž spočívá v „přeměně Evropy v nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější hospodářský prostor na světě“.

Smlouvy umožňují aktivity v nejrůznějších oblastech², které se přímo nebo nepřímo týkají mládeže: boj proti diskriminaci, občanství Unie, zaměstnanost, boj proti sociálnímu vyřazení ze společnosti, všeobecné a odborné vzdělání, kultura, zdraví, ochrana spotřebitelů, svoboda pohybu, ochrana životního prostředí, mobilita mladých výzkumníků, rozvojová spolupráce a boj proti chudobě.

Společenství má ale i různé další plány, které se mládeže dotýkají mnohem bezprostředněji - v oblasti všeobecného a odborného vzdělávání, zaměstnanosti a v poslední době i přístupu k informačním technologiím - abychom uvedli jen některé příklady.

Kromě všeobecných i zvláštních politických opatření zaměřených na mládež byly připraveny i projekty jiného druhu, které mají podporovat mobilitu, setkávání kultur, vědomí občanství, dobrovolnou činnost atd. V této souvislosti a v souladu s článkem 149 smlouvy³ zahájila Unie celou řadu akcí včetně akčního programu MLÁDEŽ. Tyto akce umožňují spolupráci v oblasti mobility i výměny mládeže. Spolupráce se mezitím rozšířila i do jiných oblastí, jako např. informací, výměn mezi organizacemi a dobrovolné služby.

Existuje celá řada témat, která zcela bezprostředně nespádají do oblasti působnosti Společenství, jako např. participace nebo autonomie mládeže, které vzhledem k úzké souvislosti s mládeží a politickému dopadu musí být podrobněji analyzovány, aby členské státy získaly praktický nástroj pro koordinaci svých aktivit v příslušných oblastech.

Všechny tyto specifické akce zaměřené na mládež se vždy setkávaly s podporou Evropského parlamentu ve formě přijatých programů nebo rozhodnutí a konzultací s mládeží. Rada ministrů zodpovědných za mládež schválila celou řadu rozhodnutí o participaci, výchovném působení sportu, zařazení do společnosti a iniciativě a podnikání mladých lidí. Hospodářský a

---

² Srovnej dodatek 2 „Přehled evropských opatření v oblasti mládeže“. Tento dokument podává přehled všech evropských postupů v oblasti mládeže, z nichž musí vycházet všechna budoucí opatření.

³ Článek 149 smlouvy:

1. Společenství přispívá k rozvoji kvalitního vzdělávání podporou spolupráce mezi členskými státy, a je-li to nezbytné, podporováním a doplňováním činnosti členských států při plném respektování jejich odpovědnosti za obsah výuky a za organizaci vzdělávacích systémů a jejich kulturní a jazykovou rozmanitost.

2. Činnost Společenství je zaměřena na:

- rozvoj evropské dimenze ve vzdělávání, zvláště výukou a šířením jazyků členských států;
- podporu mobility studentů a učitelů, mimo jiné podporou uznávání akademických diplomů a započítávání doby studia;
- podporu spolupráce mezi vzdělávacími zařízeními;
- rozvoj výměny informací a zkušeností týkajících se otázek společných vzdělávacím systémům členských států;
- podporu rozvoje výměn mládeže a učitelů a vychovatelů;
- podporu rozvoje dálkového vzdělávání.

3. Společenství a členské státy podporují spolupráci v oblasti vzdělávání se třetími zeměmi a s příslušnými mezinárodními organizacemi, zejména s Radou Evropy.

4. Aby přispěla k dosažení cílů uvedených v tomto článku, Rada:

- postupem podle článku 251 a po konzultaci s Hospodářským a sociálním výborem a Výborem regionů přijímá podpůrná opatření, aniž by jimi harmonizovala zákony a ostatní předpisy členských států,
- kvalifikovanou většinou na návrh Komise přijímá doporučení.

sociální výbor a Výbor regionů podávají pravidelně pozitivní a povzbudivá stanoviska k nejrůznějším aspektům, které souvisejí s mládeží.

Nyní vyvstává otázka, zda tyto aktivity jsou dostatečné a odpovídají všem výzvám, s nimiž se současná mládež musí vyrovnávat, a zda odpovědní evropští politici jsou schopni optimálně využít potenciál, který mládež představuje. Pravdou je, že tato usnesení nebo prohlášení na téma mládež v mnoha případech vůbec nepřekročilo stadium dobrých úmyslů a že evropským institucím a členským státům schází přehled přístupů a proto i různé typy aktivit pro podporu mladých lidí. Současný systém evropské spolupráce v otázkách mládeže dosáhl svých mezí a podle všeho už není schopen dostát výzvám, které je třeba řešit. Tyto výzvy lze formulovat následovně (viz bod 2):

- Vztahy mezi generacemi jsou vzhledem k demografickému a společenskému vývoji stále složitější.
- Na národní, evropské a mezinárodní úrovni se mezi mladými lidmi a veřejnými institucemi rozšiřuje propast, která by mohla způsobit, že se mladí lidé budou zdráhat převzít své povinnosti občanů.
- Pravidla demokracie vyžadují investovat do zvyšování úrovně diskuze o budoucnosti Evropy a zajistit dokonalejší zapojení občanů, občanské společnosti a místních činitelů, jak to požaduje Bílá kniha o evropském vládnutí⁴.

Podpora nových forem evropského vládnutí („Governance“) představuje jednu ze čtyř strategických priorit Komise. Pojem „Governance“ se vztahuje na veškerá pravidla, mechanismy a postupy, které ovlivňují způsob vzájemného propojení pravomocí, stejně tak jako otevřenost rozhodovacího procesu na úrovni Evropské unie, která umožňuje zapojení občanů do rozhodování, které se jich týká.

Tato modernizace evropské veřejné činnosti se zakládá na pěti zásadách: otevřenost, participace, zodpovědnost, efektivita a návaznost.

Uplatnění uvedených principů má zásadní důležitost právě v politice v oblasti mládeže:

- **Otevřenost:** poskytování informací a aktivní komunikace s mladými lidmi v jejich jazyce, aby pochopili, jak funguje Evropa a jaká politika se jich týká.
- **Participace:** zajištění, aby se s mladými lidmi diskutovalo a aby byli více zapojeni od účasti na rozhodování, která se jich týkají, a obecněji, zapojení do života svého společenství.
- **Zodpovědnost:** rozvoj nové strukturované formy spolupráce mezi členskými státy a evropskými institucemi, aby na odpovídajících úrovních zodpovědnosti bylo možné najít konkrétní cesty k naplňování potřeb mladých lidí.
- **Efektivita:** maximální využití toho, co mladí lidé mohou nabídnout, aby mohli odpovídat na výzvy společnosti, dokázali přispět k úspěchu opatření, která se jich týkají, i k vytváření Evropy zítřka.
- **Návaznost:** vytvořit přehled různých přístupů vůči mladým lidem a různých úrovní, na nichž je užitečné zasáhnout.

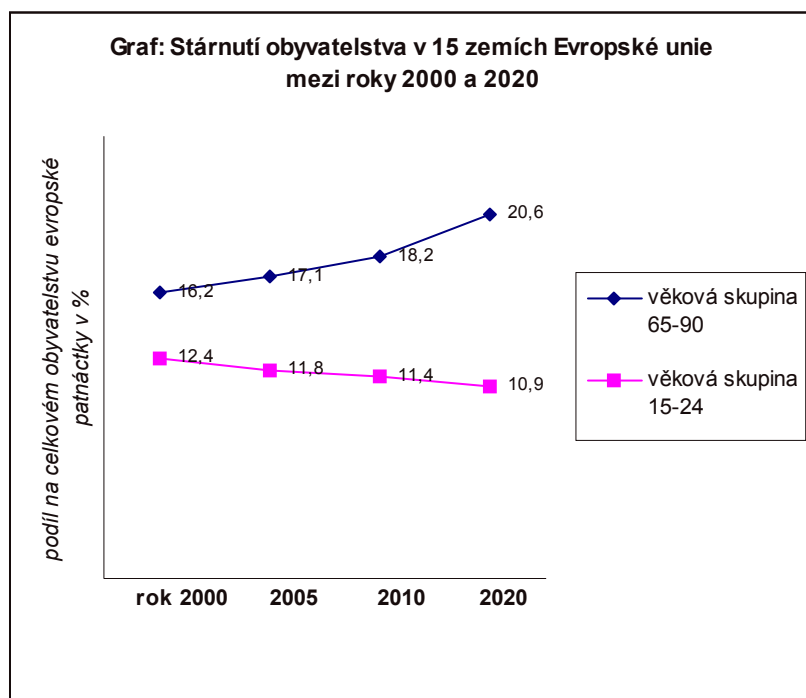
Rozhodnutí zveřejnit tuto Bílou knihu o mládeži a především rozsáhlé konzultace, které předcházely jejímu vydání, představují jeden z výstupů tohoto nového přístupu k vládnutí v Evropě.

⁴ Evropské vládnutí - Bílá kniha COM(2001)428 ze dne 25.7.2001

2. Výzvy

2.1 Demografický vývoj

Vlivem klesající porodnosti a současného prodlužování délky života dochází ke stárnutí našich společností. V letech 2000 až 2020 vzroste v Evropské unii podíl lidí ve věku od 65 do 90 let na 16 až 21 %, zatímco podíl lidí ve věkové kategorii 15 až 24 let bude činit pouhých 11 %.⁵

Zdroj: Eurostat, Demografické statistiky, národní prognózy 1999, str. 202-205

Tato kvantitativní nerovnováha mezi mladými a starými změní vztahy mezi generacemi i z kvalitativního hlediska. Finanční zatížení sociálních systémů představuje pouze jeden z aspektů této problematiky. Nebudeme pouze muset nalézt nové mechanismy solidarity mezi mladými lidmi a jejich rodiči a prarodiči, nýbrž také usnadnit změny mezi generacemi ve společnostech, které se zásadně proměňují. Takové změny by měly probíhat způsobem přijatelným pro každého.

Stárnutí obyvatelstva ukazuje potřebu využívat lidské zdroje i mimo Evropskou unii, které by kompenzovaly nedostatek pracovní síly. Naše společnosti musí projít diverzifikací – na etnické, náboženské, sociální i jazykové úrovni. Taková heterogenita však vyžaduje také odpovídající průvodní opatření, zaměřená především pro mládež, aby nedocházelo k sociálnímu napětí nebo negativním dopadům na systém vzdělávání a trh práce.

⁵ Zdroj: Eustat, Demografické statistiky, 1999

2.2 Mění se mládež

Sociologické, hospodářské a kulturní podmínky, v nich žije mládež, byly ovlivněny nejen demografickými změnami, ale také proměnou společnosti, změnou chování jednotlivců i společnosti, vztahy ve společnosti a podmínkami na trhu práce.⁶

První zjištění: Doba mládí se prodlužuje. Demografové pozorují, že vlivem hospodářských faktorů (zaměstnatelnosti, nezaměstnanosti atd.) a faktorů sociokulturních vstupují mladí lidé do jednotlivých životních etap, jako např. ukončení vzdělávání, vstup na trh práce, založení rodiny atd. ve vyšším věku než dříve.

Druhé zjištění: Život již neprobíhá přímočaře. V současné době „dochází k překrývání jednotlivých životních úseků“⁷: člověk může být student a současně se starat o rodinu, pracovat, shánět zaměstnání anebo bydlet s rodiči, přičemž stále častěji mění své postavení. Z toho důvodu probíhá i osobní život méně přímočaře než dříve, protože naše společnosti již nenabízejí stejné jistoty (zajištěné postavení, sociální dávky atd.).

Třetí zjištění: Běžné, kolektivní modely ztrácejí význam a jsou nahrazovány životními osudy, které nabývají stále individuálnějších forem. „Etapy, v nichž se jednotlivci věnují rodině, manželství a povolání, již neprobíhají standardním způsobem.“⁸ To se rovněž projevuje na opatřeních přijatých veřejnými institucemi.

2.3 Zapojování mladých lidí do veřejného života

V zásadě si evropská mládež přeje aktivně se podílet na demokracii a spoluutvářet ji. Do určité míry se však staví nedůvěřivě vůči institucionálním strukturám. Mladí věnují méně energie než dříve aktivitám běžných politických a sociálních struktur (strany, odbory), jejich podíl na demokratických diskuzích je nízký. Také mládežnické organizace trpí touto situací a cítí, že musí změnit stávající strukturu⁹.

To však v žádném případě neznamená, že se mladí lidé nezajímají o veřejný život. Většina z nich se v podstatě chce podílet na životě společnosti a ovlivňovat její rozhodnutí. Angažují se však raději jako jednotlivci a mimo tradiční struktury a mechanismy účasti.

Je na veřejných institucích, aby překlenuly propast mezi potřebou mládeže se vyjádřit na jedné straně a metodami a strukturami, které nabízejí naše společnosti, na straně druhé. V opačném případě riskujeme u mladých lidí "občanský deficit" anebo u nich povzbudíme důvody k protestu.

⁶ Viz zpráva předložená vědci na konferenci v Umea v březnu 2001.

([http://europa.eu.int/comm/education\(youth/ywp/umeareport.html](http://europa.eu.int/comm/education(youth/ywp/umeareport.html))

⁷ „Jeunesse, le devoir d'avenir“, Commissariat Général du Plan (Francouzský generální komisariát pro plánování), zpráva Komise pod předsednictvím Dominique Charvet, březen 2001, str. 33.

⁸ „Jeunesse, le devoir d'avenir“, Ibid, str. 35

⁹ Průzkum Eurobarometer „Les jeunes européens en 2001“ (Mladí Evropané v roce 2001) (EB55.1, 2001) ukazuje, že mladí lidé jsou lehce nespokojeni s organizacemi. Každý druhý mladý člověk spontánně uvedl, že není členem žádné skupiny, přičemž se současně projevují rozdíly mezi jednotlivými národy (v Nizozemí je organizováno téměř 80 % mládeže, zatímco v Portugalsku pouhých 30 %). Tato více či méně zřetelná míra nespokojenosti postihuje všechny země s výjimkou Belgie a Lucemburska. Největší oblibě se mezi mladými lidmi těší sportovní svazy (28 %), za nimi s odstupem následují mládežnické organizace (7 %), odbory a politické strany (4 %).

2.4 Evropská integrace

Tento postoj lze pozorovat i ve vztahu vůči Evropské unii, vůči níž mladí lidé v zásadě chovají smíšené pocity. Evropa pro ně představuje prostor, v němž jsou respektovány základní hodnoty, ale také místo, kde žijí, studují, pracují a cestují. Instituce, které tento prostor spravují, jsou však pro ně velmi vzdálené a rozhodující za zavřenými dveřmi. Bariéra mezi mládeží a Evropou ukazuje velmi názorně, jak velká je vzdálenost mezi lidmi v členských státech a „Bruselem“¹⁰. Úspěch projektů Společenství – především s ohledem na plánované rozšíření – závisí ve velké míře na spoluúčasti budoucích generací. Mládež je třeba zapojit jako aktivního partnera do přípravy konkrétních projektů, které by byly přiměřené její situaci, cílům a schopnostem.

2.5 Globalizace

V odpovídajícím měřítku lze tento protichůdný přístup mládeže pozorovat rovněž ve vztahu ke globalizaci. Mladí lidé v Evropě vyrůstají ve společnostech, které jsou otevřené vůči kulturním a hospodářským vlivům ze zahraničí. Jejich měřítkem je svět a zcela samozřejmě přejímají do svého běžného života určité produkty, které jsou charakteristické pro globalizaci¹¹. Na druhé straně však oponují některým důsledkům globalizace, především poukazováním na principy sociální rovnosti, otevřeného přístupu a trvale udržitelného rozvoje. Vyjadřují výhrady vůči mezinárodním institucím, které jsou podle jejich názorů prakticky nepřístupné, fungují složitě a nezajímají se o záležitosti mládeže. Tento přinejmenším protichůdný vztah mládeže ke globalizaci dokazuje její nechuť a neměl by být v žádném případě ignorován.

Dále se potvrzuje, že si mladí lidé uvědomují, že ke globalizaci nelze zaujmout ani jiné stanovisko: „Globalizace je fakt, ať už se nám to líbí nebo nelíbí. Naším úkolem je ji ovládnout a dát do služeb člověka“¹².

Uvedené otázky ukazují, že jde o hodně – jde o vytvoření předpokladů, které by umožnily mladým Evropanům uhájit své místo jako solidární, zodpovědní, aktivní a tolerantní občané v pluralitní společnosti. Jeden z nejdůležitějších současných, ale i budoucích úkolů naší společnosti tedy spočívá v intenzivnějším zapojení mládeže na místní, národní a evropské úrovni i do aktivní občanské společnosti.

---

¹⁰ Viz „Vládnutí v Evropě – Bílá kniha“, Ibid.

¹¹ Totéž platí mj. pro informační technologie, jako např. Internet, elektronická pošta a mobilní telefony. Podle průzkumu Eurobarometru 55.1 „Les jeunes européens en 2001“ (Mladí Evropané v roce 2001) (EB2001) vzrostl od roku 1997 podíl mladých lidí ve věkové skupině od 15 do 25 let, kteří uvádějí, že pravidelně používají počítač k surfování na Internetu, hrani videoher atd., z 21 na 43 %, a tedy překročil dvojnásobek. Další významný údaj: 80 % mladých lidí pravidelně využívá mobilní telefon.

¹² Viz přednáška Romana Prodiho ze dne 20.7.2001.

(http://europa.eu.int/comm/commissioners/prodi/globalisation_en.htm)

3. Plodné konzultace

Na základě výše uvedených skutečností a vzhledem k rozsahu úkolů i omezením současného systému spolupráce navrhla Komise Radě „Mládež“ koncem roku 1999 vydání Bílé knihy, které by měla ukázat cestu pro novou evropskou spolupráci v oblasti politiky mládeže. V průběhu rozsáhlých konzultací, které probíhaly v rámci přípravy této Bílé knihy, získala tato iniciativa bezpodmínečnou podporu členských států Unie, jednotlivých půlročních národních předsednictví EU a Evropského parlamentu.

Konzultace dosud neznámých rozměrů

Základ této Bílé knihy tvoří konzultace, které probíhaly od května 2000 do března 2001 a jichž se účastnili mladí lidé z nejrůznějších prostředí, organizace mládeže, vědecká společenství, odpovědní političtí činitelé a správní orgány. Z hlediska rozsahu, trvání a širokého zastoupení osob z nejrůznějších prostředí, jakož i mnohotvárnosti výsledků se jednalo o zcela ojedinělou akci v Evropě. Pro některé členské státy představovaly jakousi premiéru. Počet akcí, které proběhly v rámci průzkumu, byl úctyhodný:

- V členských státech se konalo 17 národních konferencí, jichž se účastnilo několik tisíc mladých lidí a na nichž bylo vypracováno 440 návrhů.
- Evropské setkání v Paříži v říjnu 2000 během francouzského předsednictví EU umožnilo představit výsledky národních konferencí na evropské úrovni. 450 mladých delegátů, kteří zastupovali 31 zemí, se shodlo na cca. 80 návrzích.
- V únoru 2001 se více než 60 organizací účastnilo veřejného slyšení v Hospodářském a sociálním výboru v Bruselu.
- Vědecká obec zastoupená zhruba tuctem vědců z různých oborů byla požádána o zpracování perspektivního přehledu o vývoji mládeže.
- Ve všech evropských hlavních městech probíhaly rozhovory odpovědných zástupců v oblasti politiky a státní správy s národními radami mládeže. Kromě toho se konala dvě zasedání generálních ředitelů odpovědných za otázky mládeže (jedno na začátku těchto bilaterálních rozhovorů a druhé při ukončení konzultací).
- V polovině března 2001 se konalo v Umea během švédského předsednictví EU setkání, na němž mládež, organizace mládeže, vědci a zástupci úřadů stanovili politické priority.
- Dne 24. dubna proběhly v Evropském parlamentu rozhovory, jichž se účastnilo více než 300 osob, především mladých lidí.

Tyto konzultace dále pokračují. Belgie plánuje na dobu svého předsednictví na listopad 2001 kolokvium v Gentu, na němž Komisi dostane příležitost představit Bílou knihu a zahájit diskuzi o tématech a akcích, které jsou v ní navrhovány.

Analýza výsledků konzultací, jimiž se podrobněji zabývá Dodatek 1, potvrzuje výše uvedenou diagnózu a ukazuje, že je nejvyšší čas vyslat nové impulsy.

Mladí požadují politiku, která bude splňovat jejich očekávání. Podle jejich názoru jsou opatření přijímaná na místní, oblastní, národní a evropské úrovni často nepřiměřená a neřeší

problémy jejich každodenního života. Mladí lidé vyžadují nový teoretický i praktický přístup - a především požadují jako plnoprávní občané možnost účastnit se procesu přípravy politických opatření.

3.1 Nejdůležitější závěry

Z procesu konzultací vykryštalizovaly čtyři nejdůležitější závěry:

➤ Mladí lidé chtějí být aktivními občany.

Mladí účastníci průzkumu požadovali, aby byli považováni za odpovědné občany. V tomto smyslu se chtějí intenzivněji zapojovat do života společnosti. Chtějí, aby jejich stanoviska k nejrůznějším tématům byla brána vážně. Tato vůle k účasti na životě společnosti musí být podporována na nejrůznějších úrovních (od místní po mezinárodní), musí mít různé formy (aktivní, v zastoupení) a nesmí být vyloučena žádná forma angažovanosti od občasně po trvalou, od spontánní po organizovanou. Kromě toho se nesmí účast mladých lidí omezovat na pouhé konzultace a již vůbec ne na průzkum veřejného mínění. Mladí lidé se především chtějí účastnit rozhodovacího procesu.

Jejich účast musí mít bezvýhradnou podporu a dále musí být ulehčena těm, pro něž je zapojení obtížné. Navíc musí být stávající struktury přístupnější i neorganizovaným mladým lidem.

S vývojem takto pojímaného aktivního občanství je úzce spojena informovanost, od níž mladí lidé očekávají hodně. Uvědomují si však velmi dobře, že je třeba podchytit celou řadu oblastí (zaměstnanost, pracovní podmínky, bydlení, vzdělání, zdraví atd.). Tuto informovanost však informace o programech Společenství nezajišťují. Z toho důvodu především očekávají od všech zainteresovaných, že uznají existenci této potřeby a nutnost jejího uspokojení. Mladí lidé rovněž také zdůrazňují, že informace musí být snadno přístupné všem, že musí být dostupné na místě a musí být dodržovány vysoké etické normy. Kromě toho zdůrazňují potřebu informací přiměřených uživateli, přičemž je třeba zapojit mládež jak do zpracování obsahu informace, tak do jejího šíření.

➤ Rozšiřování a schválení prostoru pro experimentování

Mladí lidé chtějí, aby úřady uznaly skutečnost, že všeobecné a odborné vzdělání může být zprostředkováno i jinými způsoby, než nabízí běžné neboli formální vzdělání. Podle jejich názoru by bylo toto významné období procesu učení a rozvoje získalo na důležitosti v případě komplexního posuzování, jež by uznalo i přínos mimoškolních způsobů všeobecného a odborného vzdělání a výchovy.

V tomto smyslu by musela být věnována větší pozornost mobilitě a dobrovolné službě, tzn. aktivitám, které jsou stále ještě nejsou dostatečně rozšířené a náležitě uznávané. Podle názoru mladých lidí by měla být přiznána priorita rozvoji těchto aktivit a jejich provázání s přístupy v oblasti všeobecného a odborného vzdělávání. Mladí lidé požadují uznání a finanční podporu pro takové možnosti shromažďování dalších zkušeností. V zájmu úspěchu musí být zajištěno propojení formálních a mimoškolních způsobů výchovy a vzdělávání s ohledem na individuální rozvoj osobnosti, přičemž musí být použity prostředky a postupy vlastní mladým

lidem, tzn. prostředky a metody, které podporují výměnu mezi lidmi na stejné úrovni a podporují experimentování, při němž činnost sama o sobě je důležitější než výsledek.

➤ **Podpora nezávislosti mladých lidí**

Nezávislost představuje jeden z hlavních požadavků mladých lidí. Nezávislost závisí na prostředcích, které dostanou, a to především na materiálních prostředcích. Z toho důvodu nabývá zásadního významu otázka příjmu. Mládeže se týkají politická opatření, činěná v oblasti zaměstnání, sociální ochrany, pomoci při integraci atd., jakož i v oblasti bydlení a v dopravě. Taková politická opatření jsou důležitá, neboť umožňují mladým lidem získat postupně nezávislost. Při zpracování těchto opatření by měla být vzata do úvahy stanoviska a zájmy mladých lidí, přičemž by měly najít uplatnění specifické poznatky a zkušenosti získané především v oblasti politiky mládeže. Mladí lidé se chtějí stát aktivními činiteli ve společnosti a cítí, že se jich tato opatření dotýkají a že souvisejí s nejrůznějšími aspekty jejich života – z toho důvodu také odmítají zaměření politiky v oblasti mládeže pouze na určité oblasti.

➤ **Evropa jako bašta základních hodnot**

Většina mladých lidí se identifikuje s určitými hodnotami, které jsou rovněž základem evropské integrace, avšak mají pocit, že evropské orgány jsou vzdálené, nepřístupné a v podstatě se nezajímají o jejich potřeby.

Ačkoli – anebo právě protože – jejich světy i jejich vývoj jsou tak rozdílné, hovoří mladí lidé o nejistotě a potížích, které očekávají v soukromém životě i v zaměstnání. Vědomí nejistoty jejich osobního života vysvětluje částečně jejich angažovanost ve prospěch těch, kteří jsou vyřazeni ze společnosti. Jsou přesvědčeni, že je třeba dělat víc pro zajištění základních práv každého jednotlivce, především práv menšin, a bojovat proti jakékoli formě diskriminace či rasismu, a to všemi možnými prostředky.

Evropská mládež tedy přijímá všechny základní hodnoty, na nichž spočívá Unie. Očekává, že Unie dostojí jejich očekávání.

4. Nový, ambiciózní rámec

Tato Bílá kniha se zabývá otázkami, které vyvstaly při konzultacích, bez ohledu na to, na které rozhodovací úrovni se o nich rozhoduje. Je samozřejmé, že politika v oblasti mládeže ve vlastním slova smyslu spadá především do působnosti členských států Evropské unie. V některých zemích jsou kompetence předány na regionální, často i na místní úroveň. Rozhodnutí přijatá na místní úrovni často ovlivňují v největší míře každodenní život mladých lidí. Z toho důvodu by se měl v této oblasti zásadně uplatňovat princip subsidiarity, neboť je to nejúčinnější způsob. To však současně znamená, že je třeba věnovat větší pozornost zlepšení spolupráce na evropské úrovni a zaměřit se na posílení účinnosti a vzájemné provázanosti politických opatření přijímaných v jednotlivých státech.

Z těchto důvodů spočívá hlavní význam Bílé knihy v tom, že nabízí Evropské unii nový rámec pro spolupráci v otázkách mládeže, který bude natolik ambiciózní, aby splňoval očekávání mládeže a současně zůstal realistický. Tento rámec by měl stanovit priority v jednotlivých tématech, která se objevila při konzultacích, při současném respektování kompetencí na různých úrovních. Taková spolupráce musí vyrůstat z existujících aktivit a podle potřeby musí být sladěna s probíhajícími iniciativami a doplňovat je, a to především

v oblasti zaměstnanosti, vzdělávání a sociální integrace. V neposlední řadě by měl nový rámec zajistit, aby ti, kteří rozhodují na nejrůznějších úrovních, lépe spolupracovali s těmi, kteří se zabývají mládeží.

Nový rámec spolupráce zahrnuje dva důležité aspekty:

- využívání otevřené metody koordinace především v oblasti politiky mládeže
- a větší pozornost potřebám mládeže v ostatních politických oblastech.

4.1 Specifické otázky politiky v oblasti mládeže

4.1.1 Otevřená metoda koordinace

Článek 149 smlouvy požaduje rozvoj kvalitního vzdělávání podporou spolupráce mezi členskými státy.

Požadavky mládeže, které byly jednoznačně vyjádřeny v průběhu konzultací a jež se týkaly vzdělávání v nejširším slova smyslu, nelze většinou naplnit pouhým přijetím zákonů. Všichni, kteří se zabývají těmito otázkami, se však shodují, že spoluprací lze vytvořit velké hodnoty, a členské státy jasně vyjádřily svou vůli ještě více spolupráci posílit.

Z tohoto důvodu je otevřená metoda koordinace nejvhodnější a předpoklady pro její úspěšné zavedení jsou již vytvořeny. Tento způsob koordinace zahrnuje "stanovení směrnic pro Unii s odpovídajícími harmonogramy pro realizaci krátkodobých, střednědobých a dlouhodobých cílů stanovených členskými státy, případné stanovení kvantitativních a kvalitativních ukazatelů a měřítek pro porovnávání s těmi nejlepšími na světě, které jsou uzpůsobeny potřebám jednotlivých členských států a jednotlivým oblastem, aby bylo možné porovnávat nejlepší postupy; převedení těchto evropských směrnic do národních a regionálních přístupů prostřednictvím stanovení konkrétních cílů a přijetí odpovídajících opatření s ohledem na národní a regionální rozdíly; pravidelné vyhodnocování, hodnocení a vzájemnou kontrolou.¹³

Otevřená metoda koordinace tedy nabízí - jak to ostatně zdůrazňuje i Bílá kniha o evropském vládnutí - „cestu k podpoře spolupráce, výměny osvědčených postupů, jakož i shodu na společných cílech a směrnicích pro členské státy... Tento způsob spočívá v pravidelném vyhodnocování pokroku dosaženého při uskutečňování těchto cílů a nabízí členským státům možnost porovnávat své snahy a učit se ze zkušeností druhých.“

Otevřená metoda koordinace, přizpůsobená pro oblast politiky mládeže, je založena na otevřené metodě koordinace, která byla využívána již v oblasti politiky vzdělání. Základními prvky této metody je definování prioritních témat, stanovení společných cílů a směrnic, jakož i zavádění vyhodnocovacích mechanismů a následných kroků. Tato metoda určuje také podmínky pro konzultace s mladými lidmi.

Komise navrhuje následující mechanismy:

- Na návrh Komise stanovuje Rada ministrů v pravidelných obdobích, které oblasti společného zájmu mají být prioritní.

---

¹³ Závěry předsednictví EU, Evropská rada v Lisabonu, 23.-24.3. 2000, bod 37.

- Každý členský stát jmenuje jednoho koordinátora pro otázky mládeže, který bude zastávat funkci styčného pracovníka pro Komisi. Každý koordinátor informuje Evropskou komisi o schválených politických iniciativách, příkladech vzorových postupů a úvahách o možném vývoji v souvislosti se zvolenými tématy.
- Evropská komise předkládá Radě ministrů shrnutí a analýzu těchto informací a doplní je o návrhy společných plánů.
- Rada ministrů stanoví pro každé téma společné směrnice a cíle, společně s odpovídajícími způsoby kontroly a vyhodnocování a případnými měřítky, založenými na ukazatelích.
- Evropská komise zajišťuje pravidelnou kontrolu a vyhodnocování a podává zprávu Radě ministrů, kteří odpovídají za mládež.
- Do těchto procesů a jejich kontroly je třeba vhodným způsobem zapojit Evropský parlament. Hospodářský a sociální výbor a Výbor regionů musí mít rovněž příležitost se k tomuto tématu vyjádřit.
- S mládeží jsou konzultována prioritní témata a jejich realizace (srovnej bod 4.1.2 „Participace“).
- Do tohoto procesu budou v největší možné míře zapojeny také kandidátské země.

Otevřená metoda koordinace, které je zde navrhována, doplňuje nástroje Společenství a v žádném případě neomezuje rozhodnutí, která mohou být přijata v rámci daném Smlouvou a na jejichž základě může být na Komisi např. požadováno, aby vydala určitá doporučení na základě článku 149.

4.1.2 Témata specifická pro mládež, která jsou vhodná pro využití otevřené metody koordinace

Evropská komise navrhuje následující specifické okruhy témat v politice v oblasti mládeže, na něž lze aplikovat výše popisovanou otevřenou metodu koordinace. Kromě témat, jimž se zabývají již jiné politické procesy, jako např. zaměstnanost, sociální integrace a vzdělání, se jedná o participaci, dobrovolnou službu, informovanost a prohloubení znalostí úřadů z oblasti problematiky mládeže a dále všeobecně o vše, co může přispět k rozvoji a uznání aktivit ve prospěch mládeže (práce s mládeží, kluby mládeže, „streetwork“, projekty na podporu občanského uvědomění, integrace, solidarita mezi mladými lidmi atd.). To odpovídá druhu aktivit a zdrojům, které se běžně využívají také v oblasti politiky mládeže na národní úrovni.

Při použití této otevřené metody koordinace lze vycházet z návrhů zjištěných v rámci konzultací a následně provedených analýz, jejichž přehled podává Dodatek 1. Tímto způsobem lze zlepšit spolupráci v oblasti mládeže a dostát nárokům, které vyvstávají.

V zájmu doplnění a zajištění návaznosti by měly výsledky aplikace otevřené metody koordinace v oblasti politiky mládeže obohatit svým obsahem a prostředky politiku v jiných oblastech, jakož i iniciativy a procesy v rámci Společenství, a pozvednout je na vyšší úroveň.

Evropská komise vypíchla následující prioritní témata pro využití otevřené metody koordinace - a přednostně participaci mládeže.

- **Participace**

Participace mládeže představuje typickou oblast, která spadá do kompetencí členských států. Použití otevřené metody koordinace v této oblasti vytvoří novou hodnotu pro Evropu, neboť

ve větším rozsahu zapojuje mládež do procesu vzdělávání a současně přispívá k upevnění jejího občanského uvědomění.

Participace musí být v první řadě budována na místní úrovni, mj. rovněž ve škole, tzn. v oblasti, v níž se může participace nejlépe uplatnit. Dále je nutné zapojit i neorganizované mladé lidi.

Otevřená metoda koordinace by mohla přispět k zavedení nových pružných mechanismů participace prostřednictvím místních úřadů a k rozšíření regionálních a národních rad mládeže na celém území Unie, které by byly otevřené i neorganizovaným mladým lidem.

Významný signál ve směru k mládeži navrhuje Komise také posílením konzultační struktury s mladými lidmi na evropské úrovni. Podle názoru Evropské komise by mělo být Fórum mládeže reorganizováno, aby zastupovalo i neorganizované mladé lidi. Kromě přímých konzultačních mechanismů a jednorázových iniciativ by právě Fórum mládeže mělo být odpovídajícím orgánem pro konzultace s mládeží o prioritních tématech v rámci otevřené metody koordinace a pro sledování dalšího postupu.

Rovněž zastoupení mladých lidí v Hospodářském a sociálním výboru by mělo být posíleno.

Podle názoru Komise by mohly být na základě otevřené metody koordinace realizovány některé akce ihned. Komise plánuje:

- v průběhu roku 2002 zahájit přímý dialog s mladými lidmi především formou pravidelných setkání, která budou věnována určitým tématům,
- zapojit od roku 2002 mladé lidi do diskuze o budoucnosti Evropy, kterou zahájila Evropská rada na svém summitu v Nice,
- navrhnout pilotní projekty pro roky 2003 a 2004, které by měly podpořit snahy o participaci na místní, oblastní a národní úrovni¹⁴. K výsledku těchto pilotních projektů je třeba přihlídnout při dílčím hodnocení programu MLÁDEŽ a přípravě jakýchkoliv dalších programů v budoucnu.

• **Informovanost**

Participace je těsně spjata s informovaností mladých lidí. Povinnost informovat mladé lidi – také o evropských záležitostech – připadá především členským státům. Z tohoto důvodu musí být toto téma rovněž projednáváno v rámci otevřené metody koordinace. Přitom je třeba podle možností zajistit, aby se informace dostávaly přímo k samotným mladým lidem, ale každopádně k těm jedincům, kteří s nimi přicházejí v kontakt ve škole, klubu, spolku atd. Taková masová informovanost vyžaduje koordinovaný přístup, značné prostředky a zapojení mládeže do vytváření a zavádění komunikačních prostředků. Tento přístup bude koordinován s novou informační politikou Unie v oblasti mládeže, která vyplývá především z využívání zásad vládnutí a v současné době je zpracovávána Komisí v úzké součinnosti s Evropským parlamentem.

Podle názoru Komise by mohly být ihned realizovány některé akce založené na základě otevřené metody koordinace. Komise plánuje:

---

¹⁴ Jedná se např. o projekty využívající Internet, které doplňují opatření realizovaná v rámci iniciativy „Elektronická demokracie“ (pilotní akce IST 1).

- počátkem roku 2002 inicializovat vytvoření elektronického portálu, jehož prostřednictvím by měl získat největší možný počet mladých lidí přístup k informacím o Evropě, přičemž je třeba zajistit dosažení souladu propojením stávajících internetových stránek a budoucího portálu,
- zřídit odpovídající elektronické fórum.

• **Dobrovolná služba mládeže**

Dobrovolná služba, která představuje formu účasti na životě společnosti, zkušenost s výchovou a současně faktor, který podporuje zaměstnanost a integraci, naplňuje potřeby mládeže i společnosti.

V příštích letech by měla být dobrovolná služba podstatně rozšířena prostřednictvím otevřené metody koordinace na národní, oblastní a místní úrovni, přičemž bude samozřejmě nutné zahájit diskuzi o právním a sociálním postavení mladých dobrovolníků.

Při zavádění standardů dobrovolné služby mládeže lze vycházet z kladných zkušeností s programem Evropské dobrovolné služby (způsob péče, financování atd.). Na evropské úrovni je třeba zajistit uznání dobrovolné služby jako součásti vzdělání nabytého během procesu mimoškolní výchovy a vzdělávání. Evropská dobrovolná služba mládeže by mohla být rozšířena, aby obsáhla i partnerství s celosvětovými organizacemi, které zajišťují a podporují dobrovolné aktivity. Členské státy by měly neodkladně odstranit veškeré překážky, které brání mobilitě mladých lidí.

• **Větší porozumění mládeži**

Na evropské úrovni je třeba prohloubit poznatky o reálných podmínkách, v nichž žijí mladí lidé. K tomuto účelu navrhuje Komise využít otevřené metody koordinace pro:

- zjištění stavu a propojení stávajících struktur, jakož i studií a výzkumných prací, které se zabývají otázkami mládeže a jež v současné době probíhají v Unii. V této souvislosti je třeba rovněž využívat práce a iniciativy jiných mezinárodních organizací (Rada Evropy, OECD, OSN atd.).
- zaměření diskuse na správný přístup této oblasti na celoevropské úrovni
- případné zpracování studijních a výzkumných programů, které budou vycházet především z prací prováděných na národní úrovni a využívat možností nabízených šestým Evropským rámcovým programem¹⁵ v oblasti výzkumu
- zavedení potřebných statistických nástrojů, přičemž je třeba využívat stávající nástroje, které se používají v rámci Evropského statistického systému¹⁶.

¹⁵ Priorita 7 Rámcového programu v oblasti výzkumu pro léta 2002-2006: „Citizens in an evolving knowledge society“ (Občané v rozvíjející se znalostní společnosti“).

¹⁶ Evropský statistický systém (ESS) je síť vládních orgánů, které na nejrozličnějších úrovních – oblastní, národní i evropské – shromažďují, zpracovávají a šíří statistické údaje potřebné pro hospodářský a sociální život Společenství. Ústředím Evropského statistického systému je Eurostat.

4.2 Zvýšená důležitost mládeže v jiných politických oblastech

Mnoho dalších témat, která se objevila v rámci konzultací, jako např. zaměstnanost, vzdělání, formální a mimoškolní vzdělávání, sociální integrace, rasismus a xenofobie, imigrace, spotřebitelské otázky, zdraví a riziková prevence, životní prostředí, rovnoprávnost mužů a žen atd., vyžaduje úzkou spolupráci s odpovědnými úřady na národní a mezinárodní úrovni.

Na evropské úrovni budou tato opatření a akce probíhat na základě Smlouvy, přičemž naleznou uplatnění nejrůznější politické nástroje, které jsou k dispozici.

Evropská komise zajistí, aby směrnice, které se týkají mládeže, byly ve větší míře respektovány i v jiných oblastech politiky při každé vhodné příležitosti a bez ohledu na používané nástroje. Za tímto účelem budou vzaty v úvahu výsledky konzultací v Dodatku 1.

Ministři, kteří odpovídají za mládež, musí zajistit respektování potřeb mládeže i v rámci ostatních politických opatření, ať už na národní úrovni, nebo při realizaci evropské politiky.

Na základě konzultací došla Evropská komise k závěru, že vzdělávání, celoživotní vzdělávání, mobilita, zaměstnanost a sociální integrace, jakož i rasismus a xenofobie jsou témata, při jejichž řešení je třeba zvažovat i potřeby mládeže. Také otázka nezávislosti mladých lidí by se měla zkoumat podrobněji.

• **Vzdělávání, celoživotní vzdělávání a mobilita**

V jednotlivých sděleních určených Radě se Komise zabývala otázkami, které souvisejí se vzděláváním (cíle systému vzdělávání, vytvoření evropského prostoru pro vzdělávání a celoživotní vzdělávání) - ať již školním, univerzitním či vzděláváním poskytovaným mimo tyto instituce prostřednictvím mimoškolních forem. Celý vývoj na úrovni Společenství návazně pokračuje.

V této souvislosti odvádějí v některých zemích vzornou práci mládežnické organizace, sociální pracovníci a obce. K úspěchu jejich novátorské mimoškolní činnosti v oblasti vzdělávání a celoživotního vzdělávání by výrazným způsobem přispělo splnění následujících zásad:

- lepší definice koncepce, získaných znalostí a standardů kvality
- vyšší ocenění osob, které se v těchto činnostech angažují
- vyšší uznání těchto aktivit
- dokonalejší provázanost s formálním všeobecným a odborným vzděláváním.

Také pro mobilitu byl vypracován akční plán a doporučení, jež přijala Evropská rada v Nice v prosinci 2000 resp. jež společně přijaly Rada a Evropská parlament v červenci 2001. S těmito iniciativami musí být v souladu jakékoliv další, které vyplynou z otevřené metody koordinace v oblasti politiky mládeže.

- **Zaměstnanost**

V této oblasti se Evropská unie silně angažuje již několik let. Od zasedání Evropské rady v Lucemburku v listopadu 1997 vypracovala Unie Evropskou strategii zaměstnanosti. Tato strategie je založena na nové kapitole „Zaměstnanost“ Amsterdamské smlouvy.

Členské státy byly vybídnuty, aby přijaly opatření na podporu zapojení všech lidí na pracovním trhu. Tato politika spočívá na následujících čtyřech pilířích: zvýšení šancí na získání dobrého zaměstnání, rozvoj podnikatelského ducha a vytváření pracovních míst, podpora přizpůsobivosti podniků a zaměstnanců, jakož i posílení opatření pro podporu rovných šancí pro ženy i muže.

Směrnice týkající se politiky zaměstnanosti uvádějí se zvláštním důrazem na mládež nutnost přijmout opatření, která by zabránila dlouhodobé nezaměstnanosti na základě individuálního přístupu, zlepšila by systém školního a odborného vzdělávání, přispěla by ke snížení počtu žáků, kteří předčasně ukončí školní docházku, a v neposlední řadě k zavedení výuky zaměřené na nové technické poznatky.

- **Sociální integrace**

V březnu 2000 rozhodla Evropská rada v Lisabonu, že je třeba zavést otevřenou metodu koordinace pro podporu sociální integrace. Podle vzoru evropské strategie zaměstnanosti kombinuje tato metoda společné cíle v boji proti vyřazení ze společnosti a chudobě (přijaté Evropskou radou v Nice v prosinci 2000) s národními akčními plány (předloženými poprvé v červenci 2001).

Členské státy byly vyzvány, aby ve svých národních plánech stanovily priority a nejdůležitější opatření, která vyplývají ze čtyř společných cílů přijatých v Nice, tzn. podpora zaměstnanosti a přístupu každého ke zdrojům, právům a službám, ochrana proti vyřazení ze společnosti, podpora problémových skupin a mobilizace všech účastníků a podpora participace.

Společné cíle i akční plány se zabývaly v souvislosti s mládeží různými aspekty, jako např. vývoj na trhu práce, podpora integrace mládeže, zajištění přiměřených zdrojů a příjmů pro mládež v tísní či obtížných životních situacích, ale především pro menšiny, mladé ženy ve svízelné finanční situaci či mladé invalidy, dále boj proti nerovnému přístupu ke vzdělání, podpora přístupu ke službám na kvalitativně vysoké úrovni (bydlení, lékařské péče, kultura, právo a spravedlnost) a oživení znevýhodněných oblastí.

- **Boj proti rasismu a xenofobii mezi mladými lidmi**

Amsterdamská smlouva (článek 13) přikládá velký význam boji proti veškerým formám diskriminace. V této oblasti má Evropské unie k dispozici nové nástroje (dvě směrnice a akční program)¹⁷.

---

¹⁷ Směrnice 2000/43/EG o aplikaci zásady o rovném přístupu bez rozdílu rasy nebo etnického původu. Směrnice 2000/78/EG pro stanovení všeobecného rámce pro zajištění stejného přístupu v zaměstnání a povolání, Akční program Společenství pro boj s diskriminací 2001-2006: Program podporuje opatření pro boj s diskriminací z důvodů rasového nebo etnického původu, náboženství, světového názoru, postižení, stáří nebo sexuální orientace.

Boj proti diskriminaci a především proti rasismu a xenofobii, jakož i podpora multikulturního charakteru našich společností padá v případě mládeže na obzvláště úrodnou půdu a nabízí obrovský potenciál, který může být využit.

Na evropské úrovni bylo navrženo, aby ve všech programech a akcích Společenství, které se týkají mládeže, měl prioritu boj proti rasismu a xenofobii. Měla by být zlepšena spolupráce s Evropským střediskem pro sledování rasismu a xenofobie. V této oblasti by měly být rovněž podporovány aktivity občanské společnosti. Činnost Komise se zaměří na propojování mládežnických organizací, které se aktivně podílejí na boji proti rasismu a xenofobii a zasazují se za práva všech, především menšin. Cílem je, aby se všichni mladí lidé měli možnost podílet na těchto snahách v rámci Společenství.

Na národní úrovni by členské státy tomuto tématu měly vyhradit důležité místo ve svých opatřeních v oblasti politiky mládeže. V tomto boji musí hrát klíčovou úlohu práce na místní úrovni ve formě místních projektů, které by posilují solidaritu a vědomí odpovědnosti.

- **Autonomie mládeže**

Vzhledem k velkému významu, který byl přikládán otázce nezávislosti mládeže v rámci konzultací navrhuje Komise vytvořit pracovní skupinu na vysoké úrovni, která by v různém složení tvořila poradní orgán Komise a Rady ministrů. Jedná se o složitou problematiku, jejíž řešení vyžaduje odbornou expertízu z pohledu nejrozličnějších odvětví a také opatření v jiných politických oblastech - nejen v otázkách politiky v oblasti mládeže (zaměstnanost, rodina, sociální ochrana, zdraví, doprava, spravedlnost a vnitřní záležitosti).

4.3 Realizace programu MLÁDEŽ

Cílem programu MLÁDEŽ je podporovat mladé lidi v jejich snahách podílet se na evropské integraci, chápat jiné kultury a posilovat základní hodnoty, tzn. dodržování lidských práv a boj proti rasismu resp. xenofobii, podpora výchovy k solidaritě, podpora podnikavosti, vlastní iniciativy a kreativity, uznání mimoškolní výchovy a vzdělávání a posilování spolupráce mezi všemi subjekty, kteří zabývají mládeží. Tohoto programu se mohou účastnit i kandidátské země.

Program MLÁDEŽ je třeba považovat za novou formu spolupráce, podporovanou i touto Bílou knihou. V souladu s rozhodnutím o realizaci tohoto programu¹⁸, které přijaly Evropský parlament a Rada, navrhne Komise každý rok v pracovním plánu programu priority v souladu s cíli stanovenými v rámci otevřené metody koordinace. Průběžné vyhodnocování a příprava nového programu, který má být realizován po roce 2007, napomůže zajistit, aby program poskytoval optimální podporu činnostem podle otevřené metody koordinace v oblasti politiky mládeže.

Kromě výše uvedených specifických opatření, vypracovaných v rámci programu MLÁDEŽ a jako výsledek práce na Bílé knize, by měla být zavedena internetová platforma o rasismu a xenofobii, určená především mladým lidem a podle možností mladými lidmi také spravovaná.

---

¹⁸ Usnesení č. 1031/2000/EG z 13.4.2000

5. Závěr

Bílá kniha by měla nabídnout Evropské unii nový rámec pro spolupráci v oblasti politiky mládeže.

Současně by tím měla splnit i požadavky všech, kteří se zabývají politikou v oblasti mládeže, včetně členských států.

Tato spolupráce nebude vycházet pouze ze stávajících aktivit na národní úrovni a na úrovni Společenství, nýbrž i z otevřené metody koordinace ve specifických otázkách politiky v oblasti mládeže a začlenění problematiky mládeže do jiných oblastí politiky.

V první etapě bude Bílá kniha představena na gentském kolokviu organizovaném Belgickým předsednictvím. Na toto kolokvium byli pozváni všichni, kteří se účastnili konzultací v rámci tohoto procesu. Na Radě pro vzdělání a mládež dne 29. listopadu Komise seznámí s výsledky odpovědné ministry. Kromě toho bude Bílá kniha předložena k vyjádření také Evropskému parlamentu a Výboru regionů, jakož i Hospodářskému a sociálnímu výboru.

Komise zavede stanovené mechanismy spolupráce a zajistí potřebné vyhodnocení a následné aktivity.

Dodatky

Dodatek 1: Výsledky konzultací

Konzultace, které předcházely zpracování Bílé knihy, byly nejen nejrozsáhlejší, nýbrž přinesly i neobyčejně velké množství návrhů. Tím bylo dosaženo potřebné dynamiky v této oblasti.

Návrhy představují výsledek dialogu a výměny názorů mezi všemi subjekty, které se zabývají mládeží, tzn. mladými lidmi, zástupci mládežnických organizací, vědci i představiteli státní správy a politiky.

Je samozřejmé, že evropská mládež netvoří homogenní celek. Mezi jednotlivci i skupinami lze zjistit velké sociální, ekonomické, kulturní a regionální rozdíly. Národní a evropské instituce musí počítat s touto okolností. Návrhy se týkají nejrůznějších oblastí a potvrzují z velké části závěry z provedené analýzy výzev, jež stojí před Evropou v oblasti mládeže, jakož i nutnost přijetí nové politiky. Kvalita návrhů ukazuje nespočet možných způsobů realizace nové politiky. V průběhu konzultací uváděli mladí lidé pět základních tématických okruhů, které by se měly stát předmětem dalších úvah:

- participace
- vzdělávání
- zaměstnanost, odborné vzdělávání, sociální integrace
- blaho, osobní nezávislost, kultura
- evropské hodnoty, mobilita, vztah k okolnímu světu.

Výsledky, které jsou uvedeny dále, byly shrnuty podle těchto tématických okruhů. Pro každý tématický okruh provedla pracoviště Komise analýzu výsledků konzultací, přičemž v první řadě měly být reprodukovány výpovědi mladých lidí. Některé příkladné aktivity ukazují, že v této oblasti bylo nashromážděno mnoho zajímavých zkušeností (viz rámečky). Tento popis nepředstavuje v žádném případě výběr „těch nejlepších“, ani vyčerpávající přehled všech probíhajících projektů.

Tato část rovněž shrnuje návrhy, které mládež a ostatní účastníci těchto konzultací předložili institucím veřejné správy. Návrhy jsou rozděleny podle příslušných politických úrovní, na nichž musí být provedena odpovídající opatření, přičemž velká část je určena pro členské státy. Komise se snaží na těchto prezentacích reprodukovat s maximální věrností návrhy, které se vynořily v průběhu konzultací, aby je bylo možné představit evropským rozhodovacím subjektům. V tomto smyslu se však Komise v žádném případě necítí vázána vyslovenými návrhy, jak je uvedeno dále.

1. Není demokracie bez participace

1.1 Analýza výsledků

Participace mládeže představuje často diskutované téma, které se stalo námětem velkého počtu příspěvků evropských a mezinárodních institucí. Konzultace, které se uskutečnily v rámci přípravy Bílé knihy, představují důkaz politické vůle vyhradit důležité místo

participaci mládeže v nejrůznějších formách. Konzultace poskytují mladým lidem příležitost formulovat návrhy, přičemž se v podstatě jedná o konkrétní formu participace, která je doporučována do budoucna.

- **Jasně požadavky**

Mladí lidé vyjádřili naprosto jednoznačný požadavek: chtějí se aktivně účastnit života společnosti, v níž žijí. Pokud by byly vyřazeni, znamená to, že demokracie nefunguje správně. Názor, že mládež je málo zainteresovaná a angažovaná, je podle mladých lidí nesprávný a neodůvodněný. Jsou toho názoru, že jim nejsou poskytovány dostatečné finanční prostředky, ani informace a vzdělání, které jsou nutné pro přijetí aktivnější úlohy. Také pro mládežnické organizace představuje právo na participaci základní právo, které musí mít možnost uplatňovat všichni bez rozdílu. Mnohé organizace se snaží podpořit mládež při uplatňování tohoto práva v praxi.

Účast lidí mladších 25 let v místních, národních nebo evropských volbách je obecně nízká. Existuje však nespočet důkazů, že mají živý zájem o veřejný život. Tento rozpor mezi očekáváními a praxí je podle názoru vědců projevem přání a potřeby intenzivnějšího zapojení do veřejného života. Takový požadavek není překvapivý ani nový, avšak způsob vyjádření se změnil. Rozsah účasti jednotlivých mladých lidí ostatně prochází výraznou změnou.

- **Společná koncepce, univerzální právo, různé formy praktické realizace**

Mladí lidé chtějí právo na spolurozhodování o všech aspektech svého každodenního života, jako např. rodině, škole, práci, skupinových aktivitách, čtvrti, v níž bydlí atd. Tím však rovněž dokazují, že chtějí sledovat všeobecné hospodářské, sociální a politické otázky.

Přístup a dialog

„Young Voice – Llais Ifanc“ je iniciativa waleského parlamentu, která umožňuje mladým lidem vyjádřit svůj názor. Informuje o adresách, na nichž lze získat informace a organizuje diskuse a konference.

<http://www.wales.gov.uk/youngvoice>

Zájem mládeže se neomezuje pouze na lokální otázky, nýbrž i na oblast, zemi, Evropu a svět. Jinými slovy: právo na participaci nesmí být omezeno a musí existovat možnost, jak je vykonávat bez omezení. Pokud se mladí angažují za právo na spolurozhodování pro některé znevýhodněné mladé lidi nebo mládež na okraji společnosti, etnické menšiny či ilegální přistěhovalce, děje se tak ve jménu úsilí o všeobecnou participaci, při níž nebude nikdo diskriminován.

Organizace pro podporu občanské společnosti zvolily stejný přístup, i když z praktických důvodů kladou důraz na újeji definované cíle nebo cílové skupiny (mladí lidé v místních prostředích, na venkově, znevýhodněné skupiny nebo skupiny na okraji společnosti, mladé ženy atd.). Tyto organizace doporučují integrovat postupy zaměřené na dlouhodobé cíle, podporovat všechny formy účasti a veškeré aktivity, které vycházejí z osobní angažovanosti mládeže a dobrovolné služby.

- **Participace – proces učení se**

Pokud se mladí lidé chtějí podílet na životě společnosti, musí k tomu účelu získat nebo rozvinout určité schopnosti. Přitom se jedná o postupný proces učení.

Rozhodující je přitom první krok, který je třeba vždy učinit v blízkém okolí (ve škole, čtvrti, obci, centru mládeže, spolku atd.). Participace podporuje sebedůvěru a zprostředkuje potřebné zkušenosti nutné pro další kroky. Na místní úrovni lze dosáhnout prostřednictvím participace konkrétních a viditelných změn, které mohou mladí lidé okamžitě vidět. Na této úrovni mají mladí lidé nejen možnost vyjádřit své mínění, nýbrž se mohou přímo spoluúčastnit rozhodovacího procesu.

Podpora participace na místní úrovni

Osterbro je jedna kodaňská čtvrť, která se podílí spolu se 16 dalšími dánskými obcemi na pilotním projektu, jehož cílem je umožnit mladými lidem prostřednictvím nejrůznějších činností získat více zkušeností s fungováním demokracie, převzít odpovědnost a ovlivňovat běh věcí. Čtvrť Osterbro má centrum mládeže s poradenským centrem, komunikačními prostředky a divadlem. Hlavní charakteristickým znakem tohoto střediska je, že je spravováno samotnými mladými lidmi. Středisko nemá vedoucího ani správní radu. Středisko je přístupné všem mladým lidem ve věku od 12 do 25 let. Není nutné se zapisovat – mladí prostě přijdou, aby uskutečnili určitý projekt, který není vyhodnocován. Úkol centra se omezuje na podporu mladých lidí při realizaci jejich projektů.

V druhé fázi si mladí lidé uvědomí, že mnohá rozhodnutí, které mají vliv na místní úrovni, jsou přijímána na vyšších místech, především evropskými instancemi. Musí tedy pracovat na tom, aby se dostali na nejbližší vyšší úroveň, např. formou navazování spojení a vytváření sítí.

Participace umožňuje získat dovednosti, které mohou být využity v nejrůznějších oblastech (hospodářství, společnost, kultura, politika atd.) a v nejrůznějších institucionálních souvislostech. Na tomto místě je třeba zdůraznit, že dělení na formální a mimoškolní vzdělávání je vnímáno jako kontraproduktivní. Škola zůstává nadále skvělým místem pro učení se a osvojování postupů participace, avšak v očích mládeže má tu nevýhodu, že je nevnímá jako aktivní občany.

- **Účastnit se – ale jak?**

Podle názoru mladých jsou stávající mechanismy participace nedostatečné. Nedůvěřují určitým formám zastupitelské demokracie. Tyto výhrady jsou však mnohem menší, jestliže se jedná o přímou, místní angažovanost v okolí bydliště. Jejich mínění o organizacích mládeže se liší - někteří jsou toho názoru, že se jedná o nevhodnější struktury participace, zatímco jiní je nepovažují za příliš přitažlivé a další dávají přednost více či méně formálním skupinám, spolkům mládeže, klubům a parlamentům mládeže atd., které jsou aktivní na místní úrovni. Jen malý počet mladých lidí se domnívá, že z nižší účasti mládeže na veřejném životě lze dovozovat zásadní odmítání nebo že nižší účast jasně vyjadřuje vůli společnosti.

Různé organizace podporují přímou účast mládeže a považují ji za užitečnou protiváhu institucí. Podle názoru mnoha mladých lidí je organizovanost předpokladem participace. Jiní se domnívají, že stávající organizace nenaplnují očekávání části mládeže a obhajují nové přístupy s větší otevřeností. Stejně jako samotní mladí lidé i organizace, které se zabývají

mládeží, požadují větší podporu nevládním organizacím z veřejných prostředků, která by odpovídala jejich společenskému významu.

Také vědci zdůrazňují nutnost revitalizace organizací. Vzhledem k jejich společenskému základu a jejich praktikám existuje riziko, že jsou schopny stále méně plnit potřeby mládeže. Musí hledat prostředky a způsoby, které by kromě vlastních členů oslovily i mladé lidi, kteří nechtějí být členy žádné organizace. Moderní komunikační technologie, především Internet, otvírají nové možnosti: Usnadňují přístup k informacím a vycházejí vstříc trendu, který se projevuje spíše individuální než kolektivní angažovaností.

- **Skutečná a symbolická participace**

Mladí lidé odmítají čistě symbolické formy participace. Konzultace, jež předcházely zpracování této Bílé knihy, představují však dobrý způsob účasti za předpokladu, že názorům a doporučením mladých lidí bude přikládán význam.

„Vedlejší produkt“ Bílé knihy

„Vytvoř si sám vlastní budoucnost!“ Na projektu se podílí diskusní platforma a skupina mladých lidí. Fórum je řízeno samotnými mladými lidmi. Všechna témata jsou projednávána elektronickou formou nebo zveřejněna tiskem. Je důležité, že se informace šíří a že se diskutuje o nápadech. Tato iniciativa představuje výsledek národní konference organizované v Německu v rámci zpracování Bílé knihy. Finanční prostředky poskytuje ministerstvo, které odpovídá za otázky mládeže.

<http://www.u26.de>.

Zástupci mládežnických organizací dále doporučují systematičtější provádění takových konzultací i na evropské úrovni. Comanagement¹⁹, jehož využívá např. Rada Evropy, byl uváděn jako forma participace a může případně posloužit jako inspirace.

Výzkumníci v rámci konzultací výslovně podporovali zapojení mladých lidí na všech úrovních včetně rozhodovacího procesu. Participace, která je jen symbolická, podkopává důvěru mládeže v instituce, její víru ve vlastní schopnosti i vůli mládeže zaujmout plnohodnotné místo.

- **Předpoklady participace**

Vytvoření právního rámce je dle mládeže nezbytným předpokladem pro rozvoj skutečné participace. Tento rámec musí poskytnout podporu strukturám participace a stanovit základy výchovy k demokracii. Mládežnické organizace rovněž požadují podporu veškerých forem participace, ať už se jedná o běžné nebo nové formy. Takový přístup však předpokládá uznání a podporu stávajících a nových struktur. Vyžaduje však více peněz a času, přihlídnutí ke specifickým problémům s přístupem (sociální, kulturní, tělesné, duševní atd.), jakož i zavedení občanské výchovy pro všechny. Kromě toho vyžaduje, aby se hlediska a příspěvky mladých lidí odrážely v rozhodnutích a aby o tom mládež byla informována.

---

¹⁹ Rada Evropy již více než 30 let jako jediná mezinárodní organizace využívá v oblasti mládeže systém paritního řízení, tzv. comanagement. Konkrétně to znamená, že k rozhodovacím strukturám patří zástupci mládežnických organizací, které společně se zástupci vlády rozhodují o opatřeních a programech institucí. Tato opatření a programy jsou předloženy ke schválení Výboru ministrů, nejdůležitějšímu rozhodovacímu grémiu Rady Evropy. Základ comanagementu představuje prohlášení Rady ministrů ze dne 12.1.1971 (dokument MR/Del/Concl(71) 196XXII).

V této souvislosti lze podle jejich názoru řešit otázku věku, kdy osoba získává aktivní a pasivní volební právo (včetně otázky snížení věkové hranice), rozšíření tohoto práva (např. na přistěhovalce) nebo zavedení opatření na podporu aktivního občanství.

Vytvoření právního rámce

V rámci fondu sociální iniciativy zahájilo město Antverpy v roce 1997 projekt „Mládež a město“, který měl umožnit se seznámit s názory a potřebami mládeže na úrovni města. K tomuto účelu bylo zavedeno zákonné ustanovení („Paragraf mládež“), které požaduje, aby všechna rozhodnutí přijatá správou města byla analyzována z hlediska jejich vlivu na mládež. Kromě toho probíhají výzkumné a kvalitativní studie životních podmínek městské mládeže.
<http://www.xs4all.be/~jesgent/index230.htm> nebo JS@maquil.dma.be

Jiný, často uváděný předpoklad, je dostupnost odpovídajících informací. Nejrůznější organizace vynakládají již dlouhá léta velké úsilí na zlepšení informovanosti mládeže. Zdá se, že mladí lidé nevědí, jak mají s informacemi naložit. Stěžují si nejen na nedostatek informací, ale také na jejich malou užitečnost. Mládež požaduje konkrétní informace, které potřebuje pro naplnění svých okamžitých potřeb. Tyto informace musí být navíc podávány bez předsudků a nesmějí naznačovat diskriminační postoj vůči mladým lidem nebo menšinám. Internet je komunikační prostředek, který by měl být dále rozvíjen za předpokladu, že k němu bude zajištěn snadný a levný přístup. Mládežnické organizace zdůrazňují nutnost cílených, méně centralizovaných a strategicky lépe zaměřených informací.

Také pro výzkumníky představuje vytvoření právního rámce, výchova k občanství a hledání dialogu, při němž se vychází ze zkušeností mladých lidí, nutný předpoklad pro participaci. Podle jejich mínění je však třeba jít dál, otevřít nové prostory, v nichž by mladí lidé, vychovatelé, pracovníci s mládeží a administrativní pracovníci pracovali na společném díle, které lze považovat za hotové, jakmile je dosaženo konkrétního rozhodnutí a výsledků na místě.

1.2 Návrhy, které vyplývají z konzultací

Účast mládeže na veřejném životě

Účast má dvě formy - formální v rámci mechanismů zastupitelské demokracie a méně formální, která se pokouší vytvořit nové formy participace. Pouze v případě, kdy je věnována pozornost oběma těmto skutečnostem, lze správně využít sociální kapitál, který mládež představuje.

Navrhovaný postup vychází z následujících zásad:

- místní úroveň je velmi důležitá,
- zapojení se nemusí omezovat pouze na organizovanou mládež a témata specifická pro mládež,
- škola zůstává nadále nejdůležitějším místem, kde probíhá participace, i když je uznáván význam mimoškolní výchovy a vzdělání,
- participace mladých lidí nesmí spočívat pouze ve zjišťování jejich mínění.

Na národní, oblastní nebo místní úrovni:

- Místní úřady by měly plošně zavádět v celé Evropě v nejrůznějších oblastech (školy, sportovní kluby, spolky atd.) pružné a inovativní mechanismy participace, které vytvoří prostor pro metody navržené přímo mladými lidmi a jež se budou opírat o kontaktní osoby. Kromě toho by mohly být voleny mechanismy pro vedení dialogu mezi nejrůznějšími rozhodovacími úrovněmi, přičemž způsoby vedení takového dialogu by měly být voleny podle místních podmínek a měly by být vytvářeny sítě pro výměnu zkušeností a vzorových postupů.
- Zásadní roli místních činitelů jako podpůrců a kontaktních osob pro proces participace je třeba dále rozšiřovat.
- V celé Evropské unii je třeba na oblastní a národní úrovni vytvořit rady mládeže, které budou otevřeny i pro neorganizovanou mládež a musí být nezávislé na politických silách. Regionální a národní úřady by měly být povinny konzultovat s těmito radami mládeže všechna rozhodnutí, která by se mohla citelně dotknout mladých lidí.
- Národní úroveň představuje důležitou spojnici mezi místní a evropskou úrovní:
  - Národní úřady předávají návrhy a doporučení evropským orgánům a budou je případně informovat o vzorových postupech.
  - Současně je jejich úkolem realizovat společné cíle stanovené na evropské úrovni s ohledem na politické zvláštnosti, instituce a organizace příslušné země.
- Členské státy by měly povinně oznamovat opatření, která hodlají přijmout na podporu participace mládeže. Společně s těmito prioritami by měly být zveřejněny kvantifikovatelné cíle (např. velikost sledované skupiny obyvatel, lhůty atd.) a navrženy způsoby kontroly.
- Společným cílem je zapojení mladých lidí do procesu tak, jak to bylo vyzkoušeno při zpracování této Bílé knihy.

Na evropské úrovni

- Evropské fórum mládeže by nemělo být otevřeno pouze mládežnickým organizacím a národním radám mládeže (a jejich prostřednictvím oblastním a místním úrovním), ale také těm mladým, kteří nejsou zastoupeni těmito strukturami. Takové rozšířené fórum by představovalo ideálního partnera pro evropské orgány.
- Je třeba podporovat propojení a přímý dialog, především formou pravidelných setkání (při nichž budou projednávána např. témata uvedená v Bílé knize).
- (Společně s členskými státy) by měly být financovány pilotní projekty, jejichž cílem je podpora probíhajících iniciativ na místní, oblastní a národní úrovni, a tedy podpora účasti mládeže na všech úrovních a ve všech formách.
- Ve spolupráci s členskými státy je třeba zajistit zapojení mládeže do diskuze o budoucnosti Evropy, která byla zahájena na zasedání Evropské rady v Nice.
- Je nutno posílit spolupráci s Radou Evropy.
- Je třeba zvýšit zastoupení mladých lidí v Hospodářském a sociálním výboru (přičemž členské státy jsou vyzývány, aby jmenovaly větší počet zástupců mládeže).
- Je nutno jmenovat ombudsmana pro mládež (i na národní úrovni).

Úzké propojení informovanosti a participace

Cílem opatření na evropské úrovni není zvýšení počtu stávajících struktur, kanálů a informací. Je jím spíše dosáhnout výrazného zvýšení kvality informací určených mládeži.

Povinnost informovat mladé – také o evropských záležitostech – připadá především členským státům. EU přitom hraje pouze doplňující úlohu. Postup, který by mohl být k tomu účelu zvolen, však musí vždy vycházet z následujících zásad:

- výslovné uznání skutečné potřeby informovanosti, která povede k vypracování koordinované strategie pro informování mládeže,
- rovné možnosti z hlediska přístupu k informacím,
- bezplatný přístup ke všem praktickým informacím,
- blízkost, pružnost a komunikace odpovídající potřebám příjemce,
- splnění vysokých etických norem,
- zapojení mládeže do tvorby, zavádění, resp. vývoje komunikačních prostředků, které jsou pro ni určeny.

Při informační a komunikační kampani zaměřené na mládež musí být dodržovány následující tři směrnice:

- obsah šířených informací musí být neustále aktualizován, aby informace splňovaly potřeby mladých lidí,
- nástroje a kanály pro šíření informací musí být lehce přístupné, uživatelsky jednoduché a musí být k dispozici tam, kde se skutečně zdržují mladí lidé (především ve školách, ale také v městských čtvrtích, na ulici atd.),
- tyto nástroje a kanály musí být vzájemně propojeny (spojeny sítěmi).

Na národní, oblastní nebo místní úrovni

- Pro poskytování požadovaných informací mladým lidem je třeba využívat především osob, které působí v mládežnických organizacích, sportovních klubech, školách a na vysokých školách a jež pracují jako kontaktní osoby. Mladí lidé by sami měli být kontaktními osobami.
- Podpora vytváření informačních sítí pro mladé: Především na místní úrovni je třeba spojit šíření všeobecných informací se skutečným, osobním poradenstvím. Na národní a oblastní úrovni je třeba nabídnout školení na téma „Jak mám podávat informace mládeži?“
- Informace o evropských zájmech by měly být šířeny prostřednictvím národních nebo oblastních sítí, přičemž je třeba brát ohled na zeměpisné a kulturní zvláštnosti. Zapojení skupin mládeže do šíření informačních materiálů by mělo být samozřejmostí.

Na evropské úrovni

- Je třeba zvážit možnost vytvoření elektronického fóra, které by propojilo politické rozhodovací struktury s mladými lidmi, přičemž souladu by se mělo dosáhnout spojením stávajících interaktivních služeb a budoucího elektronického fóra. Tato interaktivní služba by měla být využita pro konzultace v rámci přípravy a iniciování opatření zaměřených na mládež²⁰ na úrovni Společenství.

---

²⁰ Tento návrh je součástí akcí podporovaných Komisí – eLearning a eEurope – a je v souladu s obsahem Bílé knihy o evropském vládnutí.

- Na základě práce, kterou již vykonala síť EURODESK²¹, je třeba urychlit zřízení jediného elektronického portálu, který nabídne mladým lidem přístup k největšímu možnému počtu zajímavých informací o Evropě. Stávající funkční mládežnické organizace by měly být vyzvány, aby se podílely na vývoji těchto nových komunikačních prostředků.
- Při zřizování resp. posilování systémů pro shromažďování, šíření a aktualizaci informací o Evropě, jejichž cílovou skupinou jsou mladí lidé a lidé, kteří s nimi spolupracují, je třeba použít jako vzor a návod práci, již vykonaly stávající sítě. Je třeba vyhodnotit úlohu, již hrají kontaktní partneři, kteří jsou v úzkém kontaktu s mladými lidmi.
- Šíření informace neelektronickými prostředky, především přímým kontaktem s mládeží, by však mělo být zachováno.

2. Vzdělávání mladých lidí v rozhodující fázi života

2.1 Analýza výsledků

Mladí lidé tráví stále více času ve vzdělávacím systému. Formální vzdělávání ve školách, na univerzitách a zařízeních pro odbornou přípravu, jakož i mimoškolní a neformální vzdělávání mimo tato zařízení jsou stejně zásadní z hlediska zprostředkování dovedností, které mladí lidé v současné době potřebují.

Vzdělávání slouží třem hlavním cílům: osobnímu rozvoji, sociální integraci a podpoře aktivního občanství. Kromě toho vzdělávání významně přispívá ke zvýšení šance mladých lidí na získání zaměstnání. Evropská unie zavedla celou řadu vzdělávacích programů (především SOKRATES a LEONARDO DA VINCI), jakož i další iniciativy (k nimž lze přiřadit akční plán eLearning, sdělení s názvem „Vytvoření evropského prostoru pro celoživotní vzdělávání“ a zprávu o budoucích cílech všeobecného a odborného vzdělávání)²². Pokud je to možné a přiměřené, je nutno věnovat pozornost názorům, které v průběhu konzultací vyslovili jednotliví účastníci. To usnadní identifikaci oblastí, v nichž je Evropská unie obzvláště aktivní.

- ***Kvalita a efektivita vzdělávacího systému***

Mladí lidé i odborníci intenzivně kritizují systém všeobecného a odborného vzdělávání²³. Školské systémy mnoha členských států sice prošly v posledních letech zásadní reformou, přesto však musí být zlepšena celková kvalita a efektivita školního vzdělávání, aby mladí lidé získali schopnosti, které jim umožní samostatně si vytvořit nezávislý názor a stát se aktivními a odpovědnými občany. Kromě toho musí školní vzdělání zajistit sociální začlenění mládeže a připravit ji na zaměstnání. Je třeba stále upozorňovat na skutečnost, že školy a vzdělávací struktury nejsou dostatečně demokratické, nepodporují účast mládeže a nenabízejí v dostatečné míře příležitosti k učení. Mladí lidé a odborníci podporují otevření vzdělávacích zařízení odpovídajících dnešní realitě, která by se zaměřila na ekonomické i společenské potřeby a celoevropské otázky.

²¹ EURODESK je evropská informační služba pro mládež, která využívá internetovou stránku a kontaktní místa v členských státech. Tato služba je spravována zájmovým zastoupením mládeže a členských států.

²² Další informace – viz Dodatek 2.

²³ Na evropské úrovni byla zahájena diskuze o kvalitě vzdělávacích systémů – viz např. zpráva Komise o konkrétních budoucích cílech pro vzdělávací systémy, COM(2001)59 eng., 31.1.2001.

V zájmu pokračujícího sociálního a hospodářského rozvoje potřebuje Evropa vzdělané občany, mj. větší počet ekonomických odborníků a výzkumných pracovníků. Vzdělávací systémy musí být především schopny nadchnout trvale rostoucí počet mladých lidí pro vědeckou nebo technickou kariéru.

Mnozí mladí lidé ukončí všeobecné a odborné vzdělávání, jakmile k tomu mají příležitost, popř. je přeruší bez formálního ukončení. Počet mladých lidí, kteří předčasně ukončili školní docházku, je v celé Evropské unii nadále příliš vysoký. Je samozřejmé, že snaha motivovat mladé lidi k pokračování ve formálním školním a odborném vzdělávání nepředstavuje jediné možné řešení. Spojení vzdělávání, práce a aktivit ve volném čase při získávání neformálního, mimoškolního i formálního vzdělání by mohlo zvýšit kvalitu a efektivitu všeobecného a odborného vzdělávání, jakož i přitažlivost vzdělávání pro mladé lidi.

Nedostatky současných škol nejsou kladeny za vinu učitelům ani školám, nýbrž samotnému vzdělávacímu systému, který závisí na spolupráci třech činitelů: rodiny, společnosti a školy. Učitelé tvoří pouze jeden prvek vzdělávacího systému a jejich úloha musí být komplexně ohodnocena v sociálním, politickém a institucionálním kontextu. Mladí lidé požadují pro učitele kvalitnější vzdělání a lepší pracovní podmínky.

Komplexní hodnocení škol (Whole Schools Evaluation, WSE)

Pilotního projektu se účastnilo 18 základních a 17 středních škol z celého Irsku. Ve spolupráci se všemi partnery ze vzdělávacího sektoru byla v rámci pilotního projektu vyhodnocena kvalita školních plánů, vedení škol, učení a vyučování ve školách. Výsledky projektu potvrzují, že je možné úspěšně propojit vlastní hodnocení škol s externí kontrolou - milník ve snahách o zajištění kvality školství a vzdělávacích systémů.

<http://www.irlgoc.ie/educ>

• ***Přístup k nabídce vzdělání***

Mladí lidé poukazují na to, že jejich snahy o získání vzdělání narážejí na sociální a hospodářské překážky. V zájmu zvýšení kvality všeobecného a odborného vzdělání je nutno otevřít a zajistit trvalý přístup k celoživotnímu vzdělávání ve všech oblastech života. Všichni mladí by měli najít podporu v kvalitním instruktážním a poradenském systému, který by měl klást důraz především na osobní a individuální přístup. Zařazení znevýhodněných mladých lidí do vzdělávacího systému musí mít větší podporu, přičemž by mělo být zajištěno např. bezplatné vzdělání od základní po vysokou školu.

Jak bylo uvedeno ve sdělení Komise pod názvem „Vytvoření evropského prostoru pro celoživotní vzdělávání“²⁴, je důležité přiblížit učení vzdělávaným. Předpokladem je vzájemné uznávání výkonů dosažených v různých oblastech vzdělávání, jakož i rozvoj informačních systémů, přičemž je třeba zajistit pro největší možný počet mladých lidí²⁵ mj. lepší přístup k Internetu a multimédiím. Pokud má být dosaženo viditelných výsledků, musí být poskytována i kvalitnější ekonomická podpora.

²⁴ Prohlášení přijaté Komisí v listopadu 2001 k vytvoření evropského prostoru pro celoživotní vzdělávání představuje výsledek rozsáhlých konzultací. Vychází z memoranda o celoživotním vzdělávání Komise Evropských společenství z října 2000.

²⁵ Viz rovněž návrhy v akčním plánu eLearning, úvahy ke vzdělávání zítřka COM(2001)172,28.3.2001.

Poradenská činnost v oblasti vzdělávání

Národní středisko pro poradenskou činnost v oblasti vzdělávání (NCGE) je úřad irského ministerstva pro vzdělávání a vědu. K základním úkolům střediska patří poradenské služby ve všech oblastech formálního i mimoškolního vzdělávání a ovlivňování politiky ministerstva v otázkách, které souvisejí s poradenskou činností v oblasti vzdělávání. V rámci místních projektů středisko nabízí individuální poradenské služby pro nejrůznější vzdělávací instituce.
<http://www.iol.ie/ncge/faqs.thml>

- **Nové učební a výukové metody**

Výsledkem konzultací byl požadavek na hledání nových způsobů učení a výuky. Je třeba intenzivněji hledat metody zaměřené na žáky a studenty, lepší vztahy mezi učiteli a studenty, zapojení mládeže do realizace a vývoje dynamických vzdělávacích institucí, které jsou schopny se přizpůsobit vývoji. Učební proces by měl být navržen jako „klíč ke dveřím“, který bude motivovat školáky k učení a nabídne jim různé možnosti. Školy by měly zapojit školáky do přípravy vzdělání a vytvářet prostor pro participaci a demokracii (příčemž školákům je např. vyhrazena možnost hodnotit svého učitele).

Kromě toho by mělo být nabízeno „smíšené“ (dobře navržené) vzdělání, které by využívalo nejrůznější metody a materiály pro zprostředkování dovedností potřebných pro celoživotní vzdělávání. Kromě teoretické výuky ve třídě a domácího studia zahrnuje i využívání Internetu a multimédií, jakož i aktivit mládeže a praktických zkušeností z pracoviště. Tímto způsobem lze zvýšit atraktivitu nejrůznějších oborů jako např. vědy a výzkumu pro mládež.

Mosty mezi formální a neformální výukou

Školáci Peace Child International zpracovali vlastní projekt Agendy 21 ("Záchraná mise: planeta Země - dětské vydání Agendy 21"), neboť „originál jim připadal nepřístupný“²⁶. Kromě toho stanovili vlastní ukazatele pro opatření týkající se mládeže, které byly tvořeny šestnácti dotazníky, jež mladým lidem umožnily ověřovat ve svých obcích, zda z postojů a statistik vyplývá, že se Společenství daří lépe nebo hůře splňovat požadavky na udržitelný rozvoj.
<http://www.peacechild.org>

- **Různé typy vědomostí a schopností**

Mladí lidé v mnoha zemích kritizovali funkčnost vzdělávacího systému. Byli toho názoru, že náplň vzdělávacího systému v dostatečné míře neodpovídá potřebám a zájmům mladých lidí. Vzdělání by nemělo být omezeno na určité dovednosti potřebné pro trh práce, ale od určitého věku by mělo být spíše zaměřeno na socializaci, integraci a participaci mladých lidí. Především by mělo sloužit rozvoji osobnosti, což by rovněž mohlo zvýšit šance mladých lidí na získání dobrého zaměstnání. Mladí lidé požadují výuku cizích jazyků, přípravu na programy zaměřené na výměnu v rámci vzdělávacích programů a programů mobility Evropské unie. Zajímají je ve stejné míře nejrůznější oblasti, jako např. moderní informační a komunikační technologie (především přístup k Internetu), a požadují větší důraz na praktické obory. Nezanedbatelné je rovněž lepší vzdělání v otázkách zdraví, a to především v oblasti sexuální výchovy a výchovy k rodičovství.

²⁶ Agenda 21 je akční plán pro udržitelný rozvoj Země v 21. století, který byl schválen na světové konferenci Spojených národů v Riu v roce 1992. Konference se zúčastnilo 179 představitelů států a vlád. Udržitelný rozvoj znamená uspokojovat současné potřeby bez negativního ovlivnění schopnosti budoucích generací uspokojovat své potřeby.

Je zcela samozřejmé, že zpracování vyvážených učebních plánů, které by zahrnovaly všechny oblasti, aniž by došlo k přetěžování, představují velkou výzvu. Učební plány by měly být navrženy tak, aby zprostředkovaly potřebné znalosti a dovednosti a současně se zabývaly i multikulturní povahou našich společností. Nejrůznější vzdělávací zařízení (školy, vzdělávací zařízení, podniky, obce, místa zaměřená na práci s mládeží) by měla sledovat společnou strategii, aby bylo možné zjistit, které nové a v současné době nutné základní dovednosti jsou potřebné a které lze nejlépe zprostředkovat a využít²⁷.

Rozmanitost propůjčuje křídla

Čtyřdenní pouliční festival nazvaný „Karneval kultur“, jehož se účastnilo naposledy cca. 5000 aktivních účastníků a cca. 700 000 diváků, se koná každoročně o svatodušních svátcích v Berlíně. BVAA (Berliner Verband für Ausbildung und Arbeit) školí znevýhodněné mladé lidi nejrůznějšího etnického původu a poskytuje jim podporu při odchodu ze školy nebo při hledání práce v nezaměstnanosti. Mnoho skupin mladých lidí, které zastupují BVAA, se účastní Karnevalu kultur a získává nejrůznější odborné, kulturní, sociální a praktické zkušenosti. Jejich motto zní: „Rozmanitost propůjčuje křídla“ a podskupiny používají nejrůznější létající objekty jako své znaky.

<http://www.bvaa-online.de>

- **Uznání dokladů o ukončení studia, dokladování způsobilosti a dovedností**

Celoevropské uznávání dokladů o ukončení studia, dokladů o způsobilosti a dovednostech podstatným způsobem přispívá k podpoře mobility²⁸. Jelikož jsou vyžadovány neustále nové dovednosti, musí být současně vyvinuty nové metody pro uznávání dovedností získaných prostřednictvím formálních i mimoškolních vzdělávacích metod. Je třeba zdůraznit úlohu mimoškolního vzdělávání, nutnost lepšího porozumění a uznání dovedností, které byly získány prostřednictvím mimoškolní výchovy a vzdělávání v rámci práce s mládeží. Kromě toho musí být urychleno vzájemné uznávání a doplňování všeobecného a odborného vzdělání jako součástí vzdělávacího systému.

Knížka „Aktivity ve volném čase“ (The Recreational Activity Study Book)

Tato knížka, kterou v roce 1994 vytvořila Finská akademie mládeže, je určena pro studenty a mladé lidi, kteří nastupují do zaměstnání. Jedná se o deník, který obsahuje údaje o projektech, zastávaných řídicích funkcích, absolvovaných kurzech a jiných aktivitách prováděných ve volném čase. Knížka je určena pro mladé lidi od 13 let. Každý účastník obdrží vlastní výtisk za cenu €5. V knížce jsou uvedeny zásluhy a dovednosti účastníků. Při studiu na univerzitě mohou získané body a/nebo body za zásluhy nahradit část požadovaného studia. Zásluhy uvedené v knížce „Aktivity ve volném čase“ usnadňují hledání zaměstnání. Zápisy musí být provedeny autorizovanými osobami a potvrzeny podpisem. V současné době se tohoto programu účastní cca. 30 % finské mládeže.

<http://www.nuortenaakatemia.fi>

²⁷ Evropská rada na zasedání v Lisabonu v březnu 2000 přijala požadavek na vypracování evropského rámce pro zprostředkování nových základních dovedností prostřednictvím celoživotního vzdělávání.

²⁸ V oblasti dalšího vzdělávání bylo dosaženo mnoha úspěchů díky činnosti ETCS, Evropského systému pro započítávání studijních výsledků, a sítě Národních informačních center na úrovni Společenství pro akademické uznávání vzdělání (NARIC, National Academic Recognition Information Centres).

- **Formální a mimoškolní vzdělávání se vzájemně doplňují**

Skutečnost, že celoživotní vzdělávání zasahující do veškerých oblastí života je naprostá nutnost, jasně dokazuje, že potřebné dovednosti lze získat nejen formálním, nýbrž i neformálním a mimoškolním vzděláním²⁹. Mimoškolní výchova a vzdělávání je stále nedostatečně doceňována a není považována za „skutečné“ vzdělání.

Ve formálním vzdělávacím prostředí (školy, university, odborná vzdělávací zařízení atd.) lze získat pouze část dovedností, které si člověk osvojí. Mnohé poznatky je možné získat mimoškolní výchovou a vzděláváním (např. v klubech či sdruženích mládeže, ve sportovních svazech) či vzděláváním neformálním (v rodině, v politickém životě). Osvojení dovedností v rámci činností občanské společnosti a ve společenském prostředí je součástí neformálního a mimoškolního vzdělávání a neprobíhá pouze náhodně a souběžně, nýbrž je zčásti i cílené a organizované.

Mládež se účastní bezpočtu aktivit mimo obvyklé vzdělávací systémy a na tyto zkušenosti je třeba pohlížet jako na mimoškolní vzdělávání. Organizace, které se zabývají mládeží, získaly v průběhu doby zkušenosti s poskytováním takového vzdělání. Na evropské úrovni představuje akční program MLÁDEŽ dobrý příklad takové činnosti a získaných zkušeností.

V průběhu konzultací zaměřených na otázky mládeže se ukázalo, že mladí lidé považují mimoškolní vzdělávání spíše za efektivní a atraktivní alternativu k mnohdy neefektivnímu a neatraktivnímu formálnímu vzdělávacímu systému. K hlavním přednostem mimoškolní výchovy a vzdělávání patří, že probíhá dobrovolně, často je organizují samotní žáci, je pružné, otvírá možnosti participaci, obsahuje „právo na chybu“, je přizpůsobeno aktuálním požadavkům a lépe odpovídá zájmům a touhám mladých lidí. Za přednost mimoškolního vzdělávání lze považovat i integraci znevýhodněných mladých lidí.

Je nutno hledat stále významnější, efektivnější a pružnější řešení pro uznání dovedností získaných mimo formální systém všeobecného a odborného vzdělání. Významný úkol spočívá v hledání rovnováhy mezi nástroji, které by nabídly přiměřené a uspokojivé způsoby dokladování nabytých schopností a uznání dovedností. S tím souvisí rovněž vypracování kvalitativních standardů, (sebe)hodnocení, jakož i postupů hodnocení mimoškolního vzdělávání. To by přitom mělo nutně zůstat volně přístupné a nemělo by být přeměněno na další formální strukturu napodobováním formálního vzdělávacího systému.

V rámci konzultací bylo opakovaně poukazováno na to, že přednosti mimoškolního vzdělávání nejsou přiměřeně oceňovány. Z toho důvodu musí být na její význam upozorněni klíčoví představitelé a instituce společenského, hospodářského a politického života, nejdůležitější subjekty (sociální partneři, nevládní organizace, odborníci na vzdělání atd.) i mládež samotná, aby mimoškolní vzdělávání získalo pevné místo v oblasti výuky a vzdělávání.

---

²⁹ Formální vzdělávání probíhá ve školách nebo odborných vzdělávacích zařízeních a její dokončení je potvrzeno dokladem o absolvování. Výuka je strukturována (s ohledem na cíle, dobu nebo podporu výuky). Mimoškolní výchova a vzdělávání neprobíhá ve škole ani v odborném vzdělávacím zařízení a zpravidla není ukončena vydáním dokladu o nabytých dovednostech. Je současně strukturováno i cíleno. Neformální vzdělávání neprobíhá ve školách ani v odborných vzdělávacích zařízeních a není potvrzeno dokladem o nabytých dovednostech. Vyplývá z každodenních činností na pracovišti, v rodině nebo ve volném čase. Může probíhat cíleně, avšak ve většině případů není záměrná (nebo je náhodně).

Jelikož práce s mládeží umožňuje mladým lidem snadněji si osvojit potřebné sociální, politické a kulturní dovednosti, je třeba podniknout veškerá potřebná opatření pro jejich zapojení do mimoškolního vzdělávání. Jedním z cílů akčního programu MLÁDEŽ je napomáhat vývoji mimoškolního vzdělávání mladých lidí. Ačkoli se akčního programu každý rok účastní na 100 000 mladých lidí, nemůže být uspokojena poptávka 75 miliónů mladých lidí v zemích, které k programu přistoupily. Z toho důvodu je třeba pohlížet na akční program MLÁDEŽ jako na program pilotní. Je tedy nutné přijmout další opatření na národní, oblastní a místní úrovni.

2.2 Návrhy, které vyplývají z konzultací

Byl předložen nespočet (všeobecných a specifických) podnětů a návrhů pro zlepšení podmínek a výsledků vzdělání. Doporučení se vztahují jak na formální vzdělávací systém, tak na mimoškolní vzdělávání.

Na školách a universitách

Na národní, oblastní nebo místní úrovni

- Participace mladých lidí, uznání jejich individuality a cíl výchovy k demokratickému a evropskému občanství by měly být zcela jasné. Povaha vztahů mezi žáky a učiteli se musí změnit. V zájmu zkvalitnění učebního procesu je třeba preferovat metody zaměřené na žáky, jakož i pružnou úlohu učitelů.
- Všichni mladé lidé musí mít přístup ke vzdělání. Přístup k výuce přizpůsobený individuálním požadavkům mladých lidí vyžaduje pružné poradenské služby a přehled, jakož i odpovídající informační systém. Musíme respektovat různorodost životního stylu. Vzdělávací systémy musí otevřít možnost spojit různé činnosti a úlohy.
- Musí být zvýšena kvalita a význam možností výuky.
- Vzdělání je nutné přizpůsobit dnešní realitě a společnosti. Vyžaduje to větší pružnost a větší pružnost všech zúčastněných.
- Všechny školy musí mít přístup k Internetu a informace musí být lépe šířeny, aby mohly být vypracovány účinné učební nástroje.
- Vzdělávání učitelů by mělo přesahovat běžné znalosti informačních technologií a mělo by zahrnovat „důležité technické dovednosti“.
- Školy musí mít možnost vytvořit lepší prostředí pro výuku cizích jazyků a podílet se na evropských programech výměny ve vzdělávacím sektoru, jakož i na programech mobility.
- Školy a university musí získat větší finanční podporu, aby mohly pracovat efektivněji a mohly zvýšit investice do lidských zdrojů.
- Výukové metody a podmínky vyžadují reformu (vzdělání učitelů, menší třídy, propojení teoretické a praktické výuky, interaktivní přístup).
- Musí být posíleno všeobecné a odborné vzdělání zaměřené na podnikání a samostatnou výdělečnou činnost. Potenciálním mladým podnikatelům musí být nabízena cílená podpora a možnosti vzdělání. Vzdělávací plány musí být rozšířeny o prvky, které připraví mladé lidi na podnikatelskou a samostatnou výdělečnou činnost.

Na evropské úrovni

- Usnadnit přístup k evropským programům pro podporu participace a mobility, posílit akční programy Společenství, jako např. SOKRATES.
- Realizovat opatření, která umožní podporovat výměnu mezi různými vzdělávacími systémy a svobodu pohybu mladých v celé Evropě.
- Zavést do praxe „Boloňskou deklaraci“ pro zajištění zvýšené transparentnosti vzdělávacího systému v Evropě, vzájemné uznávání diplomů a podporu evropských systémů pro započítání studijních výsledků (ECTS).
- Zlepšit informovanost studentů o evropském systému pro započítání studijních výsledků (ECTS).
- Zvýšit kvalitu a efektivitu školního vzdělání na základě výměny osvědčených metod a formulování společných cílů.
- Při posuzování dovedností by neměly být zvažovány pouze požadavky trhu práce (jako např. informační technologie, matematika a jazyky, ale také faktory jako sociální výuka, integrace a participace).

V ostatních (mimoškolních) vzdělávacích prostředích

Na všech úrovních

- Je nutné přesně určit konkrétní znaky mimoškolního vzdělávání mládeže, jeho cíle a úkoly. Jeho význam a doplňková funkce k formální výuce by měly být viditelnější. Pro uznání mimoškolního vzdělávání je nutný dialog zainteresovaných účastníků se sociálními partnery, výzkumníky a politiky.
- S ohledem na splnění kvalitativních požadavků by měly být zdokonaleny nástroje pro monitorování a hodnocení.
- Je třeba nabízet vzdělání v různých oblastech, aby byla zajištěna vysoká úroveň mimoškolního vzdělávání. Vzdělávací programy pro odborníky by měly zahrnout i evropskou dimenzi.

Na národní, oblastní nebo místní úrovni

- Význam mimoškolního vzdělávání by měl být zvýšen, stejně jako význam jeho poskytovatelů a jejich postavení v systému vzdělávání. Mládežnické iniciativy, mládežnické organizace a jiné instituce poskytující mimoškolní vzdělávání by měly získat vyšší finanční podporu.
- Měly by být uskutečněny další společné projekty se zapojením škol, vzdělávacích institucí a poskytovatelů mimoškolního vzdělávání, stavějící mosty mezi formálními a mimoškolními vzdělávacími systémy.
- Mládežnické organizace by měly pravidelně informovat o široké nabídce mimoškolního vzdělávání a zveřejňovat své zkušenosti: Dokumentace a veřejné prezentace výsledků, tzn. výsledků projektů mimoškolního vzdělávání by měly být samozřejmou a pevnou součástí činnosti těchto organizací.

Na evropské úrovni

- Standardy kvality pro akční program MLÁDEŽ by měly být dále rozvíjeny ve spolupráci s Radou mládeže. Kromě toho by měl být vytvořen a zveřejněn seznam osvědčených

metod. Měl být zlepšen přístup znevýhodněné mládeže k mimoškolního vzdělávání v rámci akčního programu MLÁDEŽ i jiných programů.

- Financování a rozvoj společných pilotních projektů v rámci programů SOKRATES, LEONARDO DA VINCI a MLÁDEŽ by měly přispět odstranění rozporů mezi formálními a mimoškolními systémy vzdělávání.
- U všech projektů v rámci akčního programu MLÁDEŽ by mělo být požadováno potvrzení o účasti a odpovídající osvědčení. To by byl první krok, za nímž by měly následovat další opatření v ostatních oblastech mimoškolního vzdělávání na všech úrovních.
- Nabídka vzdělání pro „multiplikátory“ a moderátory v oblasti mimoškolního vzdělávání by měla být rozšířena.

3. Zaměstnání jako nástroj pro lepší integraci mladých lidí

3.1 Analýza výsledků

Zaměstnání výrazným způsobem pomáhá mladým lidem najít si své místo ve společnosti, stát se nezávislymi a uskutečnit své vlastní cíle. Společnosti, která není schopna nabídnout mládeži konkrétní možnosti na trhu práce, hrozí, že bude zatažena do začarovaného kruhu nezaměstnanosti, marginalizace a sociálního rozštěpení. Pokud mladý člověk dostane možnost vstoupit na trh práce, je to příspěvek k sociální stabilitě, což je opět základ hospodářského růstu a blahobytu. Svým způsobem lze považovat nezaměstnanost dokonce za porušení lidských práv mladých lidí.

Přístup ke všeobecnému a odbornému vzdělání, informacím a poradenským službám představuje základní předpoklad nejen pro úspěšné hledání zaměstnání a odstranění nezaměstnanosti, ale také pro to, aby mladí lidé našli dobrou a uspokojivou práci. To samo o sobě však nestačí. Je třeba hledat řešení v jiných oblastech jako zdraví, rodina, sociální právo, boj s diskriminací atd., které jsou důležité pro sociální integraci mladých lidí.

Spolu s přijetím nového názvu části věnované zaměstnanosti a sociálním otázkám v evropských smlouvách prosazuje Evropská unie své požadavky na přijetí společné strategie a programů v těchto oblastech (např. evropská strategie zaměstnanosti, Lisabonská strategie pro modernizaci evropského modelu společnosti, sociální agenda, program pro boj se všemi formami diskriminace a program pro začlenění do společnosti)³⁰. Pokud je to možné a přiměřené, je třeba vycházet z těchto strategií a programů, aby bylo možné v rámci konzultací doplnit hodnocení jednotlivých účastníků. Takový přístup by měl pomoci při zjištění, v kterých oblastech mají EU a členské státy podporovat rozvoj dalších a kvalitnějších opatření

- ***Zaměstnání jako předpoklad zařazení do společnosti***

Mladí lidé se intenzivně zabývají šancemi, které jim nabízí trh práce. Podle jejich názoru spočívá nejlepší cesta k sociální integraci v získání zaměstnání. Mladí lidé by se chtěli orientovat v této problematice, aby si v dlouhodobé perspektivě našli své místo na trhu práce. Mít zaměstnání je totéž jako být dospělý, mít sebeúctu, peníze, nezávislost a možnost rozšířit

---

³⁰ Dodatek 2 uvádí přehled činností EU v oblastech zaměstnanosti a sociálních otázek.

sociální kontakty. Mladí lidé, které nemají přístup na trh práce, postrádají možnost vytvářet nové příležitosti a integrovat se do společnosti³¹.

Mladí jsou připraveni pracovat, avšak je stále obtížnější najít dobré zaměstnání. Mladí lidé vědí, že jejich šance na získání zaměstnání³² a šance na trhu práce rostou s kvalitním vzděláním, osvojením přiměřených dovedností a strávením určité doby na škole nebo na univerzitě v zahraničí. Tím se však současně vystavují většímu tlaku a rostoucím očekáváním v oblasti mobility, pružnosti, kompetence a dovedností. Jestliže mladí lidé stráví delší dobu ve všeobecných a odborných vzdělávacích zařízeních, jsou také delší dobu závislí na svých rodinách a veřejných institucích. Pokud se týká přechodu ze všeobecného a odborného vzdělávacího systému na trh práce, situace se v uplynulých 20 letech zhoršila³³. Úroveň nezaměstnanosti mládeže zůstává stále vyšší než celková nezaměstnanost. V roce 2000 činila nezaměstnanost v 15 členských státech EU 8,4 %, zatímco nezaměstnanost mezi mládeží mladší 25 let dosahovala 16,1%, což je téměř dvojnásobek³⁴. Nejistě podmínky v zaměstnání se stávají stále běžnějším jevem. Příjmy mladých lidí ve srovnání s dospělými klesají. Mladí lidé potřebují dnes mnohem delší dobu na nalezení stabilního zaměstnání na trhu práce. Ani dobré vzdělání však automaticky nezaručuje práci, neboť konkurence při hledání zaměstnání se výrazně zostřila. Úspěch na trhu práce závisí v dnešní době především na osobních okolnostech a zkušenostech mladých lidí.

Opakovaně zažívaná zklamání a ekonomický tlak, které jsou v mnoha ohledech spojeny s osobními problémy, mohou vést k psychické blokadě a životu na okraji společnosti. Politika, jejíž cíl spočívá v odstranění chudoby a vyřazení ze společnosti, musí zvolit cíleně preventivní přístup k mladým lidem.

Bude stále obtížnější zařadit mládež do určité sociální kategorie. Jsou stále patrnější rozdílné sociální zkušenosti a nerovnost mezi mladými lidmi³⁵. Mezi mladými lidmi se šíří pocit, že s nimi zacházejí jako s generací nespravedlivě a uvědomují si dopady demografických změn na sociální, zdravotní a důchodové systémy³⁶. Fungování sociálního systému bude v budoucnu záviset na připravenosti a schopnosti mládeže podílet se na jeho financování. Mladí lidé toho budou schopni pouze v případě, že budou mít práci. Tím se dostává pod rostoucí tlak i mezigenerační solidarita – a tedy připravenost mládeže přispívat na sociální integraci a blaho jejich rodičů a prarodičů.

Mladí lidé jsou toho názoru, že přechod ze školy do zaměstnání by měl být ulehčen. Veřejný systém trhu práce přitom hraje významnou úlohu a musí být zdokonalen. Mladí lidé si stěžují i na nedostatky strategického veřejného a soukromého partnerství, které má zlepšit sociální

---

³¹ V období 2000-2006 bude Evropský sociální fond podporovat rozvoj a aktivní opatření na trhu práce pro boj s nezaměstnaností a její odstranění.

³² Zvýšení šancí na získání zaměstnání představuje jeden ze čtyř pilířů směrnic pro členské státy v oblasti politiky zaměstnanosti (ABl. L 22 ze 24.1.2001).

³³ Viz rovněž příspěvek profesora Lynne Chrisholda z Katedry vzdělání na Newcastle'ské universitě, věnovaný otevřeným konzultacím na téma mládež, Evropský parlament, 24.4.2001 (http://www.europarl.eu.int/hearinmg/20010424/cult/minutes_en.pdf)

³⁴ Samozřejmě existují podstatné rozdíly mezi členskými státy Unie: nezaměstnanost mezi mladými lidmi mladšími 25 let se pohybovala v roce 2000 mezi 5,1 % v Holandsku a 31,5 % v Itálii. Tisková informace Eurostat č. 77/2001, 19.7.2001.

³⁵ Viz rovněž zprávu předloženou účastníky konference v Umea (<http://www.europa.eu.int/comm/education/youth/ywp/ema.html>)

³⁶ Na evropské úrovni je příkládán těmto otázkám stále větší význam. Viz např. sdělení Komise o budoucnosti sociální ochrany v dlouhodobé perspektivě: Rozvoj sociální ochrany v dlouhodobé perspektivě: Zajištění důchodu v budoucnosti, COM(2000)622 z 11.10.2000.

interakci především v případě těch, kteří se ocitli v obtížných podmínkách nebo jsou diskriminováni na trhu práce.

Je třeba zabránit tomu, aby rychle pokračující inovace a technické změny přinášely nové formy vyřazení ze společnosti. Počet žáků, kteří předčasně opustili školu, tzn. mladých lidí, kteří opustili vzdělávací systém - v nejlepším případě po ukončení druhého stupně - vzrůstá. Tento vývoj by mohl způsobit, že tito mladí lidé budou zataženi do začarovaného kruhu chudoby v dětství, nízké úrovně vzdělání a chudoby v dospělosti. Kromě toho existuje souvislost i mezi chudobou a nebezpečím vzniku technologické propasti: např. osoby s vysokými příjmy využívají Internet třikrát častěji než příslušníci skupin s nižšími příjmy. Z toho vyplývá, že skupiny s nižším příjmem mají omezenější přístup k technice, a tedy vzniká nebezpečí, že budou vyloučeni z trhu práce a všeobecného sociálního a kulturního rozvoje.

„Sociální mobilita“ jako předpoklad formálního odborného vzdělání a získání zaměstnání
„Mezinárodní centrum hnutí mládeže“ v Champeaux (Francie) umožňuje zvláště znevýhodněným mladým lidem v Evropě využívat „sociální mobility“. Mohou znovu nabýt sebevědomí a sebeúctu, což může představovat rozhodující předpoklad pro získání formálního odborného vzdělání a zaměstnání.

<http://ww2.jqm.cie.fr/FWYM.htm>

Vytváření pracovních míst pro mladé lidi na místní úrovni

V rámci projektu realizovaného MJRC (španělská členská organizace Mezinárodního katolického hnutí agrární a venkovské mládeže) byly nabízeny místním obcím služby v nejrůznějších oblastech, jako např. praní prádla pro domov důchodců, biologická drůbeží farma, výroba biologických potravin (marmelády atd.) a turistika. Tyto služby vytvářejí možnosti pro zaměstnání, především pro mladé lidi, ženy, imigranty a invalidy.

<http://www.mijarc.org/europe/index.htm>

- **Podnikání podporuje nezávislost**

Podpora nezávislosti mladých lidí v běžném životě (škola, práce, domov atd.) může napomoci při překonávání překážek a získání sebevědomí. Kromě toho přispívá podnikání i k vytváření většího počtu pracovních míst a zvýšení jejich kvality. V mnoha členských zemích EU lze sledovat, že mladí lidé jsou ve stále větší míře výdělečně činní a zakládají malé podniky. Mladí lidé řídi podniky svých rodičů nebo příbuzných popř. své vlastní firmy. Založením podniku mohou mladí lidé dosáhnout nezávislosti a pružnosti při vykročení na vlastní životní dráhu. Zavrhuji běžné podnikatelské postupy (např. využívají nové metody řízení, přikládají menší význam zisku atd.), využívají inovativní postupy a tím přispívají k ekonomickému a sociálnímu rozvoji společnosti. Tento trend je třeba podporovat. Potenciální mladí podnikatelé a podnikatelský přístup u mladých lidí musí být podporován především v rámci všeobecného a odborného vzdělání.

Jak se mladí lidé učí zakládat podnik

„Communicare“ je švédská nezisková organizace, která podporuje podnikavost u mladých lidí a snaží se z nich vychovat podnikatele, kteří vytvářejí pracovní příležitosti místo toho, aby je nárokovali. Mladí lidé ve věku od 18 do 25 let získávají teoretické a praktické poznatky potřebné pro založení, řízení a rozvoj podniku.

<http://www.communicare.nu>

- **Požadavek na poskytování lepších informací, jakož i lepšího všeobecného a odborného vzdělání**

Mladí lidé kritizují především nedostatek informací o trhu práce. Jsou toho názoru, že přístup na trh práce závisí především – i když ne pouze – na úrovni všeobecného a odborného vzdělání. Jakmile najdou místo, musí si mladí lidé neustále zvyšovat kvalifikaci a rozvíjet dovednosti, aby se dokázali přizpůsobit změnám v zaměstnání.

Mladí lidé jsou přesvědčeni, že nejsou dostatečně připraveni formálním vzdělávacím systémem na podmínky na trhu práce. Spatřují propast mezi (soukromým) světem práce a (veřejným) sektorem všeobecného a odborného vzdělání. Je třeba odstranit rozdíly mezi těmito sektory a pomoci mladým lidem překonat problémy související s délkou jejich odborné přípravy a potřebou finančních prostředků. Mladí lidé se zajímají o informace šířené sociálními a hospodářskými zařízeními (odbory, organizacemi zaměstnavatelů atd.), avšak podle jejich názoru jsou informace poskytované těmito organizacemi často nedostatečné a neodpovídají jejich potřebám a očekáváním. Přivítali by, kdyby odbory a organizace mládeže zvýšily svou atraktivitu pro mladé lidi.

Nevládní organizace požadují lepší informace a kampaně pro mládež zaměřené na přípravu na zaměstnání, poradenství v oblasti volby povolání a sociálního práva, aby mladí lidé byli lépe připraveni na trh práce. Kromě toho jim musí být usnadněn přístup k informacím, které se vztahují k jejich situaci na trhu práce – např. k informacím o právech mladých pracujících v případě nemoci nebo těhotenství.

Další vzdělání bez finančních ztrát

V Lucembursku si mohou zaměstnanci mladší 30 let nárokovat tzv. „dovolenou na vzdělání“, kdy opustí své místo na určitou dobu, aby si doplnili vzdělání. Přitom zaměstnanci ani zaměstnavatelé neutrpí finanční ztráty, neboť stát vyplácí zaměstnavatelům odškodnění ve výši platu, který zaměstnanec dostává.

http://www.snj.lu/s_conge_education.asp

- **Mladí potřebují zvláštní sociální ochranu**

Mladí jsou toho názoru, že je třeba zlepšit sociální legislativu na evropské úrovni³⁷. Vstup na trh práce je prý obtížnější a požadavky na znalosti, zkušenosti ze zaměstnání, jakož i geografickou a osobní flexibilitu podstatně vzrostly. Rozvoj sociálních práv – především legislativy s ohledem na zvláštní potřeby mládeže – nedrží krok s rostoucím tlakem trhu práce. Etnické menšiny, ženy, mladí lidé s určitými omezeními atd. jsou stále ještě vystaveni diskriminaci³⁸. Mladí tedy požadují „sociální Evropu“.

³⁷ V rámci sociálně politické agendy (COM (2000) 379 z 28.6. 2000) navrhla Komise široké spektrum opatření, mj. využití evropského potenciálu pracovních míst prostřednictvím vytváření většího počtu a kvalitnějších pracovních míst, opatření pro modernizaci a zlepšení sociální ochrany, podpora sociální integrace a rovnosti pohlaví, posílení základních práv, boj proti diskriminaci, opatření pro rozšíření a podporu mezinárodní spolupráce a sociálního dialogu s ohledem na řešení všech problémů.

³⁸ V červnu 2000 přijala Rada na základě článku 13 EGV směrnici o realizaci zásady rovného zacházení bez ohledu na etnický původ. V listopadu 2000 vytvořila Rada na základě stejného článku všeobecný rámec pro realizaci rovného zacházení v zaměstnání a povolání (ABl. L303 z 2.12.2000) a přijala pro Společenství na období 2001 až 2006 akční program pro boj proti diskriminaci (ABl. L303 z 2.12.2000). V rámci akčního

Mladí lidé jsou přesvědčeni, že nejdůležitějším cílem vlády a Evropské komise musí být dosažení plné zaměstnanosti v EU³⁹. Navrhují prostředky a způsoby, jak dosáhnout tohoto cíle: zkrátit pracovní dobu, čímž se usnadní integrace na trhu práce, zavést minimální příjem a finanční podpory při ukončení studií, lepší a rozsáhlejší program zaměstnanosti atd. Kromě toho považují za nutné definovat celoevropský statut pro osoby ve vzdělávacím procesu.

Nevládní organizace vyjadřují obavy ze zvyšování počtu nejistých a nechráněných pracovních míst pro mladé, mj. pracovních příležitostí pro studenty, sezónních prací, učebních poměrů i krátkodobých pracovních smluv a smluv na dobu určitou. Mladí jsou často zneužíváni, mají nízký plat a pracovní úrazy. V celé Evropě jsou zaměstnáváni v určitých odvětvích (např. rychlé občerstvení, kurýrní služby, služby atd.) nebo v nových oborech (práce na dálku, domácí práce) především mladí lidé. V těchto oblastech není dialog mezi sociálními partnery příliš patrný, což se projevuje menším počtem smluvních zásad upravujících pracovní podmínky.

Poznej svá práva

„Know your rights line“ (Linka Poznej svá práva) je název horké linky britského odborového svazu Trade Union Congress (TUC), která byla zřízena především pro mladé zaměstnance, aby jim nabídla přístup k informacím o jejich právech na pracovišti. V roce 2001 zorganizovala TUC informační kampaň zaměřenou na mladé zaměstnance, jejímž hlavním tématem byla práva zaměstnanců.

http://www.tuc.org.uk/tuc/rightsd_main_cfm

Mladí lidé mají často nedostatečný příjem, aby se mohli finančně osamostatnit: musí do svých téměř třiceti let i více bydlet u rodičů a záviset na jejich podpoře⁴⁰. Kromě toho jsou na pracovišti vystaveni často stresu a tlaku. To platí především pro mladé páry s dětmi a pro neúplné rodiny. V praxi mnozí mladí lidé neznají svá práva a často se na ně nevztahují ani některé části tarifních smluv. Z toho důvodu musí být rámcové podmínky zlepšeny s ohledem na zvláštní potřeby mladých lidí.

Ochranu si zaslouhují zvláště ti, kteří jsou na trhu práce méně úspěšní. Bez takové ochrany především znevýhodněných mladých lidí nemá mládež možnost prožít své mládí jako přechodnou fázi mezi dětstvím a dospělostí, jako čas sociálních experimentů, který je tak důležitý pro vývoj kreativity, osobnosti, vlastního názoru a vědomí vlastní odpovědnosti atd.

---

programu jsou podporovány aktivity, které slouží boji proti diskriminaci na základě etnického původu, víry či přesvědčení, stáří, sexuální orientace nebo postižení.

³⁹ Ve strategii přijaté na lisabonském zasedání Evropské rady je výslovně uvedeno, že by měla Unii pomoci při obnovení podmínek pro plnou zaměstnanost. Cíl plné zaměstnanosti je zdůrazněn ve směrnici pro politiku zaměstnanosti z roku 2001, v níž Komise navrhuje konkrétní opatření pro dosažení tohoto cíle.

⁴⁰ Velmi názorně lze tuto skutečnost ilustrovat faktem, že 20 % zaměstnaných mladých lidí uvádí, že největší část jejich finančních prostředků pochází od rodičů (zdroj: EB2001, Ibis). Na otázku, proč žijí s rodiči déle než předcházející generace, téměř 70 % mladých lidí uvádí materiální důvody: nemají prostředky na založení vlastní domácnosti. V letech 1997 až 2001 vzrostl význam rodičů jako zdroje příjmů ve všech zemích Unie (s výjimkou Irska a Finska), přičemž tento nárůst je nápadný. Více než polovina mladých lidí uvádí, že největší část finančních prostředků získávají od rodičů či rodiny (+7 bodů v porovnání s rokem 1997). Zdroj: EB 2001, Ibis.

3.2 Návrhy, které vyplynuly z konzultací

Zaměstnanost

Zlepšení a posílení opatření na národní, oblastní a místní úrovni v rámci Evropské strategie zaměstnanosti

- Zlepšení informovanosti o trhu práce a poradenských službách v oblasti volby povolání pro mladé lidi:
  - rozvoj informačních a poradenských uživatelsky příznivých služeb, které budou přizpůsobeny potřebám mladých lidí
  - účast subjektů s rozhodovacími pravomocemi a zaměstnavatelů na místní úrovni na informačních a poradenských službách určených pro mladé lidi
  - rozvoj konkrétních informačních zdrojů pro mladé lidi zaměřených na volná místa, pracovní podmínky, sociální ochranu atd. na národní, oblastní a místní úrovni
  - poskytování informací na místech, na nichž mladí lidé tráví největší část svého času, tzn. ve školách, universitách, zprostředkovatelích práce, ve spolcích, v centrech mládeže atd.
  - rozvoj specifických jednotek poskytujících informace mládeži přizpůsobené místním podmínkám a zpracování akčních plánů v rámci stávajících informačních služeb a poradenských systémů
  - zvýšení přitažlivosti odborů pro mládež
  - přizvání zaměstnavatelů k účasti na plánování kariéry.
- Rozšíření nabídky odborného vzdělání a zvýšení jeho kvality:
  - rozšíření učebních a vzdělávacích programů
  - zprostředkování široké nabídky dovedností v rámci odborného vzdělání
  - zvýšení úrovně znalostí cizích jazyků a informačních technologií
  - kontrola odborných vzdělávacích institucí a posouzení vzdělávacích programů, které jsou nabízeny mladým lidem.
- Usnadnění přístupu k odbornému vzdělání především pro postižené mladé lidi nebo mladé lidi vyřazené ze společnosti, jakož i mladé lidi ohrožené vyřazením ze společnosti:
  - bezplatné odborné vzdělání
  - zkvalitnění vzdělání odborníků v odborném školství.
- Usnadnění přechodu z odborného školství do zaměstnání:
  - rozšíření nabídky studijních příležitostí nebo vzdělání na pracovišti, míst pro studenty, večerního studia nebo duálních systémů pro odborné vzdělávání
  - podpora sdružení, která vytvářejí pracovní místa
  - založení strategických veřejných/soukromých partnerství ke zlepšení integrace mládeže na pracovním trhu.
  - odstranění omezení při volbě povolání specifických pro určité pohlaví, jakož i rozdílných příjmů u různých druhů činností
  - podpora mladých lidí v jejich snahách o zvládnutí „duálního stavu“ při přechodu ze školy do zaměstnání, kdy jsou současně učni/studenty/žáky a zaměstnanci/pracujícími.
  - zavedení stipendijního programu po ukončení studia
  - zlepšení kvality pracovních míst pro mladé lidi.

- Snadnější přístup mladých lidí k podnikatelským činnostem:
  - omezení/odstranění administrativních a daňových překážek, daňových a finančních předpisů, hospodářských a sociálních pravidel atd., které mohou bránit zahájení samostatné výdělečné činnosti a zakládání malých podniků mladými lidmi. Uspádnění přístupu mladých lidí k finančním prostředkům a poradenským službám
  - finanční a logistická podpora mladých podnikatelů
  - snížení zatížení samostatně výdělečně činných mladých lidí v souvislosti s platbou příspěvků na sociální zabezpečení.

Na evropské úrovni:

- Dosažení plné zaměstnanosti mladých lidí musí zůstat nadále prvořadým cílem členských států a Evropské komise:
  - zaměření politiky EU na mládež prostřednictvím lepší koordinace mezi různými úrovněmi rozhodování a různými oblastmi opatření
  - zapojení občanské společnosti a cílových skupin do pravidelných konzultací o otázkách evropské strategie v oblasti zaměstnanosti
  - podpora inovativních projektů pro opětovné začlenění nezaměstnaných mladých lidí
  - informace o možnostech odborného vzdělání a výuky a činnostech a povoláních, která jsou uznávána v celé Evropě
  - zlepšení postavení studujících mladých lidí v Evropě
  - vytváření informačních míst na Internetu, která budou zaměřena na potřeby mladých lidí.
- Zkvalitnění systému přenosu a uznávání dovedností a kompetencí souvisejících se zaměstnáním mezi členskými státy:
  - zlepšení a integrace systému uznávání (např. ECTS, NARIC, Europass)⁴¹
  - uznání a podpora dovedností a kvalifikace získaných v jiných členských státech EU při dobrovolné službě či v rámci mimoškolního vzdělávání.

Sociální integrace

Zkvalitnění a posílení opatření v rámci Evropské strategie pro sociální integraci na národní, oblastní a místní úrovni

- Přístup mladých lidí ke zdrojům, právům a službám:
  - přiměřené a zdravé byty
  - přiměřená lékařská péče
  - jiné veřejné a soukromé služby, např. v oblastech práva, kultury, sportu a využití volného času
  - přizpůsobení přístupu k těmto zdrojům, právům a službám v souladu se zvláštními potřebami mladých lidí se sociálními a ekonomickými problémy
  - nabídka „druhé, přizpůsobené šance“ pro mladé lidi, kteří předčasně opustili program (např. v rámci rehabilitace, odborného vzdělání atd.).

---

⁴¹ ECTS: Evropský systém pro započítání studijních výsledků, NARIC: Síť národních informačních Společenství pro uznávání akademického vzdělání (National Academic Recognition Information Center), Europass: pas, který obsahuje údaje o znalostech a zkušenostech nashromážděných v rámci formálního a mimoškolního vzdělávání.

- Rozvoj preventivních strategií zaměřených na odstranění příčin, které vedou k vyřazení mladých lidí ze společnosti, již v prvotním stadiu:
  - zaměření na individuální potřeby za základě přístupu zaměřeného na konkrétní jedince
  - zaměření na potřeby mladých lidí na místní a oblastní úrovni v oblasti zdraví, poradenství, kulturních aktivit, sportu, zařízení poskytujících denní péči, bydlení, dopravy atd. To se týká především potřeb mladých lidí, které jsou vyřazení ze společnosti, popř. jim vyřazení ze společnosti hrozí (např. mladé neúplné rodiny).
  - zlepšení sociální integrace etnických menšin
  - podpora řešení konfliktů za účasti sociálních pracovníků
  - systematická realizace politických opatření zaměřených na sociální práva a sociálních ochranu.
- Reforma systému sociálního pojištění a sociálního zákonodárství:
  - mezigenerační solidarita v rámci penzijního systému
  - odstranění diskriminace (např. žen, postižených mladých lidí, etnických menšin) v systémech sociální ochrany
  - respektování potřeb mladých lidí - především znevýhodněných - v rámci sociálního zákonodárství v otázkách např. nejistých pracovních smluv, pružné pracovní doby, stejného odměňování, pracovních úrazů, přístupu do pečovatelských zařízení pro mladé rodiny
  - informovanost mladých lidí o právech a nárocích na sociální ochranu.

Na evropské úrovni

- V rámci opatření zaměřených na sociální integraci musí být přiznána zvláštní důležitost potřebám nejohroženějších mladých lidí⁴².
- Posílení snah o sociální integraci mladých lidí prostřednictvím evropských programů⁴³.
- Přínos k sociální integraci mladých lidí na základě přístupu, který spočívá na postupech a krocích uvedených v programech zaměstnanosti a politiky na evropské úrovni.

4. Optimální využití doby mládí

4.1 Analýza výsledků

Konzultace ukázaly, že blaho a nezávislost mládeže jsou ovlivňovány mnoha složitými faktory. Životní prostředí, přistěhovalci, média, právní systém, zdraví, drogy, sexualita, sport, osobní bezpečnost atd. ovlivňují nejrůznějšími způsoby život mládeže a její zapojení do veřejného života, vzdělávacího systému a vstup na trh práce. Např. na zdraví mládeže – resp. na souvisejících faktorech, jako např. drogy, sexualita, osobní bezpečnost, výživa atd. - závisí,

⁴² V červnu 2000 předložila Komise Radě a Parlamentu návrh na víceletý program na podporu spolupráce členských států v boji proti vyřazení ze společnosti (COM (2000)368 z 16.6.2000). Cílem programu je najít integrovaný přístup k vyřazení ze společnosti, který by spojil nejrůznější oblasti politiky jako např. zaměstnanost, sociální ochranu, všeobecné vzdělání a vzdělání související se zaměstnáním, zdravím a bydlením. V programu nejsou uvedeny konkrétní cílové skupiny. Konečné rozhodnutí o programu závisí na výsledku společného rozhodovacího řízení Rady a Evropského parlamentu.

⁴³ Mnoho evropských programů a finančních rámců jako jsou MLÁDEŽ, LEONARDO, SOKRATES, boj proti diskriminaci atd. posouvají znevýhodněné mladé lidi do centra pozornosti. Evropský sociální fond podporuje opatření na národní úrovni, která „urychlují integraci mladých lidí na trhu práce“.

zda jsou mladí lidé připraveni a schopni navštěvovat školu nebo odbornou výuku. K tomu přistupuje i skutečnost, že na způsobu, jakým „svět dospělých“ přistupuje k těmto otázkám, závisí, jakou představu si mladí lidé udělají o společnosti a šancích, které jim společnost nabízí - mladí lidé se např. nechtějí aktivně účastnit života společnosti, která není podle jejich názoru schopna řešit problémy ochrany životního prostředí nebo je řeší pouze slovně.

- ***Blaho závisí na spravedlnosti a nediskriminačním přístupu***

Mladí lidé mají velmi jasnou představu o osobním blahu. Jsou přesvědčeni, že jejich osobní rozvoj a nezávislost závisí na příznivém sociálním prostředí, které je nebude diskriminovat, bude spravedlivé a bude respektovat různorodost. Dávají do přímé souvislosti blaho jednotlivých mladých lidí s bojem společnosti proti jakékoli formě nespravedlnosti mezi generacemi, neodůvodněnému vyřazování ze společnosti a diskriminaci sociálních skupin, bojem za spravedlivou společnost, spravedlivé rozdělování prostředků a šance na celosvětové úrovni.

Systém sociální péče a veřejné zdravotní služby by měl být v zásadě otevřen všem občanům za stejných podmínek a bez jakékoli diskriminace. To znamená, že specifické situaci znevýhodněných osob musí být věnována zvláštní pozornost. Mladí lidé s tělesným nebo duševním postižením nadále žijí ve špatných sociálních a ekonomických podmínkách. Pro osoby na invalidních vozících je obtížné účastnit se kulturních podniků. Postižení mladí lidé nemají přístup k Internetu a nedostatečná infrastruktura jim neumožňuje věnovat se fyzickým aktivitám a sportu. Terapeutické skupiny nejsou často akceptovány společností a nemají dostatečnou podporu.

„Prostě euro“

Cílem tohoto projektu je analyzovat současnou situaci při seznamování duševně postižených osob s používáním euro v 15 členských státech a zlepšit informovanost těchto osob i jejich rodin a opatrovníků.

Projekt je popisován na internetových stránkách formou srozumitelných návodu (s využitím symbolů) a v rámci projektu byl také vyroben instruktážní videofilm o euru.

<http://www.fvo.nl/html/euro/irish/project/htm>

Existují empirické důkazy o tom, že v Evropě vzniká nová sociální nerovnost a kulturní přehradu mezi jednotlivými skupinami mládeže. Na tuto skutečnost upozorňují konzultace s mladými lidmi a především výsledky výzkumu. Pro současnou realitu je charakteristická na jedné straně vzrůstající uniformita životního stylu mládeže (hudba, oblečení atd.) a na druhé straně rostoucí polarizace z hlediska budoucích šancí. Tato polarizace zvyšuje již tak velké napětí mezi generacemi, pohlavími, etnickými skupinami a oblastmi s rozdílnými úrovněmi. Především v chudších evropských státech Evropy probíhá pokrok selektivně a týká se často pouze malé skupiny mladých lidí.

- ***Předpoklady pro osobní nezávislost: dostatečný příjem, sociální ochrana a vlastní byt***

Mladí lidé považují nedostatek finančních prostředků za nejdůležitější překážku sociální integrace, blaha a nezávislosti. Z toho důvodu se vyslovují pro rozsáhlou reformu veřejného systému sociální péče a sociálního pojištění, která zajistí, že všichni mladí lidé nezávisle na postavení ve společnosti a na trhu práce (včetně žáků, kteří předčasně opustili školu, a nezaměstnaných mladých lidí) budou moci využívat přiměřenou a rovnoprávnou sociální

ochranu. Služby musí být snadno přístupné i v řídkce osídlených oblastech. Mladí lidé by měli být komplexně a včas informováni o sociální ochraně, již mohou využívat.

Existuje akutní nedostatek dostupných bytů, což mnoha mladým lidem brání, aby opustili domácnost rodičů a začali žít vlastní život anebo si založili rodinu. Mladí lidé upozorňují na nutnost vyplnit stávající mezery v sociální ochraně mládeže, např. lidí bez sociálního pojištění (v „nulovém stavu“). Mladí lidé považují transfer platby a/nebo minimální příjem, který by nezávisel na sociálním postavení a zaměstnání, za důležitý prostředek, který by jim umožnil cestu k nezávislosti.

„L'Etage“ – pomoc mladým lidem v obtížných situacích

Základní úkol „L'Etage“ spočívá v poskytování péče mladým lidem v kritické situaci a v nabídce možností pro rozvoj jejich důstojnosti a sebeúcty. Mladí lidé dostávají dvakrát denně stravu za symbolický poplatek. Centrum hledá byty nebo ubytování a může být využito i jako poštovní adresa pro zasilání úředních dokladů (např. životopisů) a platby nemocenského pojištění.

Association Espérance, 19, Quai des Batliers, F-67000 Strasbourg, tel. +33 388 3570768

• **Podpora psychického a fyzického zdraví a boj proti drogové závislosti**

Důležitým výsledkem konzultací je skutečnost, že existuje velká poprávka po informacích a výchově v oblasti zdravotní prevence. Takové informace by měly být k dispozici na školách a poskytovány v rámci práce s mládeží. Úkolem práce s mládeží je podporovat rozvoj osobnosti mladých lidí. Vzdělávací programy, v jejichž rámci pečují mladí lidé o mládež, a aktivní spoluúčast mládeže na jiných projektech představují důležité nástroje. Prevence by měla podporovat pozitivní, zdravý životní styl. Mladí si musí uvědomovat odpovědnost za své tělo (např. stravovací zvyklosti, kouření atd.).

„MAHIS – Šance dřímají v tobě

Mahis je finský kooperační program, který pomáhá mladým lidem ujmout se vlastního života. Hlavní součástí programu je podpora poskytovaná dospělými a socializace skupin mládeže. Cílem Mahis je pozdvihnout sebevědomí mladých lidí a dát jim důvěru v budoucnost. Mahis nabízí alternativy k drogám, jakož i způsoby, jak se vyrovnat se sociálními tlaky.

<http://www.nuortenakatemia.fi>

Mladí lidé se živě zajímají o komplexní informace o zdraví, osobní rozvoj, spotřební zboží a otázky ochrany životního prostředí. Tyto informace by měly být předávány ve školách⁴⁴, v rámci práce s mládeží, v poradenských centrech a v médiích. Přístup k veřejné zdravotní službě by měl být bezplatný a nediskriminační. Vytvoření speciálních zařízení pro poskytování zdravotní péče mládeži je považováno za nutný předpoklad.

Veřejná zdravotní politika by měla věnovat větší pozornost zdravotním problémům, které se týkají hlavně mládeže. Je nutné mít k dispozici větší počet vědeckých studií, statistických údajů a mediálních zpráv o zdravotním stavu mládeže, má-li být dosaženo skutečného pokroku v této oblasti.

⁴⁴ V oblasti podpory zdraví mladých lidí spolupracují Evropská komise, Světová zdravotnická organizace a Rada Evropy v rámci „European Network of Health Promoting Schools“ (ENHPS) (Evropská síť škol pro podporu zdraví). Tato síť představuje konkrétní příklad opatření v oblasti podpory zdraví, která díky společnému úsilí těchto tří organizací přispěla k úspěšnému dosažení cíle tzn. podpory zdraví v rámci školy.

Spotřeba tabáku, alkoholu a zneužívání dovolených léčiv jsou považovány za velký problém. Mladí konzumují stále větší množství nikotinu, alkoholu, sladkostí a potravin s obsahem tuku. Vysoký počet sebevražd mladých lidí v Evropě signalizuje přetrvávající problémy s blahem.

Mladí lidé věří, že závislost na drogách nelze považovat za trestný čin, nýbrž za nemoc a podle toho je třeba podnikat příslušná opatření. Jsou přesvědčeni o nutnosti komplexních a účinných preventivních protidrogových programů a vyslovují se především pro prevenci ve skupinách mládeže a pro poradenské služby, jakož i pro budování vhodných zařízení zajišťujících péči a opětovné začlenění drogově závislých do společnosti. V této souvislosti je přikládán velký význam informacím poskytovaným rodiči. Samozřejmě se názor na přesné zaměření drogové politiky výrazně liší. V některých zemích je většina mladých lidí pro intenzivnější boj s drogami včetně kouření a alkoholu, zatímco v jiných zemích je mládež ve velké většině ze zdravotních a praktických důvodů pro legalizaci výroby, prodeje a spotřeby konopí a jeho vedlejších produktů, přičemž tento názor je prezentován spolu s jednoznačnou podporou stávajícímu či ještě přísnějšímu boji proti tvrdým drogám.

Pokud se týče psychického zdraví, jsou požadována spíše preventivní opatření (hlavně poradenské služby) a pečovatelská zařízení, která budou určena především pro mládež. Kromě toho by mladí lidé s psychickými poruchami měli být ve větší míře statisticky sledováni.

„Penumbra“ – podpora psychicky postižených mladých lidí

Skotská Dobrovolná organizace Penumbra se věnuje již 15 let psychickému zdraví. Podporuje psychicky postižené mladé lidi v rozvoji jejich dovedností a sebevědomí a umožňuje jim prohovořit jejich životní problémy. Mladí lidé mohou názorně vidět, že jejich síla vychází zevnitř. V průběhu let vznikly integrační služby a nespočet podpůrných skupin (stravovací poruchy, zneužívání drog a alkoholu).

<http://www.penumbra.org.uk/youngpeople/youngpeoplecontent.html>

- **Větší otevřenost v sexuálních otázkách**

Mladí lidé považují sexualitu za důležitou otázku blaha a osobní nezávislosti. Chtějí více informací o sexualitě, především o sexuální výchově, ochraně před početím a pohlavními nemocemi atd. Tyto informace by měly být k dispozici ve školách i mimo ně v mimoškolním výchovně-vzdělávacím prostředí (organizace mládeže, organizace pro volný čas, sportovní zařízení atd.).

Severská rezoluce o sexuálním zdraví a právech dospívajících

„Severská rezoluce“ byla přijata sdruženími pro plánování rodiny v pěti evropských zemích na základě akčního programu Mezinárodní konference o obyvatelstvu a vývoji OSN, který byl přijat v roce 1994 v Káhiře. Usnesení poskytuje důležitý argument na podporu názoru, že informovanost nemotivuje mladé lidi k sexuálnímu životu a že jejich sexuální kontakty jsou díky takovým informacím bezpečnější.

<http://mirror.ippf.org/cairo/issues/9906/nordic.htm>

Mladí lidé se přimlouvají za rovný přístup mládeže bez ohledu na její kulturní původ k informacím a poradenským službám, jakož i antikoncepci a sexuální výchově. Kromě toho se vyslovují pro legalizaci potratů. Mateřství u nezletilých považují za vážný problém, který vyžaduje řešení.

Odsuzují jednoznačně a výslovně všechny formy sexuálního vykořisťování včetně sexuální turistiky a zneužívání dětí. Většina mladých kritizuje a odmítá netoleranci vůči určitým sexuálním orientacím. Mladí lidé se vyslovují spíše pro pozitivní opatření a požadují, aby byla věnována větší pozornost sexuální různorodosti.

Sexuální osvěta zajišťovaná mladými lidmi (peer education) může usnadnit překonání obtížných rodinných nebo osobních překážek, které brání hovořit o sexualitě. Pro mladá děvčata z etnických menšin a/nebo znevýhodněná děvčata jsou nutné specifické vzdělávací metody, neboť pro mnohé z nich představuje mateřství stále ještě jediný prostředek sociální integrace.

- ***Větší pozornost musí být věnována otázkám rodiny a otázkám specifickým pro jednotlivá pohlaví***

Mladí jsou přesvědčeni, že v posledních letech prakticky nedošlo k pokroku v oblasti rovnoprávného postavení pohlaví. Rovné vztahy mezi mužem a ženou ve společnosti a citlivější přístup ke stereotypům specifickým pro pohlaví a tradiční role/vzory považují za nutnost. Mladí lidé věří, že tradiční úlohy obou pohlaví musí být revidovány, a to především v oblastech, v nichž je nezaměstnanost vysoká a veřejné služby (péče o děti) málo rozvinuté.

Mobilizace mladých žen za rovnoprávné postavení v Evropě

V září 1999 zahájila Evropská lobby žen (EWL) projekt s názvem „Mobilizace mladých žen za rovnoprávné postavení žen a mužů v Evropě“. Cílem tohoto projektu je zajistit respekt potřebám mladých žen v politice na evropské a národní úrovni, přičemž stále větší počet mladých žen bude zapojen do organizovaných akcí a rozhodování.

<http://www.womenlobby.org>

Jednou z největších výzev pro budoucnost představuje podle názoru mladých lidí nutnost sladit domácnost a zaměstnání, např. zavedením rodičovské dovolené a budováním dětských pečovatelských zařízení na vyšší úrovni. V této souvislosti je třeba věnovat pozornost zvláštním potřebám dívek a mladých žen, především jejich zdraví a bezpečnosti. Musí být přijata opatření, která zamezí stále ještě rozšířenému násilí na ženách. V určitých situacích onemocní mladé ženy snadněji než chlapci nebo mladí muži chorobami jako např. bulimie a anorexie. Mnozí mladí lidé vyžadují mj. pro nesezdané dvojice s dětmi větší materiální a morální podporu ze strany rodin.

- ***Vyjádření vlastní kultury***

Mladí upozorňují na důležitý vliv různých forem kulturních aktivit na jejich blaho a rozvoj osobnosti. Navrhují změny v učebních plánech, v mimoškolní výchově a vzdělávání a v kulturní politice veřejných úřadů. Podle jejich názoru představuje kulturní výuka účinnou metodu pro osvojení sociálních dovedností, které jsou nutné pro rozvoj znalostní společnosti.

Club 15-39 – umělecké aktivity pro znevýhodněné mladé lidi

Cílovou skupinu řeckého Club 15-29 tvoří chlapci a děvčata, kteří nejsou členy žádné organizace. Club zastřešuje nejrůznější programy pro volný čas mládeže. Snaží se zapojit mladé lidi ve vzdálených oblastech či postižené osoby, aby bylo možné odstranit nerovnost na kulturní úrovni i ve vzdělání. Realizuje umělecké projekty pro hluchoněmé a nevidomé mladé lidi, jako např. divadlo.

<http://www.neagenia.gr/club1529b.html>

Mladí lidé se rovněž vyslovují proti nadměrné nabídce informací a proti komercializaci, kterou považují za hrozbu mladé kultury. Mladí lidé se pokládají za oběti komerčních zájmů, které se pokoušejí ovlivnit jejich chování jakožto spotřebitele. To může vést k situacím, v nichž mladí lidé jsou pod tlakem a příliš brzo se stávají výdělečně činnými, aby mohli naplnit stereotypní modely/role propagované trhem.

Ve stejnou dobu, kdy splývají hranice mezi kulturou mládeže a dospělých, vznikají nové pohyblivé a často také nově utvářené formy kultury – proměnlivé kultury mládeže a hybridní formy. Mladí vycházejí z toho, že nové kulturní vzory nebudou svázány tak pevně s věkem jako je tomu dnes. Přesto je nadále důležité umožnit mladým lidem, aby mohli vytvářet svou kulturu a propůjčit jí vlastní výraz.

- ***Mladí lidé chtějí bezpečnější život a vědět víc o životním prostředí***

Mladí lidé přikládají velký význam bezpečnosti v centrech měst a prevenci dopravní nehodovosti. S tím souvisí i otázka bezpečnosti na pracovišti. Požadují přísnější bezpečnostní normy a lepší regulační mechanismy.

Mladí se intenzivně zajímají o otázky životního prostředí, které podle nich výrazně ovlivňují jejich životní podmínky a blaho. Mnoho mladých lidí si uvědomuje důležitost čistého životního prostředí a rádi by o něm věděli víc - stejně jako o snahách o dosažení udržitelného rozvoje. Tento zájem je v souladu s cíli 6. akčního programu pro životní prostředí⁴⁵, jehož záměrem je podpořit ekologickou výchovu a probudit vědomí významu ekologických otázek. S tím souvisí zařazení ekologické problematiky do učebních plánů ve školách a vypracování vzdělávacích programů, které by přispěly k osvojení ekologičtějšího životního stylu.

4.2 Návrhy, které vyplývají z konzultací

Na národní, oblastní nebo místní úrovni

- Materiální předpoklady blaha:
  - větší snaha o zlepšení bytové situace
  - přiměřená sociokulturní infrastruktura pro všechny mladé lidi včetně těch, kteří pocházejí z prostředí s nižším příjmem nebo z venkova
- Zdravotní a drogová politika:
  - nediskriminační přístup k lékařskému ošetření
  - všeobecné zvýšení kvality zařízení poskytujících zdravotní péči
  - podpora zdravotní výchovy (včetně otázek ochrany spotřebitele)

⁴⁵ COM(2001)31 kon., 24.1.2001

- větší podpora informačním a preventivním programům
  - lepší komunikace s médii a citlivější přístup médií
  - informace a poradenské služby v rámci skupin mládeže
  - poskytování informací rodiči
  - lepší zacházení s drogově závislými, především ve specializovaných centrech
  - větší podpora lékařskému výzkumu a shromažďování statistických údajů.
- Jiné otázky (psychické zdraví, sexualita, rodina, otázky specifické pro pohlaví, osobní bezpečnost):
    - kvalitnější lékařské ošetření v případě psychických a psychosomatických chorob
    - lepší poradenské služby v raném stadiu chorob, budování speciálních zařízení pro psychicky nemocné
    - kvalitnější programy pro opětovné zařazení do společnosti mladých lidí, kteří trpí psychickými nemocemi
    - lepší přístup k informacím a poradenským službám v otázkách sexuality
    - lepší podpora programů zaměřených na antikoncepci a plánování rodiny
    - lepší/větší terapeutické zařízení pro oběti sexuálního zneužívání a násilí
    - lepší materiální a organizační podpora pro rodiny, především cenově dostupná zařízení pro péči o dítě
    - rovný a bezplatný přístup k zdravotním službám v oblasti sexuality a rodičovství pro všechny ženy
    - přísnější bezpečnostní kritéria na pracovišti a důslednější zavádění bezpečnostních předpisů
    - zvláštní školicí zařízení pro mladé řidiče
    - atraktivní veřejná doprava i v neobvyklých časech
    - citlivější přístup k ekologickým otázkám a rozšíření výchovy v otázkách ochrany životního prostředí v rámci formální výuky a mimoškolní výchovy a vzdělávání.

Na evropské úrovni

Evropská unie je vyzývána, aby se ve větší míře soustředila na dvě hlavní oblasti – měla by stanovit konkrétní normy a lépe přizpůsobit politiku a programy potřebám mladých lidí.

- Za předpokladu, že je Evropská unie schopna definovat určité normy, jsou navrhovány čtyři okruhy norem:
  - normy pro přiměřené sociální pojištění založené na principu generační rovnoprávnosti pro všechny mladé lidi bez jakékoli diskriminace
  - normy pro zdravotní péči pro všechny mladé lidi bez diskriminace; tyto normy by se měly zabývat především prevencí a měly by být dostatečně pružné, aby mohly komplexně reagovat na potřeby určitých skupin
  - normy pro evropskou politiku o používání a zneužívání látek; tato politika by měla odpovídat současné realitě, zahrnovat veškeré legální a ilegální látky a nepovažovat drogovou závislost za trestný čin, nýbrž za nemoc
  - normy pro budování zařízení poskytujících péči o děti a zavedení rodičovské dovolené v rámci podpory rovnoprávnosti pohlaví a podpory rodiny.
- Evropská unie je vyzývána, aby při tvorbě a realizaci evropské politiky i akčních programů více respektovala zájmy mladých lidí:
  - Je zapotřebí více evropských iniciativ pro zajištění informovanosti mládeže, a to především v oblastech, které napomáhají výchově mladých lidí v samostatné občany.

- Cílem evropské politiky by mělo být zachování stávající plurality kultur a životního stylu v Evropě.
- Postižení nebo znevýhodnění mladí lidé by měli mít usnadněný přístup k programům LEONARDO, SOKRATES a MLÁDEŽ. Lidem s poruchami zraku nebo sluchu by měl být umožněn přístup na kulturní projekty.
- V rámci EU je třeba mít k dispozici údaje o nemocech specifických pro obě pohlaví.

5. Evropa spočívajících na hodnotách

5.1 Analýza výsledků

Podle názoru mladých lidí ve věku od 15 do 25 let má Evropa několik tváří: babylónské zmatení jazyků, byrokracie a stroj na peníze, ale také výměna, setkávání a obrana demokratických hodnot.

- *Evropa a svět*

Mladí lidé jako jednotlivci i jako skupina odmítají Evropu, která by byla chápána pouze jako velká ekonomická zóna volného obchodu, která soutěží se Severní Amerikou nebo jižní Asií. Smysl celého podniku nazvaného „Společenství“ nespočívá v budování „pevnosti jménem Evropa“, která by obhajovala v minulosti vydobyté pozice a názory: skutečnost, že Evropa v určitých epochách ovládala jiné kontinenty, ji neopravňuje k tomu, aby pokračovala v této cestě. Naopak. Evropa se musí otevřít ostatnímu světu a přeměnit se v místo setkávání různých kultur a prostor pro toleranci a výměnu názorů.

Pro mladé lidi je Evropa více než Evropská unie. Jsou pro rozšíření, i když je jim zcela jasné, že připojení kandidátských zemí, výstavba demokratického systému v bývalých komunistických zemích a přechod od plánovaného hospodářství na tržní hospodářství občas staví mladé občany těchto zemí do nepříjemných situací.

- *Evropa jako obránce hodnot*

Mladí lidé a jejich sdružení se nadále drží evropského ideálu, který vychází z hodnot jako je mír, blaho a demokracie. Podle jejich názoru by měl být posílen význam Evropy jako prostoru respektujícího svobodu a právo na úkor významu hospodářského. Přijímají pozitivně také ideu jednoty v různorodosti.

Veškeré rozhovory jasně ukazovaly, jak je pro mladé lidi důležitý boj proti diskriminaci. Jednohlasně se identifikují s hodnotami jako např. solidarita, rovnoprávnost a kulturní pestrost. Tyto hodnoty jsou bezpodmínečně nutné pro evropskou integraci, ale také pro spolupráci s ostatním světem. Z tohoto důvodu si přáli všichni účastníci konzultací společnou evropskou politiku zaměřenou na ochranu základních práv.

Mladí lidé požadují bezpodmínečné uplatňování nediskriminační klauzule Amsterdamské smlouvy (čl. 13), která opravňuje evropské orgány k přijetí odpovídajících opatření proti diskriminaci z důvodů příslušnosti k rase, pohlaví, etniku, náboženství či světovému názoru nebo kvůli omezení, věku či sexuální orientace. Tento článek je poprvé uplatněn v praxi v akčním plánu proti diskriminaci, jehož základním cílem je změna praktik a postupů na základě mobilizace příslušných subjektů. V těchto snahách je nutno pokračovat.

Mladí lidé vyjadřují obavy z určitých vlivů globalizace, které by mohly podporovat vznik nebo posilovat nerovné postavení národů a oblastí. Vyjadřují upřímné obavy z obchodu s lidmi, jehož důsledkem, který je patrný na celém světě, je chudoba.

Vytvoření fondu solidarity „Karta mládeže pro Timor“ v Portugalsku neboli Jak ukázat skutečnou solidaritu pomocí prostředku, který byl původně určen pouze pro konzumní účely? Existují dva typy karet mládeže: klasická za 6€ a MegaCartao Jovem za 12€, Od 1. června 1999 je odevzdáváno na projekty ve východním Timoru 0,50 € z jedné prodané „klasické“ karty a 1€ z jedné prodané karty MegaCartao.

- **Boj proti rasismu a xenofobii**

Tento boj vykazuje dva aspekty, a to prevenci a jednoznačný postoj („nulovou toleranci“) vůči jakémukoli extrémistickému chování.

V zásadě jsou mladí lidé otevření vůči jiným mladým lidem, jsou citliví na otázku rasismu a jsou připraveni se angažovat v boji proti němu. Dotýkají se jich také pokusy o manipulaci s ostatními.

Z toho důvodu by měla být v této oblasti dodržována následující politická opatření:

- vzdělání, zaměstnanost a sociální integrace tvoří předpoklady pro omezení rasistických a xenofobií projevů
- zapojení mladých lidí, především menšin, do základních projektů („grassroots“), jakož i mimoškolních výchovných a vzdělávacích aktivit, které představují v této souvislosti důležité nástroje
- informace poskytované mladými mladým je nejlepší způsob, jak zvýšit význam této oblasti pro mladé lidi
- podpora sítí na všech úrovních a rozvoj nových komunikačních kanálů mezi těmito sítěmi podporují rozvoj dalších opatření.

„All different/all equal“

Tato kampaň proti rasismu a netoleranci byla iniciována Radou Evropy v roce 1996. Poskytuje důležitá východiska a inspiraci pro projekty v oblasti boje proti vyřazení ze společnosti a spočívá ve výchově mládeže mladými lidmi. Přes krátké trvání přinesla tato kampaň cenné pedagogické výsledky, které nadále využívají mládežnické organizace v celé Evropě.

<http://www.ecri.coe.int>

European Peer Training Organization (EPTO)

Jedná se o evropskou síť mladých instruktorů, kteří radí mladým v otázkách boje proti rasismu a xenofobii. Jejím cílem je poskytnout mladým lidem a především vedoucím hnutí mládeže školicí materiály, které jsou nutné pro přípravu dílen o respektování kulturní pestrosti. V této síti je zastoupeno deset evropských zemí.

<http://www.ceji.org/new/epto/frameset2.html>

- **Evropa, na které se chtějí mladí podílet**

Mladí lidé a jejich zástupci chtějí Evropu, která bude naslouchat jejich požadavkům, Evropu, která nikoho nevyřadí ani nestigmatizuje. Považují Evropu za velký prostor bez hranic, který má usnadnit učení, cestování, práci a každodenní život. Přejí si Evropu jako ideální místo, v němž platí zákony o ochraně životního prostředí a kulturního dědictví, které vede boj s veškerými formami extremismu a za posílení sociálních práv a vytváření stejných šancí.

Evropa se nachází stále ještě v fázi budování. Budování probíhá na jedné straně formou velkých politických přeměn na druhé straně nespočtem malých kroků ve formě místních akcí. Mnozí mladí lidé si stěžují, že Evropa není celistvá a přitom že je neprůhledná a složitá, jiní se však o ní vyjadřují s nadějí. Všichni však požadují, aby byli zapojeni do výstavby Evropy a bylo jim umožněno se veřejně vyslovit nejen jako mladí lidé, ale i jako občané k tématům, která je zajímají a/nebo se jich týkají. Avšak pouze naslouchat nestačí.

Spolky, které zcela přirozeně přicházejí častěji do kontaktu s orgány Evropských společenství (žádosti o finanční příspěvky, podávání projektů k programům atd.), si stěžují na složitost stávajících struktur. Vzhledem ke globálnímu rozsahu technické podpory ve složitých otázkách evropské politiky v oblasti mládeže navrhuje Evropské fórum mládeže vytvoření agentury.

InfoMobil – praktické informace o evropských zemích

InfoMobil je webová služba informační sítě mládeže ERYICA, která se zabývá následujícími tématy: škola a studium, práce, odborné vzdělávání, možnosti bydlení, kulturní a sportovní aktivity, volný čas, zdraví, informační služby pro mládež, sociální služby, dopravní prostředky atd. ve více než 20 zemích.

<http://www.eryica.org/informobil>

Nebezpečí odcizení mezi mladou generací a Evropou se zdá být tak velké, že výzkumníci varují před tím, aby dnešní mládež byla považována za „první skutečné Evropany“, jak tomu často je. Mnoho mladých lidí je ještě pevně spojeno s místním prostředím a ovlivněno národními perspektivami. Zakotvení evropského občanství do vědomí lidí vyžaduje dlouhou a trpělivou práci.

Kus Evropy je skutečností v Euregio Maas-Rhein a EFI (Euroregional Freizeit- und Informationswerk für Jugendarbeit)

„Euregio“ je vícejazyčný, multikulturní prostor, který je tvořen třemi zeměmi (Belgií, Německem, Holandskem) kolem měst Lutych, Maastricht a Cáchy. Jeho motto zní „Účast všech lidí jako podmínka pro výstavbu Evropy“. Mladí by tedy měli mít možnost se seznamovat ve volném čase s jinými mladými lidmi za hranicemi. K tomuto účelu organizuje EFI nejen semináře a jiné vzdělávací aktivity pro děti, mladé lidi a všechny osoby, které pracují v sociálně-pedagogické oblasti, ale i dílny a jiné kreativní akce, které by měly podporovat účast mladých lidí.

<http://www.efi-aachen.de/ffframes.htm>

Mladí lidé vědí, že bude přijímáno stále více rozhodnutí na evropské úrovni, a proto se chtějí angažovat ve prospěch Evropy. Evropu není možné budovat bez nich. Požadují nový elán, novou evropskou iniciativu pro mládež, lepší koordinaci politiky v oblasti mládeže jednotlivých členských státech a větší pozornost mládeži v rámci nejrůznějších politických opatření, která se jí týkají. Přitom nechtějí být ze systémového hlediska považováni za

problém, nýbrž za lidi, kteří mohou přispět k řešení problémů, k jejichž odstranění jsou tato opatření přijímána.

- ***Mobilita jako nejdůležitější trumf při výstavbě Evropy***

V souvislosti s mobilitou zaujmou dva postřehy:

- Za prvé: mobilita se neustále rozšiřuje, což je pozitivní a povzbudivé. Nyní stále více lidí uznává, že mobilita vytváří přidanou hodnotu. Bez ohledu na to, zda se jedná o mobilitu mezi jednotlivými státy nebo mezi zeměmi či městy, bez ohledu na to, zda se jí účastní milióny evropských studentů nebo mladých lidí, kteří se připravují na svou profesi, postižení mladí lidé, mladí lidé z menšin nebo znevýhodněných skupin obyvatelstva, mobilita jim všem otvírá svět a umožňuje sbírat zkušenosti nejrůznějšího druhu.
- Druhý postřeh poněkud tlumí radost: stále ještě existují překážky, které souvisejí s nedostatkem informací na všech úrovních, mentální bariéry (stereotypy), nejrůznější praktiky (vízová povinnost), nedostatečné vzájemné uznávání diplomů a získaných znalostí, ale také nedostatečné znalosti cizích jazyků. Mobilita zůstává tedy zkušeností, která je vyhrazena pouze omezenému počtu mladých lidí.

Nyní jde o to udělat v případě mobility z výjimky pravidlo: musí se stát integrovanou součástí výuky, a to pro všechny mladé lidi. Programy musí být otevřené pro mládež bez ohledu na to, z jakého socioekonomického nebo geografického prostředí pochází.

To vyžaduje nové metody financování, intenzivnější zapojení nejrůznějších partnerů a stanovení kritérií kvality. Programy Společenství umožňují shromažďovat zkušenosti a ukazovat cesty: na základě omezených prostředků však nejsou schopny nadále fungovat jako hybné síly mobility. Je nezbytná lepší koordinace na jednotlivých rozhodovacích úrovních.

- ***Dobrovolná služba jako odpověď na potřeby mládeže***

Mladí lidé spatřují v nejrůznějších formách dobrovolné služby, definované jako obecně užitečná práce, prostředek ke získání dovedností a zkušeností, které lze úspěšně uplatnit v povolání. Dobrovolná služba nenahrazuje placenou práci.

Dobrovolná služba odpovídá vývoji společnosti, jež profituje z těchto nekomerčních aktivit, které v posledních letech nabyly na důležitosti, a současně nabízí prostor pro socializaci mladých lidí.

Často se uvádí, že dobrovolné služby by se mělo účastnit až 30 % mladých lidí. Odstranění povinné vojenské služby v některých zemích napomáhá rozvoji těchto nových forem angažovanosti.

Dobrovolná služba dále nabízí příležitost účastnit se života společnosti a současně se něco naučit. Přispívá k sociální integraci a umožňuje bojovat velmi konkrétními způsoby s předsudky. Nabízí všem možnost zapojit se a musí zůstat otevřená pro všechny. Tedy představuje příkladnou odpověď na potřeby mladých lidí, kteří vyjádřili tento požadavek při rozhovorech v rámci příprav této Bílé knihy.

Aktivita v rámci dobrovolné služby probíhají na místní, národní a evropské úrovni. V posledním případě přispívá Evropská dobrovolná služba v rámci programu MLÁDEŽ zcela

nepochybně k vytváření evropské identity a představuje rovněž účinný prostředek ke vzájemnému sblížení národů při vstupu nových členských států.

Činnost⁴⁶ vykonávaná na půdě Rady Evropy, snahy o rozvoj civilní služby na národní úrovni, současné úvahy na toto téma v Radě ministrů EU, v rámci programu MLÁDEŽ Evropské unie i v OSN⁴⁷ představují důležitý přínos k rozvoji dobrovolné služby.

Dobrovolný sociální a ekologický rok

Německý spolkový zákon o dobrovolném sociálním roku (FSJ) umožňuje mladým lidem (ve věku od 16 do 27) spolupracovat celodenně šest až dvanáct měsíců na projektech z oblasti blaha, péče a vzdělání. V roce 1993 byl tento zákon upraven a rozšířen o dobrovolný ekologický rok (FÖJ). Zákon zaručuje, že mladí dobrovolníci budou v průběhu své služby dostávat nadále sociální dávky (jako např. rodinné přídatky a zvýhodněné body za studijní místa) a že přijímací organizace za ně bude hradit platby sociálního pojištění. Zákon především zdůrazňuje výchovnou hodnotu roku a stanovuje minimální požadavky na péči o dobrovolníky.

<http://www.ijgd.de>

5.2 Návrhy, které vyplývají z konzultací

Vztahy k ostatnímu světu

Na evropské úrovni

Při konzultacích zazněly následující požadavky především z úst mladých lidí:

- Všechny národy by měly mít stejnou úroveň blahobytu a stejné možnosti rozvoje:
  - zadluženost třetího světa musí být snížena (za předpokladu dodržování lidských práv a respektování demokratických hodnot)
  - musí být konečně splněn požadavek OSN, aby 0,6 % hrubého národního produktu bylo vynakládáno na pomoc rozvojovým zemím
  - musí být přijata účinná opatření na pomoc trpícím na jižní polokouli.
- Podpora politiky mládeže v rozvojových zemích a respektování požadavků mladých lidí v kooperačních programech.
- Vytvoření institutu pro prevenci konfliktů v Evropě nebo v její bezprostřední blízkosti.
- Zavedení programů pro prevenci konfliktů v Evropě a v ostatním světě, při nichž je oceňován přínos míru, kontakty a opatření pro výměnu mezi mladými. Politika v oblasti mládeže a především výměnné programy, mají konkrétní vliv na mezinárodní scénu.

⁴⁶ Viz „Rozhodnutí Rady Evropy o civilní službě mladých lidí v oblasti politiky mládeže“.

⁴⁷ Viz 2001 – Rok dobrovolníků

Migrační pohyby

Na evropské úrovni

- Vytvoření pomocných programů pro emigrační země: konkrétně by zahrnovaly ekonomickou pomoc a tvorbu pracovních míst na místě.
- Je třeba věnovat obzvláštní pozornost uprchlíkům a žadatelům o azyl, kteří se již zdržují na území Evropy. Jejich situace vyžaduje podporu odpovídajících iniciativ.
- Programy Společenství je třeba zpřístupnit mladým lidem ze třetích zemí (výměna informací, odstranění všech jazykových a administrativních bariér).

Obrana základních hodnot a dodržování lidských práv

Na národní, oblastní nebo místní úrovni

- Příprava progresivních národních právních předpisů pro homosexuály, které budou umožňovat uzavírat manželství a provádět adopci ve stejném rozsahu jako heterosexuálním párům.
- Otevřené projednávání těchto otázek a přístupů ve školách. Vypracování učebních plánů pro sexuální výchovu, při níž budou probírány veškeré způsoby chování.
- Požadavek na „výchovu otevřenou světu“, tzn. úplnou a povinnou výuku zaměřenou na lidská práva.
- Jednorázové vzdělání pro učitele, úředníky a policejní úředníky.

Na evropské úrovni

- Zakotvení základních práv evropských občanů ve smlouvách na základě charty podepsané v prosinci 2000 v Nice, která přejímá a doplňuje konvenci o lidských právech. Podle názoru mladých lidí, kteří se zúčastnili konzultací, by tuto konvenci měla Evropská unie podepsat také.
- Vytvoření funkce evropského ombudsmana, který bude zajišťovat dodržování antidiskriminačních zákonů.

Boj proti rasismu a xenofobii

Na národní, oblastní nebo místní úrovni

- Prioritní projednávání tohoto tématu v oblasti politiky mládeže na národní úrovni
- Podpora místní práce prostřednictvím místních projektů pro posílení solidarity a pocitu odpovědnosti. V tomto smyslu je třeba uznat a zhodnotit práci mládežnických organizací.
- Rozvoj společného chápání práva v souvislosti se zveřejňováním a šířením rasistických a xenofobiích informací – především na Internetu, jak uvádí Rada pro otázky mládeže ve svém prohlášení v květnu 2001.
- Podpora opatření ve spolupráci s podniky a zdůraznění předností managementu, který podporuje různorodost.
- Boj proti rasismu a xenofobii by se měl stát hlavním tématem všeobecného a odborného vzdělání: výuka cizím jazykům, ale také výuka v mateřském jazyku pro menšiny a přistěhovalce. Vzdělávání učitelů v oblasti kulturní různorodosti, integrace přistěhovalců a menšin do vzdělávacího systému. Lepší pochopení mimoškolní výchovy a vzdělávání.

Na evropské úrovni

- Časté projednávání této otázky na setkání ministrů
- Integrace iniciativ mládeže do akčního plánu proti diskriminaci, který přijala EU v roce 2001.
- Priorita boje proti rasismu a xenofobii ve všech programech a akcích Společenství, které se týkají mládeže, a to včetně sociálního fondu.
- Zřízení internetové platformy pro boj proti rasismu a xenofobii v rámci programu MLÁDEŽ.
- Zintenzívnění spolupráce s Evropským centrem pro sledování rasismu a xenofobie (Vídeň) a podpora občanské společnosti v této oblasti.
- Zvláštní pozornost je v programech Společenství třeba věnovat mládeži z etnických menšin a dětem imigrantů z druhé a třetí generace.
- Zahájení cílené diskuse o politických rozporech mezi přistěhovaleckou politikou Evropské unie a připraveností k boji proti rasismu.
- Zesílení snah o rozvoj evropského občanství a evropské identity.
- Harmonizace práv utečenců a přistěhovalců a zlepšení jejich postavení v celé Evropě.

Na všech úrovních

- Subjekty s rozhodovací pravomocí na všech úrovních by měly být pozvány k návštěvě základních projektů, aby blíže poznaly mladé lidi.
- Orgány veřejné správy a zařízení by měly respektovat společenskou různorodost a menšiny by měly v nich mít odpovídající zastoupení.
- V podnicích, na pracovištích a v kulturních a uměleckých iniciativách by měl být usnadněn přístup k informacím a komunikačním prostředkům a měla by být zajištěna podpora iniciativ a projektů.
- Je třeba podporovat propojení na všech úrovních a měly by být organizovány konzultace zainteresovaných subjektů.

Evropské orgány a politika v oblasti mládeže

Na evropské úrovni

- Zintenzívnění existujících opatření a akcí na úrovni Společenství, podpora členských států v otázkách politiky v oblasti mládeže.
- Budování mechanismů spolupráce mezi členskými státy a evropskými orgány, širší informovanost o zdařilých experimentech s ohledem na optimální využití z hlediska mládeže.
- Rozvoj společných stanovených cílů různých politických opatření, které se týkají mladých lidí.
- Konzultace s mladými lidmi při plánování iniciativ, které se jich přímo či nepřímo týkají, mj. prostřednictvím internetových portálů, které byly k tomuto účelu na celoevropské úrovni zřízeny.
- Posílení práce Rady ministrů zodpovědných za mládež, aby se doplňovala s činností Komise, přičemž pracovní skupina Rady pro otázky mládeže by měla připravovat rozhodnutí. Orgány by společně měly podpořit dynamický rozvoj ve prospěch mladé generace.

- Vytvoření monitorovacích nástrojů v těsné spolupráci EU s Radou Evropy, zahájení trvalého dialogu s Radou Evropy se zaměřením na uskutečnění společných akcí.

Mobilita

Na národní, oblastní nebo místní úrovni

- Realizace akčního plánu⁴⁸ a doporučení k mobilitě⁴⁹, přičemž je třeba zajistit, aby mladým lidem nebylo bráněno v pohybu ani jim nebyly kladeny překážky a aby osoby, které se účastní programu mobility, měly stejné výhody jako občané hostitelské země: slevy ve veřejných dopravních prostředcích, příspěvky na bydlení, přístup ke zdravotním službám atd.
- Rozšíření bilaterálních výměnných programů, které tvoří hlavní náplň politiky spolupráce v této oblasti. Bilaterální výměnné aktivity by měly doplňovat multilaterální výměnu v rámci programu MLÁDEŽ.
- Vzhledem k tomu, že mobilita na místní úrovni představuje často nejlepší odrazový můstek na mezinárodní úroveň, subjekty na místní úrovni by měly být propojeny s ohledem na následující zásady:
  - zintenzívnění mobility mezi zeměmi a městy
  - založení „Partnerství pro mobilitu“ mezi místními úřady, sociálními partnery, podniky a různými nevládními organizacemi.
- Podpora (především jazykového) vzdělání na univerzitách, ve spolcích, správních úřadech atd. pro pracovníky odpovědné za výměnu. Rozvoj mobility v budoucích letech závisí na podpoře a možnostech výměny nabytých zkušeností. Také mobilita učitelů musí být podporována ve větší míře. Každý učitel resp. učitelka cizích jazyků by měl mít možnost se do roku 2006 zúčastnit programu mobility.
- Další zlepšení kvality projektů mobility, přičemž je třeba především zajistit, aby mladí lidé v průběhu pobytu byli nezávislí (kvalita informací, péče a jazykové znalosti, jakož i kulturní příprava, finanční podpora).
- Integrace evropské dimenze a interkulturního vzdělávání do všeobecného a odborného vzdělání každého mladého člověka ve školách, ale také v rámci mimoškolních výchovně-vzdělávacích aktivit. Tím by měla být mobilita usnadněna.
- Pozornost potřebám mladých lidí při přípravě koncepcí v oblasti dopravy.

Na evropské úrovni

- Zavedení kontrolních mechanismů uváděných v akčním plánu a doporučení pro mobilitu
- Rozšíření okruhu uživatelů programů. Konkrétně to znamená následující:
  - prioritní přístup k mladým lidem, kteří ze sociálních důvodů jsou nejméně mobilní
  - stimulace mobility mezi učňovskou a pracující mládeží
  - seznámení mladých lidí s otázkami mobility v nejnižším možném věku
  - výraznější finanční podpora.
- Zahájení skutečné diskuze o mobilitě postižených mladých lidí.
- Zavádění praktických opatření na dobu před odcestováním a po návratu mladých lidí:

⁴⁸ Rozhodnutí zástupců vlád členských států v Radě ze 14. prosince 2000 k vypracování akčního plánu pro podporu mobility – 2000/C371/03-Abl. C371/4 z 23.12.2000.

⁴⁹ Doporučení Evropského parlamentu a Rady o mobilitě studujících, osob ve vzdělávacím procesu, mladých dobrovolných pracovníků, vzdělavatelů a vzdělávaných v rámci Společenství – COM(1999)708 – C5 – 0052/2000-2000 / 0021 (COD), Abl. C178 z 22.6.2001.

- Zjednodušení správních postupů, především pro vystavení víz pro mladé lidi z třetích zemí. Skutečnost, že na evropské úrovni neexistuje „pas mobility“, představuje významnou překážku.
- Všeobecné, systematické a plošné používání Karet mládeže v celé Evropě, přičemž je třeba zabezpečit větší množství slev a služeb, které mladí lidé obdrží na základě těchto karet, a dále zlepšit informovanost.
- Intenzivnější jazyková příprava.
- Cílené informace podávané jazykem mládeže, informace musí být snadno dostupné a zaměřené na možnost účasti na programu mobility, přičemž je třeba se pokusit o synergické spojení snah jednotlivých iniciativ, které se již zabývají touto oblastí.
- Oficiální uznání znalostí, které byly získány tímto způsobem v rámci formálního a mimoškolního vzdělání.

Dobrovolná služba

Na národní, oblastní nebo místní úrovni

- Významný vzrůst počtu dobrovolných aktivit mládeže v příštím desetiletí na všech úrovních (místní, oblastní, národní a evropské).
- Zavedení dobrovolné služby v každém členském státě, a to v jakékoli formě, zřízení odpovídajících struktur, zvýšení počtu přijímacích institucí a zajištění financování – v této souvislosti by měly v této hrát důležitou úlohu obce, oblasti, spolky a mládežnické organizace. Sami mladí lidé si mohou vyměňovat zkušenosti s ostatními a mohou být zapojeni do definování a zavádění dobrovolné služby.
- Zavedení národního statutu mladého dobrovolníka, popř. v rámci širěji pojímaného statutu. Tento statut by měl stanovit práva a povinnosti dobrovolníka. To by mělo ulehčit rozvoj dobrovolných aktivit a zajistit sociální ochranu mladých lidí.
- Okamžitá realizace doporučení a akčních plánů pro mobilitu (viz dále).
- Zlepšit povědomí zaměstnavatelů o dovednostech získaných v rámci dobrovolné služby (vlastní iniciativa, sebevědomí, týmové schopnosti atd.).
- Zapojení mládeže do podpory a rozvoje dobrovolné služby.

Na evropské úrovni

- Kontrola dobrovolných aktivit na místní, národní a evropské úrovni z hlediska kvalitativního i kvantitativního. Stanovení určitého počtu indikátorů umožňujících porovnávání, výměnu zkušeností a zjištění vývojových trendů.
- Na celém světě existuje velký počet veřejných a soukromých dobrovolných organizací. Tyto organizace však nejsou většinou zcela otevřeny mladým lidem. Evropská komise by mohla být pověřena jednáním s těmito organizacemi s cílem, aby se více otevřely mladým lidem.
- Větší dostupnost dobrovolné služby pro mladé lidi, kteří se nacházejí v obtížné situaci nebo jsou postižení.
- Uznání a vyhodnocení dobrovolné služby jako formy mimoškolního vzdělávání.

6. Příspěvky k Bílé knize

(a) Následující dokumenty lze stáhnout z webových stránek Evropské komise

<http://europa.eu.int/comm/education/youth/ywp/index.html>):

- „Bílá kniha o politice v oblasti mládeže v Evropě“, Národní konzultace o mládeži, květen-červenec 2000:
  - Souhrnná zpráva, druhá verze (DE, FR)
  - Přehled, 27.9.2000
  - Národní zprávy a webové stránky národních konferencí
- Evropské setkání mládeže v Paříži ve dnech 5. až 7. října 2000. Doporučení 450 zástupců mládeže (EN, DE).
- Report on the Hearing on Youth Policy held in the European Economic and Social Committee in Brussels on 20th February 2001 (Zpráva o slyšení o politice v oblasti mládeže u Evropského hospodářského a sociálního výboru v Bruselu dne 20. února 2001)
- Meeting on Conditions for Young People in Europe, Report on the conference on 16th- 17th March 2001, Folkets Hus in Umea, Sweden (Setkání o podmínkách mládeže v Evropě – zpráva z konference konané ve dnech 16.-17. března 2001 ve Folkets Hus v Umea, Švédsko)
- Bílá kniha Evropské komise o politice v oblasti mládeže: Zpráva k tématu „Konzultace s vědci a výzkumnými pracovníky“, která byla předložena v Umea ve dnech 16.-17. března 2001.
- Příspěvek vlády Spolkové republiky Německa k Bílé knize o mládeži
- Eurobarometr 55.1 "Les jeunes Européens en 2001" (Eurobarometer 55.1 „Mladí Evropané v roce 2001“)

(b) Následující dokument lze stáhnout z webových stránek Evropského parlamentu

<http://www.europarl.eu.int/hearings/20010424/cult/minutes.en.pdf>)

- European Parliament, Directorate General for Research, Summary of the Public Hearing on Youth, 24th April 2001, Brussels (Evropský parlament, generální ředitelství pro výzkum, Shrnutí veřejného slyšení o mládeži, 24. dubna 2001 Brusel, IV/WIP/2001/04/0094 [1 IV/WIP/2001/04/0094.

(c) Následující dokument lze stáhnout z webových stránek Hospodářského a sociálního výboru

http://www.ces.eu.int/pa2es/avis/11_00/en/CES1418-2000_AC_en.doc):

- Stanovisko Výboru hospodářského a sociálního výboru k „Bílé knize o politice v oblasti mládeže“ (iniciativní stanovisko), přijaté dne 29. listopadu 2000, CES 1418/2000 (ES, DA, DE, EL, FR, IT.NL, PT, FI, SV).

(d) Následující dokumenty lze stáhnout z webových stránek Evropského fóra mládeže

<http://www.youthforum.org/start/whitepaper/whitepaper.htm>):

- Contribution of Civil Society organisations to the European Commission 's consultation for its White Paper on Youth Policy, 3rd edition, Hearing at the European Economic and Social Committee in Brussels on 20th February 2001 (Příspěvek organizací občanské společnosti ke konzultacím Evropské komise v rámci Bílé knihy o politice v oblasti mládeže, 3. vydání, Slyšení u Evropského hospodářského a sociálního výboru v Bruselu dne 20. února 2001)

- Strategy and Key Objectives for a Youth Policy in the European Union, Second Contribution of the European Youth Forum to the European Commission's White Paper on Youth Policy, adopted by the Council of Ministers, Brussels 6-7 April 2001 (Strategie a hlavní cíle pro politiku v oblasti mládeže v Evropské unii, druhý příspěvek Evropského fóra mládeže k Bílé knize o politice v oblasti mládeže Evropské komise, který byla přijata Výborem členů, Brusel, 6.-7. dubna 2001)

Dodatek 2

Přehled evropských opatření přijatých ve prospěch mládeže

I. Akční program MLÁDEŽ

V roce 1988 uvedla do života Evropská unie program MLÁDEŽ PRO EVROPU, který umožnil uskutečnit výměnné projekty mládeže z různých zemí⁵⁰. V letech 1989 až 1991 se tohoto programu zúčastnilo 80 000 mladých lidí ve věku od 15 do 25 let. V červnu 1991 byl realizován program MLÁDEŽ PRO EVROPU II⁵¹ na základě článku 149 smlouvy o založení Evropských společenství a v březnu 1995 byla zahájena třetí etapa programu, která byla ukončena v roce 1999⁵².

V roce 1996 vyšla Evropská komise z programu výměny a navrhla v rámci Společenství akční program pro evropskou dobrovolnou službu pro mládež⁵³. O dva roky později byl zahájen komplexní akční program ve Společenství, v jehož rámci se mladí lidé jako dobrovolní pracovníci mohou účastnit sociálních, kulturních a ekologických aktivit, které jsou užitečné pro společenství na místní úrovni⁵⁴.

Program MLÁDEŽ PRO EVROPU a evropská dobrovolná služba v zásadě přispívají k rozvoji projektů na evropské, národní a místní úrovni a mohou se jich účastnit mladí lidé, které se nacházejí v obtížné situaci.

V dubnu 2000 rozhodly Rada a Evropský parlament o realizaci akčního programu MLÁDEŽ v letech 2000 až 2006⁵⁵. Cíle tohoto akčního programu MLÁDEŽ jdou dále než cíle programu MLÁDEŽ PRO EVROPU a evropské dobrovolné služby - zdůrazňují význam získávání znalostí a úzké spolupráce mezi členskými státy v oblasti politiky mládeže⁵⁶. Akční program MLÁDEŽ dále klade velký důraz na mimoškolní všeobecné a odborné vzdělání („neformální vzdělání“). V rámci akčního programu MLÁDEŽ jsou mj. podporovány následující projekty:

1. výměnné projekty v rámci programu „Mládež pro Evropu“
2. evropská dobrovolná služba
3. iniciativy mládeže a kapitál pro budoucnost
4. společné akce v souvislosti s programy pro všeobecné vzdělávání (SOKRATES), jakož i pro odborné vzdělávání (LEONARDO DA VINCI)
5. podpůrná opatření.

⁵⁰ AB1.L 158 z 25.6.1988.

⁵¹ AB1.L 217 z 6.8.1991

⁵² AB1.L 87 z 20.4.1995.

⁵³ KOM(1996)610 z 23.12.1996.

⁵⁴ AB1.L 214 z 31.7.1998.

⁵⁵ AB1. L 117 z 18.5.2000, str. 1-10.

⁵⁶ Další informace naleznete na adrese <http://europa.eu.in/comm/education/youth/youthprogram.html>

Program je otevřený také pro Norsko, Island a Lichtenštejnsko, jakož i pro kandidátské státy (tzn. východoevropské státy, Kypr, Maltu, Turecko). Za určitých okolností jsou rovněž možné projekty s třetími zeměmi (partnerské země z oblastí Středozeří, státy jihovýchodní Evropy, Společenství nezávislých států, latinskoamerické země).

2. Politické iniciativy významné pro mládež

V zásadě spadají otázky mládeže do kompetence národních, oblastních a místních úřadů členských zemí. Pohled do smluv⁵⁷ ukazuje evropský rozměr otázek mládeže ve velkém počtu oblastí, jimiž se Společenství zabývá.

Článek 6 Smlouvy o založení Evropské unie uvádí: „Unie spočívá na základech svobody, demokracie, respektování lidských práv a základních svobod, jakož vládě zákona“. Článek se vztahuje na Konvenci o ochraně lidských práv a základních svobod, která byla podepsána v roce 1950 v Římě.

Článek 13 Smlouvy o založení Evropských společenství se týká boje proti různým formám diskriminace v Evropské unii. Podle tohoto článku může Evropská unie „přijmout odpovídající opatření pro boj s diskriminací kvůli pohlaví, rase, etnickému původu, náboženství nebo světovému názoru, postižení, věku či sexuální orientaci“.

Článek 17 Smlouvy o založení Evropských společenství předpokládá zavedení občanství Evropské unie. Tento článek uvádí, že „občanem Unie je ten, kdo má občanství některého členského státu (...) Občané Unie mají práva a povinnosti uvedená v této smlouvě“.

Podle článku 125 Smlouvy o založení Evropských společenství, který musí být vykládán podle článku 2 Smlouvy o založení Evropských společenství, pracují členské státy a Společenství „na rozvoji koordinované strategie zaměstnanosti a především na podpoře kvalifikace, vzdělání a schopnosti pracujících přizpůsobit se, jakož i na schopnosti trhu práce reagovat na potřeby ekonomických změn“. K tomuto účelu přijala Evropská unie v Lucemburku v roce 1997 Evropskou strategii zaměstnanosti.

V článku 136 Smlouvy o založení Evropských společenství uznávají Evropská společenství sociální práva pracujících. Společenství a členské země sledují „následující cíle: podpora zaměstnanosti, zlepšení životních a pracovních podmínek, (...), přiměřené sociální ochrany, sociálního dialogu, rozvoje potenciálu pracovních sil s ohledem na trvale vysokou úroveň zaměstnanosti a boje proti vyřazení ze společnosti.“

V článku 137 Smlouvy o založení Evropských společenství jsou uváděny činnosti na národní úrovni, které by měla podporovat Evropská společenství, mj. zlepšení pracovního prostředí pro ochranu zdraví a bezpečnosti pracujících, pracovní podmínky, vzdělání a konzultace s pracujícími, profesní začlenění osob, které byly vyloučeny z trhu práce atd.

Článek 146 Smlouvy o založení Evropských společenství se zabývá Evropským sociálním fondem (ESF), který se podílí na financování opatření pro rozvoj lidských zdrojů, aby „v rámci Společenství byla podporována profesní použitelnost a usnadnila se místní i profesní

---

⁵⁷ Podrobné informace o smlouvách naleznete na adrese http://europa.eu.int/abc/treaties_en.htm

mobilita pracovních sil, jakož i přizpůsobení změnám, které probíhají v průmyslu, a změnám systémů výroby především prostřednictvím odborného vzdělávání a školení“.

Článek 149 Smlouvy o založení Evropských společenství vytváří právní základ pro spolupráci na evropské úrovni v oblasti vzdělávání a mládeže. Vyzdvihuje hlavní funkci vzdělání ve snaze otevřít mladým lidem šance žít, studovat a volně se pohybovat v Evropě bez hranic. V tomto článku smlouvy jsou uváděny různé oblasti, v nichž je možná spolupráce v rámci Evropských společenství: „Výuka a podpora jazyků členských států; (...) mobilita studujících i vyučujících; (...) spolupráce mezi vzdělávacími institucemi; (...) výměna informací a zkušeností o společných problémech v rámci vzdělávacího systému členských států; (...) rozšíření výměny mládeže a výměna sociálně pedagogických opatrovníků; (...) učení na dálku“. Článek 149 definuje právní základy pro programy MLÁDEŽ a SOKRATES.

V článku 150 Smlouvy o založení Evropských společenství se uvádí, že Společenství sledují „politiku odborného vzdělávání, která podporuje a doplňuje opatření členských států“. Článek dále definuje cíle a zdůrazňuje, že odborné vzdělání je třeba umožnit „především mladým lidem“.

Článek 151 Smlouvy o založení Evropských společenství stanoví základy pro kulturní spolupráci na evropské úrovni. V článku se dále uvádí, že Společenství doplňuje opatření členských států v oblasti „znalostí a podpory kultury a historie evropských národů, uchování a ochrany kulturního dědictví evropského významu, (...), kulturní výměnu, uměleckou a literární tvorbu, včetně audiovizuální oblasti“. Ačkoli to není výslovně uvedeno, vztahují se opatření v těchto oblastech přímo na mladé lidi. Článek 151 Smlouvy o založení Evropských společenství určuje právní základ pro program KULTURA 2000, který zaručuje mj. příspěvky na projekty v oblasti kulturního dědictví, umělecké a literární tvorby, mobility profesionálních umělců, podpory umění a kultury a mezikulturní dialog a znalosti o evropské historii.

Podle článku 152 Smlouvy o založení Evropských společenství sledují Evropská společenství cíl zajistit vysoký stupeň ochrany zdraví při přijímání a provádění politiky a opatření v rámci Společenství. V tomto článku je výslovně uveden odkaz na kompetence Společenství, které mají být doplněny: „...opatřeními členských států ke snížení škod na zdraví způsobených drogami, a to včetně poskytování informací a preventivních opatření“.

Článek 153 Smlouvy o založení Evropských společenství se týká ochrany spotřebitele. Tento článek předpokládá, že Společenství „přispěje k ochraně zdraví, bezpečnosti a ekonomických zájmů spotřebitele, jakož i jeho práv na informace, výchovu a vzdělání spolků na ochranu zájmů spotřebitelů“.

Články 152 až 173 Smlouvy o založení Evropských společenství souvisejí s cílem Evropských společenství posílit vědecko-technické základy průmyslu Společenství a podpořit mezinárodní konkurenceschopnost. Na tomto základě navrhla Komise v únoru 2001 rámcový program pro výzkum a technický rozvoj, který představuje důležitý nástroj pro zřízení Evropského výzkumného prostoru (ERA). Tento program zahrnuje podporu vzdělání a mobility mladých vědců na evropské úrovni (viz článek 164 Smlouvy o založení Evropských společenství).

Na základě článku 177 Smlouvy o založení Evropských společenství přispívají Evropská společenství k trvalému hospodářskému a sociálnímu rozvoji rozvojových zemí, k jejich integraci do světového hospodářství a k boji proti chudobě v těchto zemích. Tento článek

představuje důležitý nástroj podpory, jíž Společenství poskytují mladým lidem v rozvojových zemích.

Na základě tohoto článku vznikly politické iniciativy popř. právě vznikají, které jsou zaměřeny ve prospěch mládeže. Nejdůležitější témata jsou uvedena dále:

- *Mládež*

Kromě výše uvedeného akčního programu MLÁDEŽ mají iniciativy v podstatě formu rozhodnutí Rady, jako např. o spolurozhodování mladých lidí⁵⁸, o mimoškolním vzdělávání prostřednictvím sportovních aktivit⁵⁹, o sociální integraci mladých lidí⁶⁰ a o podpoře vlastní iniciativy, podnikatelského ducha a kreativity mladých lidí⁶¹.

- *Zaměstnanost*

Evropská strategie zaměstnanosti byla přijata v listopadu 1997 na zvláštním zasedání Rady v Lucemburku a běžně je označována jako „lucemburský proces“. Skutečnost, že se členské státy a komise shodly na zavedení tohoto nového procesu před ratifikací Amsterdamské smlouvy a na názvu Zaměstnanost, které vytvářejí právní základy pro tento proces⁶², dokazuje, jaká priorita byla v té době přikládána a je i nadále přikládána otázkám zaměstnanosti a trhu práce, jakož i souvisejícím politickým oblastem.

V rámci Evropské strategie zaměstnanosti přisuzují Evropská komise a členské státy mladým lidem jednoznačně velký význam. Mládež představuje cílovou skupinu, na níž jsou zaměřeny společné snahy o odstraňování a zamezení nezaměstnanosti. Tyto směrnice o politice zaměstnanosti se např. vždy odvolávají na cíl členských států umožnit každému nezaměstnanému mladému člověku „nový začátek“ před uplynutím šesti měsíců od výpovědi. V návaznosti na lisabonskou vrcholnou schůzku byly ony součástí směrnic, které platí pouze pro všeobecné a odborné vzdělání, shrnuty, aby ukázaly, že členské státy – společně s ostatními subjekty, jako např. sociálními partnery, musí vypracovat a realizovat komplexní a návaznou strategii pro celoživotní vzdělávání. Podrobně byla zdůrazněna nutnost mladým lidem „zprostředkovat základní kvalifikaci, která je požadována na trhu práce“, „působit proti analfabetismu mezi mladými lidmi...“ a „výrazně snížit počet mladých lidí, kteří předčasně opouštějí školu“⁶³. Kromě toho musí členské státy zajistit, aby „zvláštní pozornost byla věnována mladým lidem, kteří mají problémy s učením, jakož i problémy související se vzděláním“. Další směrnice o sociální integraci, pro podporu podnikání a rovného postavení žen a mužů mají rovněž velký význam pro mladé lidi.

- *Všeobecné a odborné vzdělávání*

Evropská rada v Lisabonu rozhodla v březnu 2000 o dlouhodobé strategii pro zajištění konkurenceschopnosti hospodářství založené na vědeckých poznacích, která vytvoří větší počet pracovních míst na vyšší úrovni a větší sociální soudržnost. Tato strategie si vyžádala stanovení nových cílů pro různé politické oblasti, které úzce souvisejí s politikou v oblasti mládeže, mj. se vzděláním, zaměstnaností, informacemi a občanskou společností. Byly

---

⁵⁸ AB1. C 42 z 17.2.1999, str. 1-2

⁵⁹ AB1. C 8 z 12.1.2000, str. 5.

⁶⁰ AB1. C 374 z 28.12.2000, str. 5-7

⁶¹ AB1. C 196 z 12.7.2001, str. 2-4.

⁶² Viz název VIII (Zaměstnanost) Smlouvy o založení Evropských společenství; k tomuto postupu viz především čl. 128 Smlouvy o založení Evropských společenství

⁶³ AB1. L 22 z 24.1.2001, str. 18-26

stanoveny nové priority pro nabídku studijních a učebních možností pro cílové skupiny, které se nacházejí v různých životních etapách. Tato strategie má tři hlavní součásti: a) rozvoj vzdělávacích středisek, b) podpora nových základních dovedností, c) větší průhlednost dokladů o získání způsobilosti. Prioritní cíle spočívají ve zvýšení investic do lidských zdrojů, snížení počtu mladých lidí ve věku 18 až 24 let, kteří dokončili nižší střední stupeň vzdělání a neabsolvovali další studium ani učební obor, na polovinu do roku 2010, v přeměně škol a středisek odborné výuky, která mají připojení na Internet, na otevřená vzdělávací střediska, v poskytování podpory všem skupinám obyvatel a používání nejvhodnějších metod pro definování nových základních dovedností.

V listopadu 2001 zveřejnila Komise sdělení „Vytvoření evropského prostoru pro celoživotní vzdělávání“⁶⁴. Prioritní opatření souvisejí s významem, který je přikládán výuce a nutnosti zlepšit porozumění a ohodnocení účasti na výuce a výsledků výuky, především v oblasti mimoškolní výuky (tzn. neformální výuky).

V březnu 2001 předložila Komise akční plán eLearning, který požadoval připojení škol k Internetu. Tento plán se zabývá infrastrukturou, vzděláním, službami a obsahem, jakož i spoluprací a dialogem⁶⁵. V červenci 2001 přijala Rada a Evropský parlament doporučení pro zajištění mobility studujících, osob v učebním procesu, mladých dobrovolných pracovníků, vyučujících a vzdělavatelů. Cílem doporučení je odstranit překážky mobility, integrovat mobilitu sahající přes hranice jednotlivých států do národní politiky a přispět k rozšíření osvědčených metod⁶⁶.

V červenci zveřejnila Evropská komise sdělení o „Zintenzivnění spolupráce s třetími zeměmi v oblasti vysokoškolského vzdělávání“⁶⁷, které sleduje dva cíle: rozvoj lidských zdrojů na kvalitativně vysoké úrovni v partnerských zemích a v rámci Společenství dosáhnout prostřednictvím vzájemné podpory využívání lidských zdrojů a podpory Evropské unie postavení celosvětového průkopnického centra vysokoškolského a odborného vzdělávání, jakož i vědeckého a technického výzkumu.

V současné době se Evropská komise chystá ke zpracování návrhu směrnice, která by umožnila vstup státním příslušníkům z třetích zemích na území Unie za účelem studia nebo odborného vzdělávání. Tato úprava se týká statisíců studentů. Návrh chce usnadnit vstup zahraničním studentům a posílit postavení Evropy jako místa, které je schopno ve světovém měřítku poskytovat vzdělání na kvalitativně vysoké úrovni.

- *Informační společnost*

Významnou část lisabonské strategie představuje akční plán eEuropa 2000⁶⁸, který byl přijat na summitu nejvyšších představitelů ve Feiře v červnu 2000 a zahrnuje celou řadu opatření, jež by měla urychlit přeměnu Evropy na informační společnost. Významnou úlohu pro realizaci cílů akčního plánu eEurope 2000 má přijetí výše uvedeného akčního plánu eLearning Komisí.

---

⁶⁴ Sdělení Komise „Vytvoření evropského prostoru pro celoživotní vzdělávání“ (Making a European Area of Lifelong Learning a Reality).

⁶⁵ Evropská komise, sdělení Komise Radě a Evropskému parlamentu, Akční plán eLearning, Námetky pro vzdělávání zítřka, COM(2001)172, 28.3.2001.

⁶⁶ AB1. L 215 z 9.8.2001, str. 30-37.

⁶⁷ Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě o zintenzivnění spolupráce se třetími zeměmi v oblasti vysokoškolského vzdělávání, COM(2001) 385 endg.

⁶⁸ „eEurope 2002 – informační společnost pro všechny. Akční plán“ (<http://europa.eu.int/europe>).

Kromě toho tři další opatření akčního plánu eEurope 2002 usnadní integraci mladých lidí do informační společnosti: „Rychlejší Internet pro výzkumníky a studenty“, které je zaměřeno na zlepšení podmínek výzkumu a univerzitních sítí, „Práce v ekonomice podporované vědeckými poznatky“, které je věnováno celoživotnímu odbornému vzdělávání a dovednostem v oblasti digitální techniky, a „Účast všech na hospodářství založením na osvojení vědeckých poznatků“, které podporuje veřejný přístup na Internet.

Pokud se týká výzkumu a technického vývoje v oblasti informační společnosti, zahájila Evropská komise několik iniciativ, aby získala kritický objem zdrojů pro podporu, vedení a stimulaci výzkumu a změn v oblasti vzdělání a přípravy na zaměstnání. Postupy eLearning budou přitom hrát zásadní úlohu, neboť umožní Evropanům pružný a ekonomický přístup se snadnou obsluhou ke zdrojům vzdělání a službám tak, aby byli schopni si osvojit podstatné dovednosti, které vyžaduje informační společnost. V rámci výzkumného programu IST (Information Society Technology), části 5. rámcového programu pro výzkum a technický rozvoj, patří vzdělání a příprava na zaměstnání k prioritám. Mnoho projektů IST, které jsou v současné době financovány, se týká oblasti vzdělání a přípravy na zaměstnání a je zaměřeno na technický vývoj a využití, aby se usadnil mladým lidem vstup a integrace do informační společnosti.

- *Podnikání*

V květnu 2000 zveřejnila Komise sdělení „Výzvy pro politiku v oblasti podnikání v ekonomice založené na využívání vědeckých poznatků“⁶⁹, v němž se uvádí: „Školení zaměřené na dynamické podnikání představuje další motor přeměny ve vitální podnikatelskou kulturu. Na školách a vysokých školách musí být poskytovány základní vědomosti o podnikání a podnikatelských iniciativách.“ A dále pokračuje: „V zájmu zvýšení počtu podnikatelů chce politika v oblasti podnikání přivést k podnikatelským iniciativám větší počet žen, mladých lidí a nezaměstnaných ...“

Fórum o „Podpoře podnikání“ (Nice, říjen 2000)⁷⁰, které společně zorganizovaly Evropská komise a francouzské úřady, se vyslovilo pro výměnu osvědčených metod v této oblasti a zdůraznilo nutnost stanovení evropských dílů.

Na základě závěrů tohoto fóra a v rámci víceletého Programu pro podnikání a podnikatelské iniciativy (2001-2005)⁷¹ zavedla Komise projekt „nejlepších postupů“ v oblasti všeobecného a odborného vzdělávání pro podnikání. Ústředním bodem tohoto projektu je vzdělávání – od základní školy po univerzitu, které bude zaměřeno na zjišťování opatření a metod vypracovaných a osvědčených na národní i místní úrovni, které podpoří podnikatelský přístup a dovednosti v rámci vzdělávacího systému.

Dne 20. června 2000 přijala Evropská rada v Santa Maria da Feira Evropskou chartu pro malé podniky⁷². Charta vyzývá členské státy a Komisi, aby přijaly opatření v celé řadě oblastí na podporu malých podniků. Jednou z významných oblastí, jíž je třeba zlepšit, je „výchova a vzdělávání k podnikatelské iniciativě“.

---

⁶⁹ COM(2000) 256 endg. (AB1. C311E, 31.10.2000, str. 180-186).

⁷⁰ http://europa.eu.int/comm/enterprise/entrepreneurship/support_measures/training_education/index.htm

⁷¹ AB1. L 333, 29.12.2000, str. 84-91.

⁷² Evropská charta pro malé podniky byla přijata dne 13.6.2000 Radou „Všeobecné záležitosti“.

- *Sociální otázky*

Lisabonská strategie obsahuje výzvu k obnovení a modernizaci evropského společenského modelu a zahrnuje tři klíčové oblasti: 1) investice do lidí, 2) výstavba aktivního a dynamického sociálního státu, 3) posílení opatření proti nezaměstnanosti, vyřazení ze společnosti a chudobě. V souvislosti se zařazením do společnosti upozornila Evropská rada v Lisabonu, že v Unii je příliš vysoký počet lidí, kteří žijí pod hranicí chudoby a jsou vyřazení ze společnosti. Musí být podniknuta opatření, která umožní rozvoj schopností mladých lidí, zprostředkují jim přístup k vědění a zaměří se na boj s nezaměstnaností.

Evropská rada potvrdila v Nice v prosinci 2000 úkol přijatý Radou, který spočívá v boji proti chudobě a vyřazení ze společnosti. Čtyři cíle stanovené v Nice mají pro mládež velký význam: 1) všichni občané jsou účastníky trhu práce a je třeba jim umožnit přístup k prostředkům, právům, statkům a službám (jako např. sociální ochrana, bydlení a základní služby, ochrana zdraví, vzdělání, právo, kultura, sport a volný čas), 2) je nutno vyloučit riziko vyřazení ze společnosti, 3) je třeba pomoci problémovým skupinám, 4) všechny důležité prostředky je nutno zmobilizovat. Je třeba výslovně upozornit na to, že je nutno zabránit předčasnému ukončení školní docházky a bojovat proti vyřazení mladých lidí ze společnosti.

Rada vyzývá členské státy, aby stanovily priority s ohledem na tyto cíle a do června 2001 předložily národní akční plány pro boj s chudobou a vyřazením ze společnosti, které budou uskutečněny v průběhu dvou let. Všechny členské státy již takové akční plány předložily. Akční plány potvrzují, že většina členských států přikládá velký význam otázce chudoby a vyřazení mladých lidí ze společnosti.

Evropská rada v Nice schválila sociální agendu, která stanovuje priority pro konkrétní opatření na příští pětileté období. Evropská rada dále v Nice potvrdila význam strategií pro boj se všemi formami diskriminace podle článku 13 smlouvy.

Stockholmský summit v březnu 2001 stvrdil tuto strategii a vyzval Radu a Evropský parlament, aby se v průběhu roku 2000 dohodli na programu pro sociální začlenění. Navrhovaný program otevře velké možnosti pro střídavé učení a výměnu metod, které se členskými státy osvědčily v boji s chudobou a vyřazením mládeže ze společnosti.

- *Zdraví*

Mládež je součástí strategie, která je uvedena v akčním programu Společenství pro veřejné zdraví. Rada ministrů, odpovědných za zdraví, se shodla v červenci 2001 na společném stanovisku k tomuto programu (2001-2006)⁷³. K prioritním požadavkům patří zlepšení informovanosti o zdraví a znalosti problematiky zdraví. Program rovněž zahrnuje preventivní opatření proti AIDS a drogové závislosti. Rada dále přijala doporučení proti zneužívání alkoholu mladými lidmi především dětmi a dospívajícími.

- *Boj proti rasismu a xenofobii*

V roce 1997 vyhlásila Rada Evropský rok proti rasismu a tím poukázala na potřebu zvýšit snahu členských států a podtrhla význam vzdělání. V roce 2000 poukázala Rada ministrů zodpovědných za vzdělání a mládež na nutnost boje proti rasismu a xenofobii mezi mladými

---

⁷³ AB1. C 307 z 31.10.2001, str. 27-40

lidmi. Rada schválila v květnu 2001 prohlášení o boji proti rasismu a xenofobii na Internetu prostřednictvím intenzivní práce s mladými.

- *Sport*

V prohlášení č. 29 k závěrečnému aktu Amsterdamské smlouvy byla zdůrazněn společenský význam sportu, především úloha, která náleží sportu při hledání identity a vytváření příležitostí pro setkávání lidí. Prohlášení rovněž vyzdvihuje důležitou úlohu sportovních svazů a amatérského sportu. Na tomto základě převzala EU aktivní úlohu v oblasti sportu. Podporuje mj. projekty pro integraci mladých lidí prostřednictvím sportovních aktivit, boje proti dopinku ve sportu a školní informační kampaně o etických hodnotách ve sportu a o olympijských ideálech. Usnesení Rady ministrů pro mládež z prosince 1999⁷⁴ poukazuje na nutnost využívat v rámci evropské spolupráce v oblasti mládeže takové možnosti, které nabízejí využití sportovních aktivit v mimoškolním vzdělávání. Evropská rada v Nice přijala rozhodnutí o zvláštních vlastnostech sportu, které je nutno přijmout v rámci společné politiky, a vyzvala Společenství, aby přihlíželo ve své činnosti v rámci smlouvy k sociální, výchovné a kulturní funkci sportu.

Evropská rada se také shodla na nutnosti posílit evropskou spolupráci v boji proti dopingu.

Evropská komise navrhla Radě a Evropskému parlamentu, aby byl rok 2004 prohlášen „Evropským rokem vzdělání prostřednictvím sportu“. Prioritními cíli tohoto evropského roku bude spolupráce vzdělávacích institucí a sportovních svazů při využití sportu pro výchovu a sociální integraci, zdůraznění významu dobrovolných aktivit ve sportu pro neformální vzdělání a výzva školám, aby vyhradily větší prostor sportovním aktivitám v učebních plánech a výměnných programech.

3. Příspěvky v oblastech zaměstnanosti, vzdělání, kultury a ochrany mládeže

V oblasti vzdělání, zaměstnanosti, kultury a ochrany mládeže se objevila celá řada příspěvků, které přímo nebo nepřímo podporují opatření ve prospěch mládeže. Uvedme si jen několik příkladů:

- **Infrastruktura:** Ve finančním období 2000-2006 financuje Evropský regionální fond infrastrukturní projekty v určitých oblastech, které zahrnují i podporu projektů, jež jsou v zájmu mládeže (např. centra mládeže, školy atd.).
- **Zaměstnanost a zařazení do společnosti:** Ve finančním období 2000-2006 podporuje Evropský sociální fond projekty zaměřené na trh práce, zařazení do společnosti, informovanost, poradenství atd. na národní a oblastní úrovni, které jsou určeny pro mládež.
- **Všeobecné vzdělání:** Program SOKRATES podporuje projekty výměny a opatření pro podporu mobility mládeže, která navštěvuje školy nebo univerzity.
- **Odborné vzdělání:** V rámci programu LEONARDO mají mladí lidé přístup k modernímu odbornému vzdělání, mohou získat jazykové znalosti a pracovat v zahraničí.
- **Kultura:** Program Kultur 2000 poskytuje finanční prostředky na projekty v oblasti kreativity a mobility, na podporu umění a kultury, mezikulturní dialog, jakož i seznámení s evropskou historií – i tyto projekty jsou určeny pro mládež.

---

⁷⁴ AB1. C 8 z 12.1.2000, str. 5

- Ochrana mládeže: Program DAPHNE obsahuje opatření, která mají zabránit páčání násilí na dětech, mládeži a ženách.

4. Charta základních práv

Přijetí Charty základních práv v Nice v prosinci 2000 představuje milník. V jediném textu jsou uvedena individuální občanská, politická, hospodářská, sociální a společenská práva. Kapitoly o svobodách (kapitola II) a solidaritě (kapitola IV) výslovně uznávají práva dětí a mládeže (viz článek 14 „Právo na vzdělání“, článek 24 „Právo dítěte“, článek 32 „Zákaz dětské práce a ochrana mladých lidí na pracovišti“).

5. Podpora poskytovaná Evropským parlamentem

Evropský parlament podporuje opatření přijatá na evropské úrovni ve prospěch mládeže, především realizaci programů pro mládež. V březnu 1999 přijal Parlament „Usnesení k politice v oblasti mládeže pro Evropu“, v němž byl zdůrazněn vzrůstající „význam „faktorů mládí“, který přinesly hospodářské a kulturní proměny našich evropských společností“⁷⁵.

V dubnu 2001 uspořádal Výbor pro otázky mládeže veřejné slyšení o mládeži pro členy Evropského parlamentu, jehož se zúčastnili experti na otázky mládeže, zástupci sociálních a hospodářských institucí, organizace mládeže i neorganizovaní mladí lidé. Počty účastníků a intenzita diskuzí byly působivé a přispěly k úspěchu slyšení.

Zpravodajka odpovědná za otázky mládeže při slyšení prohlásila, že stále ještě neexistuje „koherentní politika EU pro mládež“, přičemž hlavním cílem Bílé knihy musí být zaměření na „přijetí integrovaného přístupu k řešení potřeb mladých lidí“⁷⁶. Evropský parlament poukázal rovněž na to, že Bílá kniha má sloužit jako zdroj nápadů, inspirace a diskuze, obsahovat osvědčené metody a měla by motivovat členské státy i oblastní a místní úřady k přijetí nových iniciativ.

Mládež očekává od Bílé knihy hodně - především v oblastech jako např. informovanost, boj proti diskriminaci, rovnost šancí pro postiženou mládež, formální a mimoškolní vzdělávání, zaměstnanost a zařazení do společnosti, účast na výměnných programech, demografická proměna Evropy a participace mladých lidí ve společnosti. Mladí lidé vyjádřili názor, že je „nutná skutečná evropská politika v oblasti mládeže“, že politika v oblasti mládeže se musí doplňovat na všech úrovních - od místní po evropskou - a že „musí být koordinována mezi jednotlivými úrovněmi“.

⁷⁵ AB1. C 175 z 21.6.1999, str. 48

⁷⁶ European Parliament, Directorate General for Research, Summary of the Public Hearing on Youth, organised by the Committee on Culture, Youth, Education, the Media and Sport, 24th April 2001 in Brussels, IV/WIP/2001/04/0094, Luxembourg, 18th May 2001 (Evropský parlament, Generální ředitelství Výzkum, Shrnutí veřejného slyšení o mládeži, uspořádané Výborem pro kulturu, mládež, vzdělání, média a sport dne 24. dubna 2001 v Bruselu, IV/WIP/2001/04/0094, 18. května 2001)

6. Příspěvky Hospodářského a sociálního výboru a Výboru regionů

Mládež je nepřímou zastoupena v Evropském hospodářském a sociálním výboru (WSA), neboť mnoho členů Výboru je ve spojení s organizacemi, jejichž mládežnické organizace jsou aktivní na národní, oblastní a místní úrovni. V listopadu 2000 schválil Výbor stanovisko k politice v oblasti mládeže⁷⁷, které uvádí, že politika v oblasti mládeže musí považovat mladé lidi za „zdroje společnosti“ a poskytnout jim možnost, aby z nich „mohli vyrůst aktivní, svobodní a odpovědní občané“. Politika v oblasti mládeže byla označena za „integrovanou oblast politiky přesahující hranice sektorů“, jejíž cíl spočívá ve „zlepšování a rozvoji životních podmínek a účasti mladých lidí na životě společnosti, a to ve všech sociálních, kulturních a politických otázkách, které se týkají mládeže i jiných společenských skupin“.

V únoru 2001 zorganizoval Hospodářský a sociální výbor a Evropská komise ve spolupráci s Fórem mládeže Evropské unie slyšení občanské společnosti k Bílé knize. Toto slyšení se ukázalo jako velmi užitečné, neboť poskytlo bezprostřední informaci o situaci mladých lidí v Evropě a jejich sociálních, hospodářských a osobních očekáváních.

Oblastní a místní úřady zastoupené ve Výboru regionů hrají ve většině členských států vynikající úlohu při realizaci politiky v oblasti mládeže. V roce 1999 přijal Výbor regionů iniciativní stanovisko k otázce „Místní a oblastní spolupráce při ochraně dětí a mládeže v Evropské unii před zneužíváním a zanedbáváním“⁷⁸. Stanovisko upozorňovalo na nutnost přijetí společné strategie Společenství, která bude zaměřena na ochranu dětí a mládeže před zneužíváním a zanedbáváním, avšak bez omezení kompetencí národních, oblastních a místní úřadů. Výbor regionů je přesvědčen, že jedním ze způsobů, jak zabránit zneužívání a zanedbávání dětí spočívá v zapojení dětí a mládeže do rozhodnutí, která se jich týkají, a v možnosti jim poskytnout slyšení. Výbor regionů se domnívá, že decentralizované struktury Evropy blízké občanovi vyžadují lepší koordinaci, jakož i spolupráci přesahující hranice a země a že děti a mládež se musí zapojit do tohoto procesu.

7. Dialog s Evropským fórem mládeže

Evropské fórum mládeže (European Youth Forum, EYF) bylo založeno v roce 1979, aby poskytlo organizacím mládeže prostor na evropské scéně a zahájilo dialog s mládeží. K Evropskému fóru mládeže patří národní rady mládeže v členských státech EU, jakož i mezinárodní organizace mládeže nezávislé na vládě. Fórum mládeže podporuje kontakty a komunikaci mezi členskými organizacemi – sblíží milióny mladých lidí – jakož i každodenní setkávání mládeže. Fórum se snaží zvýšit svou reprezentativnost. Evropské fórum mládeže má zkušenosti s prací s mládeží, s politikou v oblasti mládeže, nevládními sektory a souvisejícími oblastmi. Fórum je zastoupeno v pracovních skupinách Evropské komise a účastní se výběru projektů v rámci akčního programu MLÁDEŽ.

Evropské fórum mládeže hrálo významnou úlohu v procesu konzultací pro tuto Bílou knihu. Účastnilo se rozhovorů s mladými lidmi a zorganizovalo společně s Komisí a Hospodářským

⁷⁷ Iniciativní stanovisko Hospodářského a sociálního výboru k Bílé knize „Politika v oblasti mládeže“, CES 1418/2000, 29-30.11.2000, str. 2-4.

⁷⁸ Stanovisko Výboru regionů z 18.11.1999, KOM-7/017.

a sociálním výborem konzultace s organizacemi občanské společnosti. Kromě toho Fórum mládeže předložilo vlastní příspěvek k diskuzi o Bílé knize⁷⁹.

8. Činnost Rady Evropy

V sedmdesátých letech zřídila Rada Evropy Evropské centrum mládeže a Evropskou nadaci mládeže ve Štrasburku. V roce 1995 bylo otevřeno další Evropské centrum mládeže v Budapešti. Programy a projekty realizované Evropským centrem mládeže a Evropskou nadací mládeže vycházejí ze zásady comanagementu (paritní řízení)⁸⁰.

Rada Evropy přijala celou řadu prohlášení a usnesení k otázkám, jako např. participace mladých lidí, státní občanství, mimoškolní vzdělávání, mobilita a boj proti rasismu.

V březnu 1992 schválila Rada Evropy Evropskou chartu o účasti mládeže na životě obcí a regionů⁸¹. V této chartě byla požadována větší účast mládeže na veřejném životě na oblastní a místní úrovni, jakož i na realizaci „různých forem účasti“, které by měly prospět „všem mladým lidem bez rozdílu“. V doporučení přijatém v roce 1997 o spolurozhodování mládeže a o budoucnosti občanské společnosti⁸² Komise ministrů Rady Evropy opětovně zdůraznila „zásadní význam účasti mládeže na rozvoji občanské společnosti, neboť vytváří jednoznačně pozitivní obraz mladých lidí jako zdroje pro trvalé obnovování demokratické společnosti“⁸².

Na 5. konferenci Rady Evropy v Bukurešti v dubnu 1998 prohlásili ministři zodpovědní za mládež, že nástup mládeže do zaměstnání bude v budoucnosti záviset na dovednostech a dokladech o nabytí takových dovedností, které mladí lidé získali v rámci mimoškolního vzdělávání, čímž dojde k obohacení běžných vzdělávacích modelů. Další krok Rada Evropy vykonala, když ve svém doporučení k mimoškolnímu vzdělávání v lednu 2000 prohlásila, že formální vzdělání samo o sobě nedokáže reagovat na rychlé a nepřetržité technické, sociální a hospodářské změny, a proto musí být doplněno mimoškolními výchovně-vzdělávacími metodami⁸³.

Boj proti rasismu, xenofobii a netoleranci má v Radě Evropy dlouhou tradici. Počátkem devadesátých let zorganizovala ve spolupráci s evropskými mládežnickými organizacemi komplexní Evropskou kampaň za tolerantní společnost a realizaci pilotních projektů. Rada Evropy se soustředila na rozvoj evropské Karty mládeže jako služební karty, jejíž účel spočívá ve zlepšení situace mladých účastníků projektů mobility, podpoře dobrovolné služby pro mladé lidi na národní a evropské úrovni, zachování dostupného systému Interrail a nevýdělečné platformy, která se aktivně účastní na organizaci projektů výměny mládeže. V roce 1998 uzavřely Evropská komise a Rada Evropy partnerství, jehož cíl spočívá v rozvoji vzdělávacího programu pro mladé učitele a propagaci hodnot jako jsou lidská práva, šíření

---

⁷⁹ Strategy and Key Objectives for a Youth Policy in the European Union, Second Contribution off the European Youth Forum to the European Commission's White Paper on Youth Policy, adopted by the Council of Members, Brussels, 6-7 April 2001 (Strategie a cíle politiky v oblasti mládeže v Evropské unii, druhý příspěvek Evropského fóra mládeže k Bílé knize o politice v oblasti mládeže Evropské komise, přijaté Radou členů, Brusel, 6.-7. dubna 2001).

⁸⁰ Zásady comanagementu viz poznámka 19.

⁸¹ Usnesení 237 schválené dne 19.3.1992 Kongresem lokálních a regionálních úřadů v Evropě (CLRAE).

⁸² Komise ministrů, doporučení č. R(97)3 z 4.2.1997.

⁸³ Parlamentní shromáždění, doporučení č. 1437 k neformálnímu vzdělání, schválené dne 24.1.2000, §7.i.

pluralitní demokracie, právní stát, aktivní občanství a evropská spolupráce⁸⁴. Konkrétní opatření, která vyplynula z tohoto partnerství, zahrnují publikace o odborném vzdělávání a spolupráci v oblasti poradenství a výzkumu se zaměřením na vzdělávací instituce.

9. Studie a průzkumy mínění prováděné na zakázku Evropské komise

V rámci programu MLÁDEŽ PRO EVROPU bylo spolufinancováno zhruba třicet studií v průběhu pěti let. Z největší části se jedná o srovnávací studie, z nichž jsou některé rovněž případovými studii. Témata těchto prací lze rozdělit do tří skupin: 1) postižení mladí lidé a rizikové chování, 2) hodnoty, očekávání a identita mladých, především ve vztahu k Evropě (včetně otázek souvisejících s mladými imigranty, rasismem a xenofobií), 3) metody mimoškolního vzdělávání.

V rámci programu Evropské dobrovolné služby byly financovány čtyři studie. Tyto studie jsou zaměřeny na sport jako nástroj k sociální integraci mládeže, na národní civilní službu, přístup postižených mladých lidí k Evropské dobrovolné službě a osvědčení vystavené v návaznosti na (národní nebo jiné) dobrovolné služby.

Je třeba poznamenat, že kromě těchto analýz byly provedeny různé práce pro vyhodnocení výsledků Evropské dobrovolné služby, které rovněž poskytly cenné výsledky.

Kromě toho provedl institut IARD (Miláno) studii o situaci mládeže a politice v oblasti mládeže v členských státech, která vyšla v červnu 2001⁸⁵. Tato studie obsahuje velké množství kvantitativních a kvalitativních údajů o situaci mladých lidí a jejich očekáváních. Popisuje rovněž opatření v oblasti politiky mládeže a struktury mládeže v členských státech.

V rámci třetího víceletého programu pro malé a střední podniky v Evropské unii (1997-2000)⁸⁶ předložila Komise studii na téma „Young Entrepreneurs, Women Entrepreneurs, Ethnic Minority Entrepreneurs and Co-entrepreneurs in the European Union and Central and Eastern Europe" (Mladí podnikatelé, podnikatelky, podnikatelé z etnických menšin a spolupodnikatelé v Evropské unii i ve Střední a Východní Evropě). Studie popisovala prioritní problémy a výzvy, s nimiž jsou konfrontovány tyto skupiny podnikatelů, a obsahovala řadu doporučení na podporu jejich rozvoje.

Současně s těmito pracemi požádala Komise o provedení průzkumu názorů evropské mládeže. Na základě toho se uskutečnil v roce 1997 průzkum veřejného mínění Eurobarometr 47.2 „Mladí Evropané“. V průběhu práce na této Bílé knize o mládeži iniciovala Evropská komise nový průzkum Eurobarometr o mládeži, jehož výsledky byly publikovány v listopadu 2001.⁸⁷

---

⁸⁴ <http://www.coe.fr/youth/english/partnership/new/>

⁸⁵ <http://www.europa.eu.int/comm/education/youth/studies.html>

⁸⁶ AB1.L 6,10.1.1997, str. 25-31.

⁸⁷ http://europa.eu.int/comm/education/youth/ywp/eurobarometer_youth.html